

Arctische olie in het nieuws

Een studie naar framing in de landelijke Nederlandse dagbladen
rond de boringen naar Noordpoololie.

Paul Bijkerk

Studentnummer: 1173154

Master Journalistiek en Nieuwe Media 2014

Universiteit Leiden

Scriptiebegeleider: Willem Koetsenruijter

Tweede lezer: Peter Burger

Voorwoord

In het najaar van 2012 stond ik voor een groot dilemma. Ik moest een onderwerp voor mijn afstudeerscriptie kiezen. Een van de dingen die mij in deze periode fascineerde was de campagne die Greenpeace tegen de plannen voor het winnen van Arctische olie was gestart. In de zomer van 2012, tijdens het muziekfestival Lowlands, werd ik voor het eerst van de boorplannen bij de Noordpool op de hoogte gesteld. Later dat jaar zag ik in Stuttgart een indrukwekkende demonstratie van Greenpeace-aanhangers. Zo'n grote bijeenkomst van Greenpeace had ik nooit eerder gezien. Deze campagne zette mij aan het denken. Ik bleef met een grote vraag zitten: zijn de olieboringen bij de Noordpool daadwerkelijk schadelijk voor het milieu? Het antwoord hierop zal door diverse onderzoekers en wetenschappers ver buiten mijn studieterrein onderzocht moeten worden. En het antwoord op deze vraag zal misschien wel nooit gevonden worden. Ondanks de drang als journalist om de waarheid boven tafel te krijgen, was er des al niettemin wel een journalistieke manier om te onderzoeken hoe de media over de boringen naar Noordpoololie berichtten. Welk beeld wordt er door de Nederlandse media geschetst? Hoe worden de olieraffinaderijen en milieuorganisaties en alle andere betrokken partijen in het nieuws gebracht rondom deze kwestie. De meest voor de hand liggende theorie voor dit onderwerp bleek de framing theorie te zijn. Gedurende de opleiding Journalistiek en Nieuwe Media is deze theorie een van de meest aangehaalde theorieën geweest. De theorie zal daarom zelfs tot aan mijn eindschrijftie centraal staan.

Tijdens het werken aan de scriptie ontstonden er continu nieuwe visies en paradigma's omtrent de Noordpoololie kwestie. Wat nu daadwerkelijk de Arctische olie- en gasvoorraden de wereld zal opleveren is een lastige vraag. Wel is er binnen deze studie een poging gedaan de problemen en oplossingen te traceren die door kranten zijn gebruikt. Dit is gedaan door diverse frames te construeren die de lezer houvast bieden rond de omstandigheden en toekomst van de boorplannen rond de Noordpool. Binnen deze scriptie zijn aan de hand van gebeurtenissen terugkomende patronen getraceerd die het beeld van Noordpoololie in de Nederlandse kranten hebben beïnvloed. Het traject bleek een stuk lastiger dan ik van tevoren had gedacht. Met de randgebeurtenissen rond de boringen naar Noordpoololie in het laatste jaar, blijkt de scriptie een zeer actueel onderzoek. Begin dit jaar is de eerste Noordpoololie geïmporteerd in de Rotterdamse haven.

Ik wil tot slot de mensen bedanken die mij hulp hebben geboden om dit laatste werk uit mijn studieloopbaan te voltooien. Willem Koetsenruijter voor zijn geduld, mijn vriendin, ouders, vrienden, en zonder een lange lijst met namen te noemen, weten de mensen die mij geholpen hebben hoe dankbaar ik hen ben. Zonder hen had ik deze scriptie niet kunnen volbrengen.

Paul Bijkerk, 8 december 2014

Inhoudsopgave

SAMENVATTING	1
INLEIDING	3
LEESWIJZER	9
2. THEORETISCH KADER	7
2.1 EERDER MEDIAONDERZOEK NAAR MILIEUPROBLEMEN IN HET NIEUWS	7
2.1.1 DE BRENT SPAR EN DE CONSTRUCTIE VAN RISICO'S	7
2.1.2 DE CONSTRUCTIE VAN SOCIALE VERANTWOORDELIJKHEID.....	8
2.1.3 DE SARF-THEORIE.....	9
2.1.4 DE GEBOORTE VAN EEN NIEUW CONFLICT: GREENPEACE VS. GAZPROM.....	10
2.2. DE CONSTRUCTIE VAN EEN SOCIAAL PROBLEEM	12
2.2.1 DE BORINGEN NAAR NOORDPOOLOLIE ALS SOCIAAL PROBLEEM	12
2.2.2 DE VIER INSTITUTIES.....	13
2.3 HET CONSTRUCTIVISTISCHE PROCES	15
2.3.1 DE MEDIA, JOURNALISTEN EN CLAIMS	17
2.3.2 CLAIMSMAKERS VAN MILIEUPROBLEMEN: ACTIVISTEN	18
2.3.3 CLAIMSMAKERS VAN <i>GLOBAL WARMING</i> : DE WETENSCHAPPERS.....	19
2.4 EEN KRITISCHE BLIK OP INSTITUTIES	20
2.4.1 MILIEUPROBLEMEN BINNEN EEN RISICOMAATSCHAPPIJ	20
2.4.2 MILIEUPROBLEMEN EN DE KOMST VAN HET <i>ENVIRONMENTALISM</i>	20
2.5 FRAMING	23
2.5.1 FRAMING: EEN PROCES VAN SOCIALE PROBLEMEN	23
2.5.2 HET FRAME BUILDING PROCES.....	24
2.5.3 HET IDENTIFICEREN VAN FRAMES.....	24
2.5.4 INDUCTIEF.....	25
2.5.5 HET EMIC-PERSPECTIEF	25
2.5.6 DE VIJF GENERIEKE FRAMES	26
2.6 DE THEORIE IN HET KORT	27
3. METHODE	29
3.1 KWALITATIEVE INHOUDSANALYSE	30
3.2 VAN ARTIKELEN NAAR FRAMES	31
3.2.1 STRUCTURELE DIMENSIES.....	33
3.2.2 OPEN CODEREN - CATEGORISERING.....	34
3.2.3 AXIAAL EN SELECTIEF CODEREN	37
4. RESULTATEN	39
4.1 HET CODERINGSPROCES	39
4.1.1 OPEN EN AXIAAL CODEREN	39
4.1.2 SELECTIEF CODEREN	40

4.2 DE THEMA'S VAN ARCTISCHE OLIE DOOR DE JAREN HEEN	41
4.3 HOE HEEFT HET NIEUWS DIE GEBEURTENISSEN GEFRAMED?.....	43
4.3.1 HET KOUDE-OORLOG-FRAME.....	43
4.3.2 HET ARCTISCHE-GOUDMIJN-FRAME	45
4.3.3 HET OPLOSSING-ENERGIEBEHOEFTE-FRAME.....	47
4.3.4 HET SCHURKEN-FRAME.....	49
4.3.5 HET MILIEUGEVAAREN-FRAME.....	52
4.4 DE VIJF GENERIEKE FRAMES	55
4.5 CONCLUSIE.....	57
4.5 DISCUSSIE.....	60
SLOTWOORD	61
LITERATUURLIJST.....	63
BIJLAGEN.....	67

Samenvatting

Het noordpoolgebied is al jaren niet meer het ongerepte natuurgebied van een desolate ijswoestijn waar ijsberen, zeehonden, vogels en vissen de dienst uitmaken. Het is eerder een gebied waar het ijs sinds enkele jaren door klimaatverandering letterlijk als sneeuw voor de zon verdwijnt. Desondanks verschijnen er binnen de poolcirkel wel nieuwe kansen aan de horizon: noordelijke vaarroutes, visserij en een nieuwe plek voor wetenschappelijk onderzoek. Zelfs de politiek ziet nieuwe vooruitzichten: Noorwegen zet op aandringen van Rusland, tijdens het voorzitterschap van de Arctische Raad in 2006, een nieuw programma op de agenda. Het programma stelt dat de bescherming van het noordpoolgebied gepaard moet gaan met duurzame exploitatie van fossiele brandstoffen. Dit betekent de start van de ontwikkeling van gas- en olie-exploitatie in het Arctische gebied (Mikkelsen en Langhelle, 2008, p.1-2).

In augustus 2007 plaatst Rusland symbolisch een vlag op de zeebodem van de Noordelijke IJszee. Dit Russische statement schudt de wereld en vooral de landen rondom de Noordpool wakker om politiek en economisch in actie te komen. De vijf landen, ook wel bekend als de *Arctic Five*: (Canada, Denemarken, Noorwegen, Rusland en de Verenigde Staten) staan sindsdien op scherp voor het politieke en economische belang van dit gebied. Het Amerikaanse wetenschappelijk bureau Geological Survey (USGS) publiceert in 2008 een rapport waaruit blijkt dat 30% van de gas- en 13% van de wereldwijde olievoorraad verscholen ligt in het noordpoolgebied (Gautier et al., 2009, p. 1175-1179). De Noordpool is sindsdien het toneel van een felle strijd om de claim van de officiële grenzen rondom het Arctische goud.

Los van het politieke conflict om de territoriale wateren, zijn er verschillende milieuorganisaties die zich fel verzetten tegen de controversiële plannen voor de exploitatie van gas en olie in het Arctische gebied. Diverse wetenschappers spreken de onderzoeken naar de hoeveelheid olie- en gasvoorraden tegen. Bovendien wordt er gewaarschuwd voor de milieugevaren die kunnen ontstaan bij de Arctische olieboringen.

Jamison maakt een kanttekening bij de rol van milieuorganisaties. Dit is een belangrijke weerlegging binnen deze studie. Jamison (1996, p.224-226) omschrijft milieuproblemen als een geïnstitutionaliseerde creatie. Hij ziet de opkomst van het environmentalisme als een belangrijke oorzaak voor de toenemende zorgen over het milieu. Dit is een sociale beweging die startte in het begin van de jaren zeventig. Sindsdien zijn internationale milieuorganisaties als paddenstoelen uit de grond geschoten. Greenpeace en het Wereld Natuur Fonds fungeren volgens Jamison inmiddels enkel functioneel als de tussenpersonen, die de milieuproblemen aankaarten bij de politiek en het publiek. Ze zijn meer gericht op het werven van leden en het uitbreiden van de organisatie door middel van winst, dan dat er nog kritisch naar het belang van het milieu wordt gekeken (Jamison, 1996, p.242).

De milieuproblemen van de boringen naar Noordpoololie worden binnen dit onderzoek benaderd als een sociaal probleem. Best (2008) omschrijft de vorming van een sociaal probleem aan de hand van vier instituties (de overheid, activisten, de media en de wetenschappers) via een constructivistisch proces

in het nieuws. De claimmakers van het sociale probleem zijn grotendeels de milieuorganisaties geweest. Er is binnen het constructivistische proces van de milieuproblemen rond Noordpoololie een belangrijke institutie niet betrokken; de politiek. Aan de hand van een eerdere case van de Brent Spar is namelijk gebleken dat de institutie politiek essentieel is om wetten en/of regels aan te passen, die uiteindelijk een oplossing bieden.

Binnen dit onderzoek zijn 281 krantenartikelen aan de hand van de framing theorie geanalyseerd. De onderzoeksperiode omvat de eerste krantenartikelen in 2007 over de mogelijke zoektocht van multinationals naar Noordpoololie, tot aan de krantenartikelen in 2014 over de mogelijke transport van Noordpoololie in de Rotterdamse haven. In deze turbulente jaren stond er veel op het spel. Allereerst de geopolitieke strijd tussen de Arctische landen en milieuorganisaties die zich verzetten tegen de olieboringen bij de Noordpool. En ten tweede de spanningen tussen Oost- en Westerse landen die zelfs militaire trainingen rond de Noordpool uitvoerden.

Uit dit onderzoek is gebleken dat diverse sleutelgebeurtenissen een rol spelen in de vorming van frames in de krantenartikelen. Er zijn in totaal drie sleutelgebeurtenissen in de periode van het onderzoek te herkennen die een rol spelen in het *frame building proces*. Deze sleutelgebeurtenissen worden vaak als *reasoning device* in de krantenartikelen gebruikt en vormen in chronologische volgorde een kort overzicht: de plaatsing van de Russische vlag op de bodem van de Noordelijke IJszee in 2007; de publicatie van het rapport van het Amerikaanse geologische onderzoeksbureau USGS in 2008 en tot slot de Deep Water Horizon-ramp in de golf van Mexico in 2010. Opvallend binnen dit onderzoek is de Exxon Valdez-ramp die al veel eerder in 1989 plaats vond. Deze gebeurtenis wordt ook in eerder onderzoek naar het Brent Spar-conflict genoemd. Het blijkt een scharniergebeurtenis, een *key event* die de gevaren van olierampen symboliseert (Van Gorp, 2012, p.70).

In totaal zijn er aan de hand van de frameanalyse vijf frames uit de Nederlandse dagbladen geconstrueerd. Uit de krantenartikelen zijn drie negatieve frames geconstrueerd. Dit zijn het Koude Oorlog-frame, het Schurken-frame en het Milieugevaren-frame. Er waren in totaal twee positieve frames geconstrueerd. Dit zijn het Arctische-Goudmijn-frame en het Oplossing-Energiebehoefte-frame.

Er kan geconcludeerd worden dat de zoektocht naar Noordpoololie een ondergeschoven kindje is gebleven in de politiek. Naast de institutie politiek is de institutie wetenschap binnen het constructivistische proces ook nauwelijks aan bod gekomen. Er zijn geen baanbrekende wetenschappelijke onderzoeken geweest die het gevaar en/of de sociale problemen van de Arctische oliewinning bekrachtigen. De claimmakers zijn wel geslaagd in het vormen van een sociaal probleem, maar dit heeft niet geleid tot aanpassing van wetten en/of regelgeving rond olieboringen in het noordpoolgebied. Ondertussen gaan de boringen bij de Noordpool door: in december van 2013 wint het Russische Gazprom als eerste oliemaatschappij de controversiële olie uit het noordpoolgebied.

Inleiding

De taak van de media is om problemen en gebeurtenissen van maatschappelijk belang kenbaar te maken aan de samenleving. De journalist staat centraal binnen dit proces en zorgt voor de sociale betekenisgeving van de continu veranderende wereld. Dagelijks zijn duizenden journalisten op pad om verslag te doen van gebeurtenissen in de wereld, die soms van meer of minder maatschappelijk belang zijn. Een belangrijk instrument om betekenis te geven aan sociale condities en gebeurtenissen in nieuwsverhalen is framing. Framing ontstaat door het gebruik van bepaalde woordkeuzen waarmee betekenis wordt gegeven aan een sociale conditie binnen een nieuwsverhaal. Er ontstaat een nieuw gedachtepatroon waarmee de perceptie van lezers wordt beïnvloed. Dit ontstaat door een moreel oordeel te vellen, een oplossing te bieden, causale interpretaties als oorzaken te noemen en tot slot een probleem te projecteren (Van Gorp, 2006, p.53). In dit onderzoek wordt onderzocht wat de rol is van framing in de discussie rond boringen in het noordpoolgebied. De sociale constructies die in de krantenartikelen rondom de zoektocht naar Arctische olie zijn ontstaan, worden met dit onderzoek verhelderd.

De nieuwe zoektocht naar olie nabij de Noordpool is een ontwikkeling die de laatste jaren gezorgd heeft voor de nodige discussies en conflicten tussen verschillende partijen. Het bewijs van een nieuwe oliebron werd na wetenschappelijk onderzoek in 2008 door het Amerikaanse USGS geleverd. De vraag was vervolgens welke oliemaatschappijen en landen richting de Noordpool zouden vertrekken voor verder onderzoek. Milieuorganisaties zoals het Wereld Natuur Fonds en Greenpeace verzetten zich hevig tegen de plannen: het risico van een olieramp in het koude noorden zou dermate groot zijn. De olieboringen zouden de flora en fauna in dit gebied ernstig kunnen beschadigen. Ondanks deze gevaren zien oliemaatschappijen en de landen rondom de Noordpool deze nieuwe bron van fossiele brandstoffen als een oplossing voor het tekort aan olie- en gasreserves. Een ontwikkeling waar in de toekomst gebruik van gemaakt kan worden. De Noordpool wordt op internationaal niveau een markant terrein. Meerdere landen rondom de Noordpool (Canada, Denemarken, Noorwegen, Rusland en de Verenigde Staten) zien de boringen als een interessante economische ontwikkeling.

Er ontstaat een debat waarin diverse partijen de voor- en nadelen van de boringen proberen te verduidelijken. De media spelen een grote rol in de sociale betekenisgeving van deze nieuwe ontwikkeling. Binnen dit onderzoek wordt aan de hand van de framing theorie onderzocht hoe de boringen naar Noordpoololie in de landelijke Nederlandse dagbladen worden neergezet.

De hoofdvraag:

Met welke frames is het nieuws over de boringen naar Noordpoololie in de periode 2007 tot en met 2014 in de landelijke Nederlandse dagbladen neergezet?

Er zijn in het verleden meerdere onderzoeken geweest naar mediaberichtgeving over milieukwesties. Binnen het vakgebied mediastudies is er nauwelijks framing onderzoek gedaan naar berichtgeving in de Nederlandse dagbladen rondom de zoektocht naar Arctische olie. Interessant aan dit onderzoek is om te zien hoe de Nederlandse kranten een sociale betekenis construeren van een ontwikkeling die zich op internationaal niveau afspeelt. Dit onderzoek richt zich op de berichtgeving van Arctische oliewinning in de Nederlandse dagbladen binnen de periode 2007 tot en met 2013. Verder worden de eerste berichten in 2014 over mogelijk transport naar de Rotterdamse haven meegenomen in het onderzoek. Om zo wellicht de start van een nieuw frame te kunnen bestuderen. Op deze manier is de meest actuele frameanalyse uitgevoerd.

De frames van de krantenartikelen zijn aan de hand van de *reasoning* en *framing devices* van Van Gorp (2006) geconstrueerd. *Reasoning devices* bieden de lezer een bepaalde probleemdefinitie, een causale interpretatie door middel van oorzaken. Deze *devices* zorgen voor het vellen van een moreel oordeel en tot slot suggereert het eventuele oplossingen. *Framing devices* bestaan uit metaforen, lexicale keuzes die houvast bieden. Samen vormen zij de perfecte combinatie voor de totstandkoming van een frame. Ook wel de framebundel genoemd (Van Gorp 2006, p.53).

Binnen dit onderzoek zal achterhaald worden welke problemen en/of oplossingen er in krantenartikelen betekenis hebben gegeven aan de boringen naar Noordpoololie. De werkelijkheid die in de krantenartikelen is beschreven, wordt binnen dit onderzoek als subjectief gezien. De problemen en oplossingen rondom dit thema worden als sociaal geconstrueerd beschouwd. Het proces van de vorming van deze sociale constructies rondom de Noordpool worden in paragraaf 2.3 aan de hand van de zes stappen van Best (2008) toegelicht. Door de theorie van Best wordt het proces van de constructie van sociale problemen rond de boringen naar Noordpoololie verduidelijkt. Binnen dit proces wordt duidelijk welke invloed instituties hebben op de vorming van een sociale betekenis. Instituties zijn partijen binnen de samenleving die bepaalde sociale problemen rondom een gebeurtenis kunnen claimen. De vier instituties zijn: wetenschap, politiek, activisten en de media. De instituties worden binnen dit proces ook wel claimsmakers genoemd. Binnen dit onderzoek wordt vooral de institutie media onder de loep genomen, omdat zij verslag uitbrengen van het conflict en hierin cruciale keuzes maken die de perceptie van het publiek beïnvloeden.

Leeswijzer

De scriptie is aan de hand van de volgende paragrafen en hoofdstukken ingedeeld. Het theoretisch kader start in paragraaf 2.1 met voorbeelden van eerder mediaonderzoek naar milieuproblemen en conflicten tussen instituties. Naar aanleiding van het Brent Spar-conflict worden theorieën en visies besproken die bruikbaar zijn voor het onderzoek naar de olieboringen bij de Noordpool. In paragraaf 2.1.1 tot en met 2.1.3 vindt er een korte evaluatie plaats van theorie die is toegepast bij de mediaonderzoeken van de Brent Spar-case. Vervolgens worden in paragraaf 2.1.4 deze theorieën toegepast op de situatie rondom de Arctische olie. In paragraaf 2.2 wordt de constructie van sociale problemen (Best, 2008) uitgelegd. Hierna wordt in paragraaf 2.3 het proces van de constructie van een sociaal probleem beschreven, aan de hand van zes stappen. Tevens worden de vier instituties besproken die invloed hebben op de vorming van een sociaal probleem. Vervolgens komt in paragraaf 2.3.1 tot en met 2.3.3 ter sprake welke instituties betrokken waren bij het proces van de sociale constructies van de olieboringen bij de Noordpool. Daarna wordt er in paragraaf 2.4 aan de hand van twee theorieën kritisch gekeken naar de rol die instituties hebben op de vorming van een sociaal probleem. In paragraaf 2.5 eindigt het theoretisch kader met het begrip framing. Hier komt ter sprake hoe frames aan de hand van *reasoning en framing devices* binnen de krantenartikelen geconstrueerd worden. Verder wordt hier het frame building proces, de inductieve methode en het emic-perspectief binnen het onderzoek uitgelegd.

In hoofdstuk 3 zal de methode van het onderzoek uitgelegd worden. Hier wordt het coderingsproces besproken en de stappen die gedurende het onderzoek voor de kwalitatieve inhoudsanalyse nodig waren. Het onderzoekscorpus en de uiteindelijke toepassing van de framing theorie komen hier aan bod.

In hoofdstuk 4 zijn de resultaten zo transparant mogelijk weergegeven. Allereerst worden in paragraaf 4.1 de resultaten in het coderingsproces per stap uitgelegd. In paragraaf 4.2 worden de belangrijkste gebeurtenissen besproken, die zich de laatste jaren rond de zoektocht naar Arctische olie voltrokken. Hier komen bepaalde sleutelementen naar boven die een belangrijke invloed hebben gehad op de vorming van een frame. In paragraaf 4.3 worden de vijf frames nader toegelicht. Er wordt per frame aan de hand van voorbeelden uit de kwalitatieve inhoudsanalyse en twee deelvragen een typering gegeven voor de constructie van het frame. Vervolgens worden de frames in paragraaf 4.4 vergeleken met de vijf generieke frames ingedeeld. Tot slot vindt in paragraaf 4.5 de conclusie plaats, gevolgd door een discussie en een slotwoord. In de bijlagen is de framematrix toegevoegd.

2. Theoretisch Kader

In het theoretisch kader wordt er aan de hand van verschillende theorieën in combinatie met de verzamelde data antwoord gegeven op de onderzoeksvraag. Allereerst wordt aan de hand van eerder mediaonderzoek naar milieuproblemen in het nieuws geprobeerd vragen te beantwoorden die bij het onderzoek naar de boringen naar Noordpoololie ontstaan. Door theorieën te gebruiken die in eerder mediaonderzoek zijn toegepast, ontstaan er inzichten en eventuele verbanden om de huidige kwestie van de boringen naar Noordpoololie te begrijpen. Verder wordt het proces van sociale problemen en het begrip framing uitgelegd.

2.1 Eerder mediaonderzoek naar milieuproblemen in het nieuws

Uit eerder mediaonderzoek zijn de nodige perspectieven en theorieën rond milieuproblemen voortgekomen. Het olieplatform Brent Spar is een uitstekende case als vergelijkingsmateriaal voor de Noordpoololie. Er zijn verschillende theorieën te herkennen die bruikbaar zijn voor dit onderzoek. De deelparagrafen 2.1.1 tot en met 2.1.3 behandelen de theorieën die gebruikt zijn in het Brent Spar-conflict wat tussen Shell en Greenpeace in de media ontstond. Vervolgens wordt in paragraaf 2.1.4 de SARF-theorie en de constructie van risico's toegepast op de huidige situatie rond boringen naar Noordpoololie.

2.1.1 De Brent Spar en de constructie van risico's

Het conflict tussen Shell en Greenpeace rond de Noordpoololie is niet de eerste en zal zeker niet de laatste in de geschiedenis zijn. Een van de bekendste conflicten is de strijd om de Brent Spar geweest. In 1995 nam Shell de beslissing een boorplatform voor de kust van Schotland af te laten zinken naar de bodem van de Noordzee. Greenpeace greep direct in door actie te voeren. Dit leidde op 30 april 1995 tot een bezetting van het olieplatform. De bezetting kwam politiek gezien op een zeer gunstig moment. In juni van dat jaar vond er een internationale Noordzeeconferentie plaats. Hier waren alle milieuministers van de landen die grenzen aan de Noordzee aanwezig. Nadat de kwestie mede door toedoen van Greenpeace op de politieke agenda terechtkwam, werden er nieuwe wetswijzigingen doorgevoerd. Oliemaatschappijen moesten voortaan bij het dumpen van olie in zee aan strengere eisen voldoen.

Tsoukas (1999) analyseert in zijn onderzoek hoe de kleine milieuorganisatie Greenpeace de strijd wint van multinational Shell. Aan de hand van de risicomaatschappij van Beck (1992) probeert hij dit te verklaren. Hoe noemt diverse punten die door de jaren heen zijn veranderd in de moderne risicomaatschappij. Een belangrijk punt wat hij benoemt is dat tijdelijke risico's sociaal gedefinieerd en geconstrueerd worden door gemedieerde wetenschap (Beck, 1992, p.23). Hij noemt *mediated communication*, oftewel massamedia

een belangrijk onderdeel binnen de risicomaatschappij. Zijn opvatting over de sociaal geconstrueerde risicomaatschappij heeft overlappingen met de framing theorie. framing is een sociale constructie die betekenis geeft aan een bepaalde gebeurtenis. Het tijdelijke risico wat bij de Brent Spar geframed werd was het dumpen van olie.

Greenpeace putte volgens Tsoukas vooral kracht uit de constructie van risico's door een sterke mediacampagne te voeren. Ondanks de financiële kracht van Shell wist Greenpeace het publiek te overtuigen van de morele bezwaren. Het conflict was volgens Tsoukas (1999) van begin af aan geframed door Greenpeace. Greenpeace was dan ook de grootste claimmaker van de gevaren die de dumping van olie in de Noordzee voor het milieu zouden brengen. Greenpeace beweerde dat er volgens milieudeskundigen, omgerekend vijfduizend ton aan giftige stoffen in zee zou worden gedumpt. Achteraf bleek het maar om enkele tonnen in plaats van duizenden te gaan. Deze foutieve informatie heeft een belangrijke rol gespeeld in de claim van de gevaren bij het dumpen van olie.

Aansluitend constateerde Tsoukas (1999, p. 519) dat Shell en de 'zeven zusters', (de grootste oliemaatschappijen in de wereld) door dit soort incidenten met oliedumping en lekkage een slechte reputatie hebben gekregen. Hij noemt in zijn onderzoek de Exxon Valdez-ramp in 1989 als belangrijke gebeurtenis. Deze constatering van Tsoukas heeft overeenkomsten met de studie naar Noordpoololieboringen. Als reasoning device wordt de Exxon Valdez meerdere malen als doemscenario genoemd in de artikelen rond de zoektocht naar Noordpoololie. Deze milieuramp kan als scharniergebeurtenis worden beschouwd bij de framing van een mogelijke olieramp.

Van Gorp (2012, p. 70) stelt dat bepaalde *key events* een belangrijke invloed kunnen hebben op het collectieve geheugen, die vervolgens als frame kunnen fungeren. Dit worden scharniergebeurtenissen genoemd. Naast de Exxon Valdez-ramp vond er recenter in 2010 de Deep Horizon-olieramp van BP plaats. Deze twee gebeurtenissen hebben de grote oliemaatschappijen een slechtere reputatie opgeleverd. Deze twee gebeurtenissen hebben een negatieve connotatie in het collectieve geheugen gevormd en een rol gespeeld in het ontstaan van frames.

2.1.2 De constructie van sociale verantwoordelijkheid

Naast een slechte reputatie is de constructie van een slechte sociale verantwoordelijkheid van oliemaatschappijen als Shell en Gazprom een ander interessant proces. Holzer (2007, p.283-284) onderzoekt hoe de sociale verantwoordelijkheid van Shell is geconstrueerd. Door onder andere framing en *political consumerism* tracht hij dit in kaart te brengen. Hij geeft in zijn studie aan dat nieuwe sociale problemen vaak gebaseerd zijn op een bepaalde algemene kennis. Dit wordt ook wel het *frame alignment processes* genoemd, dit balanceert tussen claims van milieuorganisaties en algemene kennis interpretaties. Bepaalde gebeurtenissen en kwesties worden exemplarisch voor sociale problemen.

Holzer stipt twee dingen aan: allereerst blijkt Shell al door het dumpen van olie bij het Brent Spar-conflict een slechte reputatie onder het publiek te hebben; ten tweede krijgt Shell midden jaren negentig in Nigeria een nieuwe ethische kwestie te verduren. Media verspreiden het nieuws dat Shell in Nigeria mensen onder erbarmelijke omstandigheden naar olie laat boren, waarbij de rechten van de mens worden geschonden.

Naast de media maken sociale bewegingen (zoals Greenpeace in het Brent Spar-conflict en Amnesty International in het mensenrechten-conflict) claims in de publieke sfeer die het gedrag van organisaties nauwlettend in de gaten houden. Bedrijven worden ethisch en milieuverantwoord op de vingers getikt. Deze claims zijn tot doel om uiteindelijk gouvernementele agentschappen te bereiken die nieuwe regels hanteren. Bedrijven en organisaties zijn vervolgens geneigd aan deze nieuwe regels te voldoen. Het publieke debat is door het Brent Spar-conflict en het mensenrechten-conflict geframed.

Het publiek krijgt door deze claims een nieuwe negatieve perceptie te verwerken, die gebaseerd is op algemene kennis en de invloed van media en sociale bewegingen. Dit verleidt mensen tot aandacht en het ondernemen van individuele en collectieve actie. Consumenten kunnen als sympathisanten van een bepaalde sociale beweging, hun ethische, sociale en milieubewuste idealen uiten door bepaalde producten of bedrijven te boycotten. Dit wordt *political consumerism* genoemd (Benford and Snow 2000, Snow and Benford 1988, Snow et al.1986). *Political consumerism* heeft als doel het aanbod van consumentenproducten en de condities van hun productie te verbeteren.

2.1.3 De SARF-theorie

Uit eerder onderzoek van Bakir (2005) naar het Brent Spar-conflict tussen Greenpeace en Shell, is de constructie van risico's rondom de Brent Spar aan de hand van de SARF-theorie geanalyseerd. De SARF-theorie staat beter bekend als het *social amplification risk framework*. Deze theorie biedt een genuanceerder inzicht in de context van de communicatie van wereldrisico's. Binnen de communicatie van risico's staat de constructie van risicosignalen centraal. Deze risicosignalen ontstaan in beelden, tekens en symbolen. Deze zorgen voor interactie tussen psychologische, sociale, institutionele of culturele processen, die de risicoperceptie kunnen intensiveren of verzachten. Binnen de SARF-theorie worden de media als primaire amplificatie stations gezien, een station waarmee risico's versterkt of verzwakt kunnen worden. Bakir herkende in totaal drie risicosignalen die Greenpeace had geconstrueerd: ten eerste de giftige Spar; ten tweede Shell de roekeloze en de vervuilende reus; ten derde de morele heiligheid van de diepe oceaan. De manier waarop Greenpeace de media bespeelde is van grote waarde geweest voor de totstandkoming van het probleem: oliedumping in zee (Bakir, 2005, p. 683).

De SARF-theorie heeft gelijkenissen met de framing theorie, de risicosignalen die binnen de SARF-theorie zijn te herkennen, zijn binnen de framing theorie terug te vinden bij het *reasoning device* van een

frame. De risicosignalen bieden de lezer een bepaalde context, de lezer herkend een probleem. Het verschil met de framing theorie is dat bij de SARF-theorie vooraf risico's worden geanalyseerd die een bepaalde invloed uitoefenen op de perceptie van de lezer. Bij framing hoeven dit niet altijd risico's te zijn, er kan ook een oplossing of een morele beoordeling worden geconstrueerd. De SARF-theorie is dus risicoafhankelijk terwijl frames niet afhankelijk zijn van risico's die binnen een mediabericht zijn te herkennen. Frames kunnen zowel de risico's als de kansen, oftewel de positieve en de negatieve gevolgen in een mediabericht de lezer een bepaalde context bieden.

Bakir (2005) constateert dat het publiek ook massaal bij het conflict werd betrokken. Diverse groene bewegingen in Denemarken, Zweden en Duitsland overtuigden het publiek om tankstations van Shell te boycotten. Greenpeace mobiliseerde individuele betogers tegen Shell. Waarna er massaal gehoor werd gegeven aan de boycot. Naast het publiek werd de politiek ook betrokken bij de Brent Spar kwestie. Deense en Duitse politici haalden handtekeningen op, en zo kwam het probleem op de politieke agenda te staan.

In korte tijd wist Greenpeace de politiek en het publiek te overtuigen van de risico's rondom de Brent Spar. Deze case laat zien hoe instituties invloed kunnen hebben op de vorming van een claim. Naast de rol die de activisten van Greenpeace hadden, werden er ook politieke partijen als claimmakers betrokken. Deze ontwikkeling zal later binnen het constructivistische proces aan de hand van de vier instituties nader worden toegelicht. Hoe de risico's van de boringen naar Noordpoololie nu daadwerkelijk door Greenpeace op de kaart worden gezet, wordt in de volgende paragraaf verder besproken.

2.1.4 De geboorte van een nieuw conflict: Greenpeace vs. Gazprom

Een kleine twintig jaar na het Brent Spar-conflict lijkt de geschiedenis zich te herhalen. Deze keer heeft Greenpeace in haar strijd voor het milieu een nieuw doelwit: het Russische aardgasbedrijf Gazprom. Dertig actievoerders van Greenpeace proberen een boorplatform van Gazprom te bezetten om zo de aandacht van de gevaren van boringen bij de Noordpool wereldkundig te maken. De Russische kustwacht arresteert de activisten van het Greenpeaceschip *The Arctic Sunrise*. Na de arrestatie, probeert Greenpeace via de media een groot publiek bij de actie te betrekken: ze laten mensen digitaal petitie tekenen voor de vrijlating van de milieuactivisten en er worden meerdere demonstraties gehouden voor de vrijlating van de activisten. De acties leveren de organisatie weinig op. Er ontstaat geen collectieve boycot in de vorm van *political consumerism*. Er zijn geen politici betrokken die een nieuw beleid voor de olieboringen op de politieke agenda kunnen zetten. De enige politieke stap is dat minister van Buitenlandse Zaken Frans Timmermans onderhandelt met de Russische autoriteiten over de vrijlating van 'The Arctic 30'. De activisten worden na drie maanden vrijgelaten en de plannen voor de boringen worden voortgezet (In: In Noordelijke IJszee is 't weer oorlog, Algemeen Dagblad, 2 oktober 2013).

Met de SARF-theorie kan er naar de risicosignalen worden gekeken. De risicosignalen die Greenpeace ditmaal omschrijft hebben overeenkomsten met de case van Bakir (2005) tussen Shell en Greenpeace in het Brent Spar-conflict. Er kunnen drie risicosignalen worden herkend. Allereerst wordt er een moreel bezwaar gemaakt om in een ongerept natuurgebied naar olie te boren. Ten tweede wordt de onderschatte technische kennis van boren in het koude noordpoolgebied aangekaart. En tot slot ontstaat er tijdens de arrestatie een nieuw risicosignaal, grootmacht Rusland arresteert onterecht 'onschuldige' actievoerders en zet alles op alles om de bodem te ontginnen naar olie. De risicosignalen hebben vooral het publiek weten te overtuigen. De politiek blijft afzijdig binnen de noordpoolkwestie. Er kan binnen deze gebeurtenis geconstateerd worden dat Greenpeace deze keer met hun claim niet succesvol wetten en regelgevingen voor milieubehoud heeft kunnen beïnvloeden. Zoals eerder tijdens de Brent Spar-case het geval is, blijkt de politiek essentieel voor het aanpassen van wetten en regelgevingen, zij bieden een oplossing voor een sociaal probleem. In de volgende paragraaf wordt uitgelegd wat een sociaal probleem nu daadwerkelijk is.

2.2 De constructie van een sociaal probleem

De komende paragrafen zullen het proces van de constructie van sociale problemen belichten. Dit zal aan de hand van de vier instituties worden behandeld. Elke institutie probeert door een bepaalde claim invloed uit te oefenen op de arctische boringen bij de Noordpool. In paragraaf 2.2.1 zal uitgelegd worden wat een sociaal probleem nu precies is. In paragraaf 2.2.2 wordt uitgelegd welke instituties invloed hebben op bepaalde claims. In paragraaf 2.3 wordt aan de hand van de theorie van Best het constructivistische proces in zes stappen uitgelegd. In paragraaf 2.3.1 wordt de belangrijke rol die de institutie media vervult behandeld. In de paragrafen 2.3.2 en 2.3.3 worden twee andere instituties genoemd die de meeste invloed hebben gehad op het claimsmakingsproces van sociale problemen rondom de Noordpoololie. Tot slot worden in paragraaf 2.4 enkele instituties vanuit een kritisch oogpunt behandeld.

2.2.1 De boringen naar Noordpoololie als sociaal probleem

Een sociaal probleem is een omstandigheid dat het welzijn ondermijnt van een deel of de gehele maatschappij (Best, 2008, p. 4). Sociale problemen vormen een poging om zorgen te wekken over bepaalde omstandigheden binnen de maatschappij. Sociale problemen komen en gaan, de ernst van sociale problemen verschilt enorm, zo is armoede op het eerste gezicht een ernstiger sociaal probleem dan overgewicht binnen de maatschappij. De sociale conditie van een bepaald sociaal probleem is gevormd door invloeden vanuit de maatschappij. Best (2008) gebruikt binnen zijn theorie de sociale constructie die eerder uitgewerkt is door (Berger & Luckmann, 1966, p.836-837). Door sociale constructies wordt er sociale betekenis gegeven aan de wereld, en deze hebben invloed op de vorming van sociale problemen. De mens is een maker van deze sociale constructie, de symbolische bedenker. Mensen creëren via taal continu nieuwe begrippen, opvattingen of inzichten om de wereld om hen heen te begrijpen. Best stelt dat bij de constructie van sociale problemen door middel van frames en categorisering een nieuwe betekenisgeving aan bestaande sociale condities gegeven kan worden. Hij benadert daarom sociale problemen als subjectieve reacties op sociale condities. Deze subjectieve reacties zijn terug te vinden in frames. Met behulp van frames komen sociale constructies tot stand. Frames zijn niet letterlijk in de tekst aanwezig, maar hiermee wordt een structurerend denkbeeld en een betekenis aan een sociale conditie gevormd. Deze frames bieden een nieuwe sociale betekenisgeving. Frames bieden context, een oplossing, geven een morele beoordeling en duiden het probleem.

Bij het ontstaan van sociale problemen noemt Best (2008) een paar voorbeelden van 'tijdelijke' sociale problemen die in korte tijd zijn geconstrueerd en zelfs weer verdwenen. Zoals hekserij in de 16^e eeuw, apathische aandoeningen onder jongeren in de jaren vijftig. Milieuproblemen kunnen ook als sociaal probleem

worden gezien. Er zijn de laatste jaren op milieugebied veel 'tijdelijke' sociale problemen ontstaan: Olievervuiling, zure regen, het broeikaseffect, het gat in de ozonlaag, vervuiling van de Baltische- en Noordzee, overbevissing, overbevolking, misbruik van boerchemicaliën, het smelten van de polen. Het zijn allen problemen die de afgelopen veertig jaar op de politieke agenda zijn gekomen, waarvan sommige problemen zelfs weer verdwenen. Er zijn tal van milieuproblemen te noemen die ten gevolge van de boringen van de Noordpool kunnen ontstaan. Vervuiling van de Noordelijke IJszee, het verkleinen van de biodiversiteit, klimaatverandering en bagatellisering van duurzaamheid van natuurlijke energiebronnen etc. Binnen deze studie worden de sociale problemen rond de boringen naar Noordpoololie benaderd als subjectieve reacties op sociale condities. Binnen dit onderzoek kunnen de boringen naar Noordpoololie dan ook subjectief als sociaal probleem worden beschouwd. De frames die bij het proces van de sociale constructies van de Noordpool olieboringen ontstaan worden verder in het onderzoek geconstrueerd.

Loseke (2003) stelt dat er bij de constructie van sociale problemen altijd een slachtoffer en een boosdoener aanwezig is. Bij de constructie van sociale problemen wordt er bovendien een moraal gebruikt. De moraal wordt als wenselijk gezien in de maatschappelijke en culturele context. De typerende verhalen voor de representatie van sociale problemen wordt vooral in nieuwsverhalen door middel van de slachtoffers en de boosdoeners verteld. Deze tweedeling van Loseke is te herkennen binnen de studie van boringen naar Noordpoololie. De slachtoffers van de boringen naar Noordpoololie zijn het milieu, flora en fauna, de inheemse bevolking rondom de Noordpool en indirect onze samenleving. De boosdoeners zijn de machthebbers/politici van de poollanden (*Arctic Five*) en oliemaatschappijen zoals Shell en Gazprom die hun politieke macht en winstmarges willen vergroten door het winnen van nieuwe olie.

Het ontstaan van een sociaal probleem is te herleiden naar de vorming van een bepaalde claim. Een claim komt tot stand door een onderwerp onder de aandacht van het publiek te brengen. Een claim signaleert een nieuw sociaal probleem in de samenleving. Deze claim wordt gevormd door een *claimsmaker*. Deze *claimsmakers* bestaan volgens Best (2008) uit vier instituties die de autoriteit hebben om sociale problemen te vormen. In de volgende paragraaf worden de instituties behandeld.

2.2.2 De vier instituties

Binnen de constructie van sociale problemen noemt Best (2008, p.18-23) vier instituties die invloed uitoefenen op de totstandkoming van een sociaal probleem. Ten eerste kan de politiek sociale problemen op de kaart zetten. Dit kan door de invloed van lobbyisten en andere externe organisaties die druk uitoefenen op politici of partijen. Nieuwe sociale problemen komen zo via Kamerleden in de Tweede kamer terecht. Wanneer dit onderwerp door de Tweede Kamer als serieus probleem wordt beschouwd, ontstaat er een politiek proces

waarbij uiteindelijk nieuwe wetten of regels kunnen worden aangepast om deze sociale problemen op te lossen. Ten tweede noemt Best de media, zij hebben de macht om een sociaal probleem wat van maatschappelijk belang is onder de aandacht te brengen van het publiek. Media publiceren dagelijks nieuwsverhalen waar tal van sociale problemen centraal staan. Zij zijn een belangrijk station om sociale problemen aan het publiek kenbaar te maken. Ten derde zijn er de experts, de wetenschappers die ineens een belangrijke ontdekking vinden in en onderzoek. Dit zijn ook kleinere onderzoeksbureaus die in opdracht van bedrijven of politieke partijen met nieuwe resultaten en bewijzen een sociaal probleem constateren. Tot slot zijn er nog de activisten, deze groep roept proactief om bepaalde sociale problemen onder de aandacht te brengen. Deze institutie wordt vaak bekleed door sociale bewegingen met een maatschappelijk belang. Bekende bewegingen binnen deze studie zijn Amnesty International, Greenpeace en het Wereld Natuur Fonds. De activisten verspreiden sociale problemen door het organiseren van demonstraties, campagnes en ledenwerving.

Claims kunnen op diverse manieren als bewijs worden opgevoerd. Foto's van bepaalde problemen, onderzoeksrapporten, statistische gegevens of verhalen van mensen. Naast het feit dat iemand een claim vormt en anderen probeert te overtuigen, is het meest essentiële van een claim, de reactie van andere partijen. Succesvolle claims verspreiden zich via mediaberichtgeving en veroorzaken politieke debatten.

2.3 Het constructivistische proces

Best (2008, p.318-324) noemt zes stappen waarin een sociaal probleem wordt geconstrueerd. Het sociale probleem wat centraal staat binnen deze studie is: de boringen naar Noordpoololie zijn schadelijk voor het milieu. Aan de hand van de volgende stappen wordt het duidelijk hoe dit sociale probleem vanuit een constructivistisch oogpunt zich ontwikkelt in het claimsmakingsproces.

1. *Het proces van claimsmaking* Allereerst wordt er een claim gevormd, de constatering van een probleem. Milieuorganisaties zoals Greenpeace en het Wereld Natuur Fonds claimen dat boringen naar Noordpoololie een gevaar vormen voor het milieu. Het probleem komt tot stand door wetenschappers op te voeren en rapporten met statistieken te publiceren. Naar aanleiding van het in 2007 gepubliceerde rapport van het internationale klimaatpanel Intergovernmental Panel on Climate Change (IPCC) wordt het probleem *global warming* op de politieke agenda gezet. Het Wereld Natuur Fonds pleit naar aanleiding van het rapport voor een topconferentie ter bescherming van de Noordpool. (In: WNF: topconferentie over bescherming Noordpool, Volkskrant, 20 oktober 2007).

Kort daarna klagen milieuorganisaties het Amerikaanse Ministerie van Buitenlandse Zaken aan. Het ministerie gaf namelijk groen licht voor boringen van Shell in de Beaufort Zee nabij Alaska. De milieuorganisaties berispen het ministerie voor het niet in overweging nemen van de risico's voor het milieu. Greenpeace bevestigt het gevaar en voert actie ter bescherming van de Noordpool. Dit verzet neemt toe door demonstraties en bezettingen van kantoren en tankstations van Shell in 2012. De claim begint zich langzaam te ontwikkelen naar de buitenwereld. Wereldwijde demonstraties en tot slot in 2013 een poging om een boorplatform van Gazprom te bezetten in de Russische wateren. Zelfs sportevenementen worden onderbroken met acties van Greenpeace. Allen spelen ze een rol in het proces van de claim: boringen naar Noordpoololie zijn schadelijk voor het milieu.

2. *Media aandacht* De media berichten kort over de milieuorganisaties die tegen de boringen bij de Noordpool zijn. Maar de claim krijgt pas meer gewicht wanneer Greenpeaceactivisten in 2012 tankstations van Shell saboteren. (In: Greenpeace schort actie Shell op, Algemeen Dagblad, 18 september 2012.) De meeste media-aandacht ontstaat wanneer dertig Greenpeaceactivisten in 2013 een boorplatform van het Russische Gazprom proberen te bezetten. Het sociale probleem van de olieboringen wordt bekend bij het publiek en de beleidsmakers. Het nieuws van de gevangenschap van de Greenpeaceactivisten in Rusland geeft de milieubeweging veel publiciteit. De beelden gaan heel de wereld over. Het sociale probleem wordt bekend in de media. De Greenpeaceactivisten worden in het nieuws getypeerd met de naam 'The Arctic 30'.

3. *Publieksreactie* Het publiek wordt betrokken bij de felle campagne die Greenpeace voert via radio, televisie en sociale media. Mensen worden proactief betrokken door petitie te laten tekenen en wereldwijd

worden diverse demonstraties gehouden om 'The Arctic 30' te bevrijden. Diverse ingezonden brieven bereiken de redacties van de kranten waarin mensen zich beklagen over de Russische gang van zaken. Naast de publieke opinie gaan journalisten ook een redactionele opinie vormen, er ontstaan nieuwsanalyses over de zoektocht naar Noordpoololie.

4. *Beleid* Binnen deze stap komt het onderwerp op de politieke agenda. Tweede Kamerlid Esther Ouwehand, van de Partij voor de Dieren, stelt op 21 mei 2012 de Minister van Economische zaken, Landbouw en Innovatie een reeks vragen. De hoofdlijnen in de vragen zijn voornamelijk of het boren bij de Noordpool wel verantwoord is. Zeker de rol die een Nederlandse onderneming als Shell hierin speelt. Minister Verhagen van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie beantwoordt deze reeks vragen ruim drie weken later op 19 juni met de verwijzing naar de vergunningverlener, oftewel de Amerikaanse overheid. Verder wijst hij op de veiligheidsvoorschriften die na de Deep Water Horizon-ramp van BP in de Golf van Mexico zijn aangescherpt (In: Antwoord vragen van het lid Ouwehand over olieboringen in het Noordpoolgebied, via <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/ah-tk-20112012-2814.html>, 21 juni 2012).

5. *Implementatie* Dit zijn de officiële stappen die ondernomen moeten worden om de sociale problemen op te lossen. De vorming van een ideale oplossing is in deze fase het belangrijkste. Welke partijen en organisaties gaan akkoord of hebben eventueel bezwaren bij de oplossingen? Binnen de boringen naar Noordpoololie is deze fase nooit bereikt. Er zijn geen oplossingen voor dit probleem. Op 20 september 2008 wordt bekend dat de Europese Unie toestemming verleent voor olie- en gaswinning op de Noordpool. Naast enkele Kamervragen die een paar jaar na de beslissing worden gesteld, bereikt het proces van de constructie van het sociale probleem van de Noordpoololie alleen de instituties media en activisten. De politiek is niet als een van de claimmakers betrokken bij de vorming van het sociale probleem.

6. *Effecten* Dit is de fase waar beleidsmakers een rol spelen om het sociale probleem te aanvaarden en door middel van nieuwe wetten of regelgeving het probleem op te lossen. Ondanks dat Maxime Verhagen in de zomer van 2012 tijdens een internationale energieconferentie in het Noorse Stavanger pleit voor nieuwe regels voor noordelijke oliewinning op de internationale agenda, is er vanuit de politiek nauwelijks verzet tegen de boringen ontstaan. (In: Regels nodig voor boren op Noordpool, Algemeen Dagblad, 28 augustus 2012).

Shell stelt de boringen nog een jaar uit wegens technische problemen en het Noorse bedrijf Statoil stelt de boringen uit tot 2015. Alleen het Russische Gazprom zet de plannen voor boringen voort, het aardgasbedrijf wint de eerste offshore olie uit het noordpoolgebied.

Binnen het constructivistische proces van het sociale probleem rond de boringen naar Noordpoololie is enkel *public awareness* gecreëerd. Het publiek is op de hoogte van de gevaren naar Arctische olieboringen. Binnen het constructivistische proces kan geconstateerd worden dat de institutie politiek essentieel is bij het vormen

van een sociaal probleem. Zonder de institutie politiek worden er nooit wetten of regels aangepast. De politiek behoort tot de wetgevende macht die wetswijzigingen kunnen doorvoeren.

Naast de politiek zijn er verder geen experts of wetenschappers als institutie betrokken bij de claims rond de boringen naar Noordpoololie. De wetenschappelijke claim die statistisch onderbouwd werd zoals in het conflict van de Brent Spar: het dumpen van de vijfduizend ton olie. In de claims rondom de Arctische olietocht zijn er geen statistische gegevens gebruikt. Er worden geen statistieken of experts met bewijzen opgevoerd in het claimsmakingsproces. Wel ontstaat er in 2007 een andere wetenschappelijke ontdekking. In opdracht van de Verenigde Naties publiceert het Intergovernmental Panel on Climate Change (IPCC) een rapport waarin *global warming* op de kaart wordt gezet. Dit zou indirect invloed kunnen hebben op de zoektocht naar Noordpoololie. Deze ontwikkeling komt verder in paragraaf 2.3.5 aan bod. De vier instituties die invloed hebben op de vorming van het proces worden in de volgende paragrafen verder uitgelicht.

Binnen het constructivistische proces van sociale problemen is het interessant om in de volgende paragraaf de media hier verder toe te lichten. De meeste claimmakers zoals politici, wetenschappers en activisten proberen hun claims via de media onder de publieke aandacht te brengen. Zodra de andere instituties een bepaalde claim hebben zijn de media hierin de belangrijkste stap om dit aan het publiek kenbaar te maken. Zoals eerder genoemd binnen de SARF-theorie zijn de media een primair amplificatie station, dit station is een handig middel om claims neer te zetten.

2.3.1 De Media, journalisten en claims

De media zijn een belangrijke en almachtige institutie die mag worden gezien als een van de hoekstenen van onze democratie. Zij creëren frames die een rol spelen in het maatschappelijke debat. Ze hebben invloed op het gesprek van de dag tussen collega's bij de koffieautomaat, tot aan het politieke debat in de Tweede Kamer. Media zijn eigenlijk de vertellers van de sociale problemen en gebeurtenissen die in de wereld dagelijks ontstaan. Zoals de Vreeze (2005, p.51) opmerkt: De media maken problemen en bepaalde evenementen kenbaar aan het publiek. Nieuws is een van de belangrijkste dagelijkse interesses van mensen. Nieuws is een representatie van de werkelijkheid in taal, geïnterpreteerd door een journalist. Nieuwsberichten zijn onderdeel van het proces waarin individuen betekenis construeren. De publieke opinie is onderdeel van het proces waarin journalisten betekenis ontwikkelen en kristalliseren (Scheufele, 1999, p. 105).

Naast de selectieve representatie van de werkelijkheid is het ook interessant welke bronnen er worden opgevoerd. Uit eerder onderzoek van Altheide (1985) blijkt dat journalisten vaak geneigd zijn om dezelfde elitebronnen te gebruiken. Door een bron te gebruiken met een hogere autoriteit blijkt dit de kwaliteit en de legitimiteit van een nieuwsbericht te versterken. Zo wordt de relatie tussen journalisten en hun bronnen door Gans (1979, p. 116) vergeleken met de tango. Bij het dansen kan er slechts een van beide

partners de dans leiden. Gans stelt dat de bronnen de leiding van de dans vaak nemen. Bronnen die als een framesponsor dienen, hebben dus een belangrijke invloed op de nieuwsselectie van een journalist. Framesponsors zetten vaak een pseudo-evenement neer, waar media op af worden gelokt om verslag van te doen. Dit gebeurt in een persconferentie, een aankondiging van een reorganisatie, een productlancering of een nieuwe samenwerking. Zoals milieubewegingen vaak doen: de aankondiging van een demonstratie of het actie voeren tegen een bepaalde kwestie of organisatie. Het publiek wordt zo bij een pseudo-evenement betrokken bij de vorming van een claim: De boringen naar Noordpoololie brengen het milieu in gevaar. Verder zijn de talloze acties van Greenpeace een goed voorbeeld van framesponsors die meewerken in de sociale betekenisgeving van de problemen rond de boringen bij de Noordpool. Greenpeace probeert via de media Shell op een zo kwaad mogelijke manier te framen. De vervuilers van de natuur. De campagne wordt versterkt door de ijsbeer die symbool staat als slachtoffer van de zoektocht naar Noordpoololie.

Naast de activisten, die met hun claim de journalisten proberen te strikken voor een nieuwsverhaal, heeft Shell in het verleden ook wel eens journalisten uitgenodigd om hun verhaal op locatie aan de journalisten te vertellen. Zo noemt Holzer (2007, p.291) in zijn onderzoek dat er diverse journalisten in het verleden door Shell zijn uitgenodigd om de situatie van mensenrechten en milieuvervuiling in Nigeria zo transparant mogelijk te vertellen. Dit kan de onafhankelijkheid van de journalist in gevaar brengen. Interessant bij de studie naar Noordpoololie is dat wanneer vertrekkend CEO van Shell wordt geïnterviewd, het bedrijf de positieve gevolgen van de Noordpool aanstipt. Een voorbeeld van een elitebron waar direct nieuwe *follow-up stories* door kunnen ontstaan. Shell profileert zichzelf hiermee als framesponsor van de boringen naar de Noordpoololie in een positieve context.

2.3.2 Claimsmakers van milieuproblemen: Activisten

Binnen deze studie kunnen milieuorganisaties Greenpeace en het Wereld Natuur Fonds als grootste claimsmakers van de sociale problemen rond de boringen naar Noordpoololie worden beschouwd. Zij worden in de krantenartikelen het vaakst aan het woord gelaten. Diverse deskundigen of woordvoerders van de milieuorganisaties zijn meerdere keren in de krantenartikelen terug te vinden.

Greenpeace start een wereldwijde campagne tegen Shell en andere oliemaatschappijen die plannen hebben voor boringen nabij de Noordpool. In september van 2012 worden er zeventig tankstations van Shell in Nederland bezet door actievoerders van Greenpeace, achttien actievoerders worden gearresteerd. Shell spant een kort geding aan tegen Greenpeace. De rechters doen op 5 oktober uitspraak: Greenpeace mag actie blijven voeren tegen Shell (In: Greenpeace mag tankstations stil leggen, Trouw, 6 oktober 2012).

In september van datzelfde jaar kondigt Shell aan dat de boringen bij Alaska wegens technische problemen worden stilgelegd. Het boren naar olie wordt tot 2013 een jaar uitgesteld. Voor Greenpeace goed nieuws. Shell start wel met het boren van 'top holes', dit zijn ondiepe gaten in de zeebodem die het bovenste deel van een boorput vormen (In: Shell stelt boringen uit tot 2013, NRC Handelsblad, 27 september 2012).

Na het protest tegen Shell zet Greenpeace in de zomer van 2013 een nieuwe campagne op tegen het Russische aardgasbedrijf Gazprom. Gazprom is na Shell het enige olieconcern wat de boorplannen naar Noordpoololie in de zomer van 2013 doorzet. Op 18 september 2013 proberen actievoerders met het Schip The Arctic Sunrise een boorplatform van Gazprom in de Pechora Zee te bezetten. De Russische overheid arresteert alle dertig activisten die betrokken zijn bij de actie. Gedurende de gevangenschap is de Nederlandse Faiza Oulahsen het gezicht van de antiboorcampagne. Na een gevangenschap van drie maanden komen de dertig activisten op vrije voeten. De actie geeft Greenpeace veel publiciteit en de kans om de gevaren van de boringen onder de aandacht van het publiek te brengen. The Arctic 30 zijn drie maanden lang in het nieuws.

2.3.3 Claimsmakers van *global warming*: de Wetenschappers

De angst voor *global warming* en het smelten van de polen is een algemeen gegeven waar in de beginfase van de zoektocht naar Noordpoololie, zo rondom de zomer van 2007, een hoop vraagtekens bij komen kijken. Het internationale klimaatpanel Intergovernmental Panel on Climate Change (IPCC) publiceert in 2007 in opdracht van de VN een rapport waarin de mens de kwaaddoener is van de opwarming van de aarde. Hierin stelt het IPCC dat de uitstoot van broeikasgassen wereldwijd moeten worden gereduceerd om klimaatverandering tegen te gaan. Met de opwarming van de aarde wordt een nieuw milieuprobleem op de kaart gezet.

Naast de uitkomsten van het rapport wordt er een documentaire gemaakt. De Amerikaan Al Gore wordt als hoofdkarakter in de documentaire 'An Inconvenient Truth' gebruikt. Ondanks de felle kritiek heeft de documentaire een grote invloed op de constructie van het sociale probleem *global warming*, beter bekend als de opwarming van de aarde of klimaatverandering. De film wint een Oscar en het instituut wint samen met Al Gore een Nobelprijs. In deze periode wordt door meerdere krantenartikelen over de zoektocht naar Noordpoololie naar de documentaire verwezen, om zo context te bieden in de mogelijke problemen van olieboringen bij de Noordpool.

Zelfs het Wereld Natuur Fonds pleit naar aanleiding van de documentaire in oktober van 2007 voor een internationaal topoverleg met de bescherming van de Noordpool als hoofdpunt op de agenda. De indirecte gevolgen van *global warming* zijn het smelten van het ijs rond de noordpool. Paradoxaal genoeg biedt klimaatverandering juist de oliemaatschappijen makkelijker toegang tot het boren naar olie in de Noordelijke IJszee (In: WNF: topconferentie over bescherming Noordpool, de Volkskrant, 20 oktober 2007).

2.4 Een kritische blik op instituties

Sociale problemen die door instituties zijn gevormd kunnen aan de hand van inzichten van Beck en Jamison wat abstracter worden bekeken. Instituties creëren risico's die volgens Beck een risicomaatschappij hebben gevormd. Verder werpt Jamison een kritische blik op de instituties wetenschap en activisten.

2.4.1 Milieuproblemen binnen een risicomaatschappij

In paragraaf 2.2 wordt het ontstaan van sociale problemen uitgelegd. Deze sociale problemen vormen volgens Beck (1992) een belangrijke rol in een risicomaatschappij. Ulrich Beck introduceerde in 1984 de term 'risicomaatschappij'. Risico's zijn in de moderne samenleving door de globalisering niet meer persoonlijk, ze vormen geen grenzen meer voor bepaalde groeperingen binnen de samenleving. Beck stelt dat de sociale drijfkracht van risico's ligt in de geprojecteerde gevaren van de toekomst. (Beck, 1992, p. 34) Risico's zijn gevaren die nog moeten plaatsvinden in de nabije toekomst. Deze risico's worden van tevoren al geconstrueerd. Risico's worden systematisch door instituties geconstrueerd. Organisaties en instituties hebben naast het belang van winst ook belang bij het creëren van risico's.

Aan de hand van de risicomaatschappij van Beck kunnen de sociale problemen van boringen naar Noordpoololie worden bestudeerd. De olieboringen hebben ook de nodige risico's. Die risico's worden door diverse organisaties en instituties geclaimd. De risico's hebben invloed op frames die door media sociaal zijn geconstrueerd. Er worden binnen de sociale constructie van de boringen naar Noordpoololie meerdere sociale problemen genoemd. Ten eerste het vervuilen van het milieu, waaronder de flora en fauna in het noordpoolgebied. Ten tweede het gevaar van een olie lekkage of olieramp. Ten derde zijn de gevolgen van klimaatverandering desastreus en tot slot wordt de inheemse bevolking van het noordpoolgebied in gevaar gebracht. Alle scenario's hebben een ding gemeen, ze vormen risico's voor de maatschappij.

Jamison (1996) stelt in de volgende paragraaf de rol van een milieuorganisaties of activisten zoals Greenpeace ter discussie. Hij licht het verband tussen wetenschap en milieuorganisaties volgens de risicomaatschappij van Beck (1992) toe in een nieuw perspectief.

2.4.2 Milieuproblemen en de komst van het *environmentalism*

Jamison (1996) werpt een kritische blik op de ontdekking van milieuproblemen binnen de wereld. Het gat in de ozonlaag; de opwarming van de aarde en het afnemen van biodiversiteit zijn allen constatering die door wetenschappers op de kaart zijn gezet. Volgens hem zijn wetenschappers dan ook de makers van deze problemen. Jamison stelt het volgende: "Veel, misschien zelfs alle

wetenschappelijke feiten en wereldwijde milieuproblemen zijn niet alledaagse problemen die we direct in onze omgeving kunnen waarnemen. Het zijn eerder creaties van een collectief, instrumentafhankelijk in een geïnstitutionaliseerde omstandigheid, beter bekend als wetenschap of wetenschappelijk onderzoek” (Jamison, 1996, p. 224). Met deze geïnstitutionaliseerde wetenschap deelt Jamison zijn visie met Becks risicomaatschappij. Hij ziet de risicomaatschappij als een product wat geïnstitutionaliseerd is.

Naast de institutie wetenschap die bepaalde risico's in de maatschappij zet, ziet hij dat de opkomst van het belang voor het milieu op de internationale agenda, door de komst van het *environmentalism* is ontstaan. *Environmentalism* wordt in het Nederlands het ecologisme genoemd. Dit is een politiekmaatschappelijke sociale beweging, die startte aan het eind van de jaren zestig en het begin van de jaren zeventig. In deze jaren zijn ook het Wereld Natuur Fonds en Greenpeace opgericht. Het *environmentalism* komt in deze periode op de internationale politieke agenda. Een kleine terugblik zal hier wat meer historische context bieden (Jamison, 1996, p. 225-226).

Het jaar 1972 is een ijkpunt voor de eerste zorg voor het milieu op internationaal niveau. De Club Van Rome, een particuliere stichting van wetenschappers, publiceert het rapport 'Grenzen aan de groei'. In dit rapport wordt voor het eerst het verband gelegd tussen economische groei en de gevolgen voor het milieu (Liberatore, 1995, p.70). Het rapport wekt de aandacht van diverse politici en internationale bestuurlijke organen waaronder de Verenigde Naties. Dit resulteert in de organisatie van de United Nations Conference on the Human Environment (UNCHE) waar dit onderwerp direct op de agenda komt. Tijdens een internationaal topcongres in Stockholm is voor het eerst het United Nations Environment Program (UNEP) gestart. Het betekent de start voor wereldwijde zorg voor het milieu op de internationale politieke agenda. Sindsdien zijn er veel internationale milieuorganisaties als paddenstoelen uit de grond geschoten. Meer dan de helft van de 140 wereldwijde milieuorganisaties die nu nog actief zijn, zijn sinds 1973 opgericht. Los van de Verenigde Naties en andere internationale overkoepelende organisaties, is dit de start geweest voor veel *non-governmental organisations*, oftewel ngo's (Keohane, R., P. Haas, et al., 1994., p.6).

Jamison (1996, p. 232) stelt dat milieuorganisaties als Greenpeace en het Wereld Natuur Fonds van kleine activistische groepjes inmiddels getransformeerd zijn tot multinationals. De commerciële belangen zijn naast de milieubelangen ook een rol gaan spelen. Ze weten precies hoe ze met behulp van reclame campagnes, mediastrategieën, beleidsexperts en een wereldwijd netwerk, milieuproblemen op de kaart kunnen zetten. De milieuorganisaties zijn volgens Jamison inmiddels enkel functioneel als de tussenpersonen die de problemen binnen de milieuwetenschap kenbaar maken aan de politieke macht en het publiek. Jamison stelt dat de opkomst van het milieu op de agenda zelfs niet de oplossing van een milieucrisis moest genereren, maar eerder een sector diende te creëren in gouvernementele en academische kringen. De ngo's ziet hij nu als non-experts die zich voordoen als de experts op wetenschappelijk gebied.

De media spelen een belangrijke rol in de verslaggeving van risico's. Best (Best 2008, p.157) noemt als voorbeeld de impact die wetenschappelijk nieuws kan hebben. Bij een ontdekking van een bepaald risico kunnen lezers dit direct associëren met hun eigen omgeving. Media hebben de rol om een waarschuwing voor maatschappelijke risico's af te geven. Deze preventieve omstandigheden vormen een maatschappij die risico's beheerst. Interessant is dat de media, binnen deze studie de Nederlandse dagbladen, rond de boringen naar Noordpoololie wel op de mogelijke risicoscenario's inspelen. Toch worden deze risico's nauwelijks onderbouwd met wetenschappelijke bewijzen. Het zijn alleen risico's, oftewel de mogelijke gevaren rondom de boringen. Zo blijkt wel uit een Brits onderzoek dat de Noordpool binnen 20 jaar in de zomer ijsvrij zou zijn. Dit zou eerder betekenen dat de Noordpool toegankelijker wordt voor boringen (In: 'Poolzee binnen tien jaar bevaarbaar', Parool, 9 oktober 2009).

De belangrijkste wetenschappelijke onderzoeken die de Nederlandse dagbladen rond de zoektocht naar arctische olie halen zijn: het onderzoeksrapport van het IPCC in 2007 waarin *global warming* op de kaart wordt gezet; en de ontdekking van de hoeveelheid gas- en olievoorraad in het noordpoolgebied door het USGS in 2008.

Gautier et al. (2009, p. 1175-1179) stellen aan de kaak dat opvallend genoeg Het United States Geological Survey (USGS) als belangrijkste ontdekking wordt beschouwd in de zoektocht naar Noordpoololie. Ondanks de resultaten zijn er tal van andere geologische onderzoeksbureaus die andere concepten en data hebben gebruikt bij de berekeningen van de fossiele brandstofvoorraad in het noordpoolgebied. Zo zijn er organisaties als: Norwegian Petroleum Directorate, U.S. Mineral Management Service en diverse geologische onderzoeken vanuit landen als Canada, Denemarken en Groenland. Volgens Gautiers et al. (2009) zijn in de berekeningen van het USGS de technologische en economische risico's buiten beschouwing gelaten. Ze wijzen erop dat de ontwikkeling van oliewinning verder moet afhangen van marktcondities, technologische innovatie en de hoeveelheid opeenstapelingen van toekomstige verrassingen. Ondanks de andere wetenschappelijke onderzoeksbureaus wordt USGS als het grote bewijs van de gas- en olievoorraad in de Noordpool genoemd.

Wellicht is het tekort aan wetenschappelijk bewijs voor de gevaren van Arctische boringen een van de redenen dat de politiek niet als claimmaker is betrokken bij het proces van het sociale probleem. Zowel de politieke als de wetenschappelijk institutie hebben nauwelijks een rol gespeeld in het constructivistische proces van milieuproblemen rond Noordpoololie.

2.5 Framing

In deze paragraaf wordt allereerst uitgelegd wat framing is. Aan de hand van *devices* of instrumenten wordt uitgelegd hoe frames kunnen worden herkend en hoe het frame building proces werkt. Tot slot zal aan de hand van de inductieve methode en het emic-perspectief worden toegelicht via welke structuren de frames met een zo open mogelijke blik zijn geconstrueerd.

2.5.1 Framing: een proces van sociale problemen

Framing kan een bepaalde nadruk leggen op gebeurtenissen binnen een nieuwsverhaal. Dit ontstaat door bepaalde gebeurtenissen te selecteren en nadrukkelijker te maken. Zo wordt de perceptie van de werkelijkheid van de lezer beïnvloed. De lezer wordt gestimuleerd om een verband te leggen met iets wat niet in de tekst is genoemd. Zo wordt de lezer ertoe gezet de oorzaak van een probleem te zoeken en de schuldige aan te wijzen in een bepaalde situatie. Framing is een proces waarin een bepaalde sociale constructie plaatsvindt. Framing is een sociaal proces wat door middel van conceptuele instrumenten een nieuwe sociale betekenisgeving aan een gebeurtenis geeft. Deze conceptuele instrumenten in dit sociale proces worden frames genoemd. Een frame is eigenlijk het product van dit sociale proces. Deze frames vertalen zich naar een geschreven tekst, een bron of een visueel beeld. Een frame is niet letterlijk in de tekst aanwezig, maar schuilt impliciet in een nieuwsverhaal (Van Gorp, 2006, p.52).

Frames zijn aan de hand van *framing en reasoning devices* te herkennen. *Framing devices* zorgen voor een bepaalde context in een nieuwsverhaal. Dit kan door middel van steekwoorden, metaforen, concepten, symbolen, lexicale keuzes, visuele afbeeldingen, selectie van bronnen, termen, stereotypen, dramatische karakters etc. (Gamson & Lash, 1983; Pan and Kosicki, 1993; Tankard, 2001). Naast de *framing devices* wordt er ook gebruik gemaakt van *reasoning devices*. Volgens Entman (1993, p. 52) hebben *reasoning devices* de volgende vier functies: de promotie van een bepaalde probleemdefinitie; het bieden van causale interpretatie door middel van oorzaken; het vellen van een morele beoordeling en tot slot het suggereren van eventuele oplossingen. Deze *reasoning en framing devices* hoeven niet letterlijk in een tekst voor te komen, maar deze moeten wel in verband te brengen zijn met elkaar. Het kunnen aanduiden van *reasoning devices* is een voorwaarde bij het construeren van frames. *Framing en reasoning devices* zijn eigenlijk een combinatie, deze twee vormen samen een framebundel (Van Gorp, 2006, p.53).

Frames kunnen verwijzen naar een bepaald collectief geheugen. Dit collectieve geheugen is te herkennen in diverse culturen. Dit kenmerkt zich in opgeslagen symbolen, waarden, normen, volksgebruiken, stereotypen, sleutelgebeurtenissen, wereldbeelden en ideologieën. Frames worden door ons collectieve geheugen gedeeld. Van Gorp stelt dat het geheim van framing schuilt in het beroep doen op een

betekenisstructuur die diep in onze cultuur geworteld is. Deze proberen we te koppelen aan een mediatekst en de realiteit. Journalisten proberen gebeurtenissen in verband te brengen met allerlei mythische thema's die in iedere cultuur verschillen, waardoor deze nieuwswaardiger worden. (Van Gorp 2006, p. 88)

De retoriek van frames verdeelt Best in drie fundamentele componenten: Basis, rechtvaardiging en conclusies. De basis biedt verklaringen voor de problemen; rechtvaardiging geeft de legitimiteit van een probleem. Tot slot laten de conclusies zien welke oplossingen dit oplevert. Gerhards & Rucht (1992) delen deze drie fundamentele componenten in drie soorten frames: het diagnostische-frame: de basis, hiermee wordt getracht het probleem te identificeren en het vaststellen van de oorzaak en de gevolgen. Dit is het fundament voor een sociaal probleem. Deze omvat informatie en bewijzen, statistische gegevens of typerende voorbeelden. Het motivatie-frame: dit is volgens Best de rechtvaardiging, het ondernemen van actie. Hier wordt een beroep gedaan op de waarden van deze sociale problemen. En tot slot het prognostische-frame: de conclusie, hier wordt duidelijk gemaakt wat er moet gebeuren. Met dit frame worden veranderingen aanbevolen, nieuwe wetten en een nieuw beleid om de sociale problemen te voorkomen.

2.5.2 Het *frame building* proces

De Vreese (2005) noemt *frame building* als zeer belangrijk onderdeel in het framing proces. Dit proces is hoe frames vanuit de redactie in het nieuws komen. De uitkomst van het *frame builden* manifesteert zich in de tekst van de nieuwsberichten. In het proces van *frame building* ontstaat er een mediaframe. Dit kan aan de hand van de zes stappen, eerder door Best (2008) beschreven: *Het proces van claimsmaking, Media aandacht, Publieksreactie, Beleid, Implementatie, Effecten*. Interne factoren zijn de nieuwswaarden en het redactionele beleid. Dit is binnen deze studie nauwelijks te onderzoeken. Dit zou door redactionele interviews onderzocht kunnen worden. Externe factoren zijn de continue wisselwerking tussen elites, sociale organisaties en journalisten die het frame 'bouwen'. Van Gorp (2006,p. 60) stelt dat naast deze wisselwerking bij het 'bouwen' van een frame, sleutelgebeurtenissen ook een rol kunnen spelen in het *frame building* proces. Binnen deze studie zijn diverse sleutelgebeurtenissen geweest die invloed hebben gehad op bepaalde frames. Deze worden in het resultaten hoofdstuk genoemd.

2.5.3 Het identificeren van frames

Scheufele (1999) stelt dat frameonderzoek kenmerkend is door theoretische en empirische vaagheid. Er is binnen framing onderzoek geen vast theoretisch model wat ten alle tijden kan worden toegepast. Bij framing onderzoek blijkt het heel lastig om een frame binnen een bepaalde tekst te identificeren. Er zijn diverse

variabelen mogelijk waaruit een frame geconstrueerd kan zijn. Een frameconstructie op basis van een analyse van de data wordt *inductief* genoemd. Een frameconstructie die vooraf geconstrueerd is op basis van data en/of statistieken wordt *deductief* genoemd. Binnen dit onderzoek zijn de frames op basis van de analyse van de data geconstrueerd. Op deze wijze zijn de frames dus inductief geconstrueerd. In de volgende paragraaf wordt toegelicht hoe frames inductief worden geconstrueerd.

2.5.4 Inductief

Inductief kunnen frames gedurende het onderzoek worden geconstrueerd. De centrale vraag die gesteld wordt bij inductief onderzoek: 'Wat is een frame?' Entman (1993) noemde al verschillende aspecten hoe een frame herkend kan worden. Stereotype afbeeldingen, bepaalde hoofdzinnen, bronnen van de informatie en uitspraken die feitelijk of beoordelingen zijn. Inductief onderzoek ligt dicht bij de Grounded Theory methode. (Glaser & Strauss, 1967) De basis van Grounded Theory is de constructie van theorie. Gedurende het onderzoek zijn er continue nieuwe theorieën die aan de hand van de onderzochte data ontstaan. Dit proces is binnen de krantenartikelen van boringen naar Noordpoololie ook van toepassing geweest. Zoals Van Gorp (2006, p. 102) aanstipt, bestaat de onderzoeksstrategie uit vier basisprincipes die geënt zijn op een constructivistische variant van de Grounded Theory. Deze principes zijn: het hanteren van een open blik; het simultaan verlopen proces van het verzamelen, coderen en analyseren; het verwerpen dat een tekst een vaste betekenis heeft; en tot slot het voortdurend vergelijken van de data. Wegens de inductieve onderzoeksmethode zijn er voor de start van de analyse geen hypothesen of generieke frames opgesteld.

Van Gorp (2006, p. 79) onderscheidt vijf structurele dimensies in het discours van de media. Aan de hand van deze vijf structurele dimensies zijn de krantenartikelen van de boringen naar Noordpoololie ontleed. Door uit elk nieuwsverhaal de vijf structuren te benoemen ontstond er een duidelijker beeld hoe problemen, oplossingen en de context van verhalen in frames waren te herkennen. Gedurende het onderzoek werden er op deze manier nieuwe verbanden en terugkomende patronen gevonden tussen de artikelen. Door een *reasoning en framing device* te herkennen waren er meerdere frames in verschillende artikelen terug te vinden. In het hoofdstuk methode in paragraaf 3.2.1 worden de structurele dimensies verder uitgelegd.

2.5.5 Het emic-perspectief

Het kwalitatieve onderzoek wordt vanuit een emic-perspectief onderzocht. Er is niet van te voren een vaste context bepaald waarin framing een kant- en klaar proces is. Gedurende het onderzoek ontstaan er met de emic benadering continu nieuwe onderzoeksvragen. Zoals Mortelmans (2007, p. 23) verwoord: 'Er is een

onderzoeksvraag die als kompas dient bij het kwalitatieve onderzoek.' Het emic-perspectief benadert nieuwe context die ontstaat uit de onderzoeksresultaten. Binnen dit perspectief wordt het sociale proces van betekenisgeving verduidelijkt. Er wordt onderzocht hoe de sociale processen verlopen in de totstandkoming van frames. Lezen, coderen en interpreteren is het proces dat bij het frameonderzoek wordt afgelegd. Uit de data worden verschillende frames geconstrueerd. De basisassumptie van dit onderzoek is dat realiteit wordt gezien als een sociale constructie. De mens is een sociale constructeur. Binnen deze studie is het van belang om de sociale constructies rond de boringen naar Noordpoololie te begrijpen (Mortelmans, 2007, p. 59).

2.5.6 De vijf generieke Frames

Ondanks de inductieve methode is het binnen deze studie mogelijk om te zien welke generieke frames deductief zijn geschetst. Na de uitkomst van dit onderzoek is het van belang om te zien of deze generieke frames overeenkomsten hebben met de gevonden frameresultaten. Er wordt per frame al een voorbeeld genoemd rond de boringen naar Noordpoololie. Semetko & Valkenburg (2000, p. 95,96) identificeerden vijf generieke nieuwsframes:

1. **Het conflict-frame.** Hier wordt binnen nieuwsverhalen duidelijk wat het conflict is tussen de partijen, binnen deze studie kunnen dit meerdere conflicten zijn. Binnen deze studie zijn de belangrijkste conflicten: de milieuorganisaties tegenover oliemaatschappijen, de politieke strijd tussen de Arctische landen.
2. **Het human-interest-frame.** Dit roept meer empathie op en heeft invloed op de overtuiging van het frame. Dit frame type wordt veel gedurende politieke campagnes ingezet, denk aan het Henk-en-Ingrid-frame van de PVV. Binnen de Noordpoololie zoektocht is dit moeilijk te herkennen.
3. **Het economische-gevolgen-frame.** Binnen dit frame worden de economische aspecten genoemd. De gevolgen voor de Nederlandse economie zoals het importeren van Noordpoololie kunnen binnen dit frame worden genoemd.
4. **Het moraliteits-frame.** Binnen dit frame wordt ingespeeld op een moraal. Waarom boren in een gebied waar de aarde al zo kwetsbaar is? De economische behoefte die organisaties hebben staan boven het belang van de ecologische behoefte.
5. **Het verantwoordelijkheids-frame.** Wie neemt er nu daadwerkelijk de verantwoordelijkheid voor de problemen die de gevolgen van een milieuramp kan hebben. Naast multinationals zijn politici ook vaak verantwoordelijk voor de eventuele gevolgen. Zij geven in het geval van de olieboringen bij de Noordpool toestemming voor het boren naar olie en gasreserves.

Deze vijf generieke frames worden in paragraaf 4.1.3. vergeleken met de geconstrueerde frames.

2.6 De theorie in het kort

Aan de hand van de verschillende theorieën is er geprobeerd een blik te werpen op de hele kwestie rond de arctische olieboringen. Er zijn dus verschillende instituties in de maatschappij die een rol kunnen spelen in de vorming van bepaalde claims. Best (2008) stelt dat deze claims via de politiek, wetenschap, activisten en de media ontstaan. Deze claimsmakers signaleren sociale problemen in de maatschappij. Interessant is vervolgens om te zien welke instituties een rol spelen in de kwestie rond het *frame bouwen* van de Noordpoolboringen. Binnen het claimsmakingsproces is de media een belangrijke eerste stap om claims te verspreiden. Welke claims konden bijdragen in het *frame building* proces van frames die in de krantenartikelen van boringen bij de Noordpoololie ontstonden?

De risicomaatschappij is een theorie die ook als sociale constructie kan worden beschouwd, en heeft daarmee overeenkomsten met de framing theorie. Het perspectief van Beck (1992) en Jamison (1996) biedt een bredere en genuanceerde blik op hoe risico's met een bepaald belang via een institutie in de maatschappij ontstaan. In dit onderzoek wordt niet onderzocht welke belangen bepaalde instituties hadden in het claimsmakingsproces van de boringen bij de Noordpool. Toch biedt deze theorie in dit onderzoek een bredere blik op de belangen van claimsmakers. Zo is er binnen dit onderzoek duidelijker geworden welke claimsmakers een rol hebben kunnen spelen op frames die in de kranten zijn ontstaan.

De SARF-theorie biedt een ander perspectief op de constructie van sociale betekenis. De overeenkomsten met framing zijn te herkennen. Uit eerder onderzoek tussen Shell en Greenpeace is onderzocht welke risicosignalen in de media door beide partijen werden opgevoerd. Hiermee werd de publieke perceptie beïnvloed. De media spelen hierin een belangrijke rol. Niet voor niets is dit amplificatie station (zoals eerder door Bakir wordt genoemd) binnen deze studie het onderzoeksterrein.

Kort samengevat zijn er claimsmakers die bepaalde claims op de markt brengen. Hoe deze claims door de media worden neergezet zijn door middel van de SARF theorie aan de hand van risicosignalen te construeren. Bij de framing theorie wordt dit aan de hand van *frame-* en *reasoning devices* geanalyseerd. De theorieën hebben verschillende visies op de hele kwestie rond de Noordpoololie zoektocht gegeven, toch is framing de belangrijkste theorie binnen dit onderzoek. In dit onderzoek wordt geanalyseerd welke sociale constructies, oftewel frames in de Nederlandse kranten rond de arctische boringen zijn ontstaan. In het volgende hoofdstuk wordt de methode van het onderzoek behandeld.

3. Methode

In dit hoofdstuk wordt de methodologie van het onderzoek behandeld. Aan de hand van alle landelijke Nederlandse dagbladen is er inductief een kwalitatieve inhoudsanalyse uitgevoerd. Er is gekozen voor een inductief onderzoek om met een zo open mogelijke blik de frames te onderscheiden. Met deductief onderzoek worden er al frames vastgesteld, die de onderzoeker terug wil vinden in de inhoudsanalyse. Hierdoor ontstaat er een gewenst resultaat, dit kan invloed hebben op de uitkomst van het frameonderzoek. Er is in het verleden nog geen frameonderzoek naar de boringen naar Noordpoololie verricht, waardoor er geen frames van vorige onderzoeken al op voorhand kunnen worden vastgesteld.

De framing theorie is een onderdeel van de sociale constructietheorie. De sociale constructie van de boringen naar Noordpoololie is door verschillende partijen gevormd. Binnen dit onderzoek wordt er een poging gedaan om de wijzigingen van deze sociale constructie van de Noordpoololieboringen in kaart te brengen. Het hoofddoel van dit onderzoek betreft frames te vinden waarmee de kranten de Noordpoololie sociale betekenis geven. De oorsprong van de frames en de dominantie van frames worden door dit onderzoek verduidelijkt.

Binnen dit onderzoek komt niet aan de orde wat de verschillen in frames zijn tussen de kranten. Het is vooral van belang om te zien welke frames er rond de boringen naar Noordpoololie in de Nederlandse pers zijn ontstaan. Stap voor stap wordt duidelijk hoe het onderzoek in de praktijk heeft plaatsgevonden. De invloed die diverse instituties hebben op de vorming van frames wordt toegelicht in hoofdstuk 4: de resultaten. Binnen deze studie worden per geconstrueerd frame twee deelvragen beantwoord.

Centrale vraag

- Met welke frames is het nieuws over de boringen naar Noordpoololie in de periode 2007 tot en met 2014 in de landelijke Nederlandse dagbladen neergezet?

Deelvragen

- *Welke claimmakers zijn verantwoordelijk voor het frame?*
- *Welke gebeurtenissen spelen een rol in de vorming van het frame?*

3. 1 Kwalitatieve inhoudsanalyse

Er is een kwalitatieve inhoudsanalyse uitgevoerd van krantenartikelen over de boringen naar Noordpoololie. De data voor de krantenartikelen zijn geraadpleegd met behulp van de digitale databank LexisNexis. Het corpus bestaat uit alle landelijke Nederlandse dagbladen die in omloop zijn. Dit zijn de populaire kranten zoals De Telegraaf en Algemeen Dagblad; de kwaliteitskranten NRC Handelsblad, de Volkskrant en Trouw; de gratis kranten: Metro, Spits en de Dag (van september 2008 t/m oktober 2009 verschenen). Kranten met relatief veel politieke informatie en weinig amusement krijgen het etiket 'kwaliteitskrant'. Vice versa krijgen kranten met veel amusement en relatief weinig politieke informatie het etiket 'populaire krant'. Los van de populaire en kwaliteitskranten wordt het Parool, Nederlands Dagblad en Reformatorisch Dagblad meegenomen in het onderzoek. De ideologische levensbeschouwingen van de kranten zijn vooral nog herkenbaar bij het Nederlands Dagblad en het Reformatorisch Dagblad. Deze kranten hebben een protestants-christelijke signatuur (Bakker & Scholten 2011, p.19).

De keuze om alle landelijke Nederlandse dagbladen mee te nemen in het onderzoek, is om een zo breed mogelijk beeld te krijgen van de frames die in de dagelijkse Nederlandse pers zijn gevormd. Door enkel kwaliteitskranten of kranten te kiezen die het meest over de Noordpoololie berichten, wordt er geen volledig beeld van frames in de Nederlands geschreven dagbladen gegeven. Het doel van het onderzoek is om alle frames te vinden en niet verschillen te zien in gratis, populaire of kwaliteitskranten.

Er is verder gekozen voor een zo breed mogelijk journalistiek genre. Reportages, nieuwsberichten, nieuwsanalyse, eenkolommers en zelfs ingezonden brieven zijn meegenomen in het onderzoek. Binnen het onderzoek zijn columns buiten beschouwing gelaten, omdat bij columns vaak sprake is van een speelse en ironische stijl. Bedrijven en/of organisaties zoals Gazprom, Shell of Greenpeace worden hierin vaak het slachtoffer van spot. De ingezonden brieven zijn meegenomen in het onderzoek, omdat deze een juiste afspiegeling van de publieke opinie tonen. In totaal zijn er 281 bruikbare artikelen gevonden voor het frameonderzoek. In de digitale databank van LexisNexis is met de volgende zoektermen gezocht: Noordpool AND boringen, Noordpool AND Shell, Noordpool AND Greenpeace, Noordpool AND Greenpeace AND Shell, Shell AND Greenpeace. In Figuur 1 is een overzicht met de krantenartikelen die in het onderzoek zijn meegenomen. Aan de hand van het schema is te zien dat de kwaliteitskranten NRC Handelsblad, de Volkskrant en Trouw het meest over de olieboringen hebben geschreven.

Kranten	Aantal artikelen
Algemeen Dagblad	23
De Dag	1
Financieel Dagblad	18
Metro	7
Nederlands Dagblad	17
NRC Handelsblad	37
NRC Next	7
Parool	17
Pers	8
Reformatorisch Dagblad	17
Spits	6
Telegraaf	34
Trouw	45
De Volkskrant	44

Figuur 1

3.2 Van artikelen naar frames

Er is binnen het onderzoek gekozen om de frames inductief te construeren. De frames die hieruit voortkwamen, ontstonden door de Grounded Theory (Glaser, B.G. & Strauss, A.L. , 1967). Allereerst werd de data verzameld, in dit geval de 281 krantenartikelen, de volgende stap was de data coderen. Met behulp van een codeerboek werden er diverse structuren gekozen om de artikelen te analyseren. Deze structuren zullen verder in paragraaf 3.2.1 in de structurele dimensies worden toegelicht. Na de data compleet in het codeerboek te hebben verzameld vond het coderingsproces plaats. Dit proces bestaat uit drie fasen. De eerste fase betrof het open coderen van de nieuwsberichten, zo werden de krantenartikelen generiek in kaart gebracht. De tweede fase in het coderingsproces betrof het axiaal coderen, hier werden de verschillende frames in contrasten op een rij gezet. De vraag die hier gesteld werd: welke frames waren voor of tegen de boringen naar Noordpoololie? In de laatste fase vond het selectief coderen plaats, hier bleven de meest dominante frames over. In paragraaf 3.2.2 en 3.2.3 wordt dit coderingsproces verder uitgelegd.

Per artikel werd allereerst gekeken naar de kop, de inleiding en de relevantie van de boringen naar Noordpoololie. In deze fase van het onderzoek bleek het nog aftasten. Interessant was om te traceren vanaf welke periode het onderwerp Noordpoololie in de krantenartikelen ter sprake kwam. De eerste paar jaren waar over Noordpoololie werd geschreven bleek niet relevant voor dit onderzoek. Dit heeft geen invloed gehad op de frameanalyse. De eerste vijftien artikelen zijn vooral speculatief over de nieuwe ideeën van oliemaatschappijen en enkele uitkomsten van onderzoek, waarbij wetenschappers het smelten van het ijs verduidelijkten.

Pas vanaf 2007, het jaar waarin de Russische vlag op de bodem van de Noordelijke IJszee wordt geplaatst, wordt de zoektocht naar Noordpoololie een terugkerend onderwerp in de Nederlandse dagbladen. Deze gebeurtenis is cruciaal geweest voor Noordpoololie op de journalistieke agenda. Enkele maanden voor deze gebeurtenis wordt er al in maart, door De Telegraaf geschreven over de mogelijke zoektocht van multinationals naar Noordpoololie (In: Onder het ijs gloort goud, Telegraaf, 17 maart 2007). Dit artikel wordt het statistische meetpunt waar vandaan het onderzoekscorpus start. Het corpus betreft maart 2007 tot en met het laatste krantenartikel in april 2014. Hierin wordt er geschreven over de mogelijke import van Noordpoololie in de Rotterdamse haven (In: Weer die foute Noordpoololie uit de Rotterdamse haven, NRC Handelsblad, 1 april 2014). In totaal zijn er 281 artikelen in een periode van acht jaar geanalyseerd. Binnen het codeerboek betreft dit artikelnummer 18 tot en met 298. Het codeerboek is in een digitaal Excelbestand bijgevoegd, hierin zijn alle krantenartikelen terug te vinden.

Een frameanalyse bestaat uit de systematische constructie van een framebundel. Door de data inductief 'met open geest' te benaderen, zijn er diverse framebundels gevonden. Deze framebundels worden volgens Van Gorp (2012, p. 52-54) door *reasoning* en *framing devices* teruggevonden. De *framing devices* werden in de krantenartikelen geconstrueerd aan de hand van de retorische structuur. Deze structuur werd herkend door woordkeuzes, metaforen, beschrijvingen, vakjargon en stereotypen in de artikelen te selecteren. De *reasoning devices* werden binnen de krantenartikelen geconstrueerd aan de hand van de scriptstructuur, de intertekstuele structuur en de thematische structuur. Deze structuren werden herkend door het selecteren van: het thema; de oplossing voor het probleem of conflict; de propositie van het artikel (negatief of positief); en tot slot het morele oordeel. Het verband wat tussen de framing en reasoning devices ontstond vormden samen een framebundel.

Om een framebundel te construeren, zijn er diverse manieren om nieuwsframes te herkennen. Tankard (2001, in Van Gorp, 2006, p.95-106) omschrijft elf framemechanismen om nieuwsframes te identificeren. Binnen dit onderzoek zijn enkele mechanismen komen te vervallen. De digitale databank LexisNexis bood enige beperkingen om volledig onderzoek te doen naar alle mechanismen die Tankard in het schema noemt. Er worden geen foto's of illustraties bij de artikelen gevoegd. LexisNexis selecteert alleen de teksten van de artikelen. Foto's, fotobijchriften, Logo's, Statistieken en tabellen vallen daarom buiten dit

onderzoek. Bij het mechanisme blikvanger citaat is dit ook het geval, de citaten die uitvergroet tussen de tekst worden genoemd neemt de digitale databank niet mee. Figuur 2 geeft de overgebleven zes mechanismen weer die toepasbaar zijn binnen dit onderzoek.

1. Hoofdtitels	7. Citaat selectie
2. Onderkoppen	8. Blikvanger citaat
3. Foto's	9. Logo's
4. Foto bijschrift	10. Statistieken en tabellen
5. Inleidingen	11. Concluderende statements en paragrafen.
6. Bron selectie	

Figuur2

3.2.1 Structurele dimensies

De eerste stap in de codeerfase is het open coderen. De artikelen zijn stuk voor stuk aan de hand van vijf structurele dimensies ingedeeld. Van Gorp (2012, p.79-87) deelt aan de hand van Pan en Kosicki (1993) dimensies in vijf structuren: de scriptstructuur, de retorische structuur, de thematische structuur en de intertekstuele structuur. Samen vormen deze structuren de verankering van een frame. Door de structuren per artikel te gebruiken konden diverse *reasoning en framing devices* geconstrueerd worden. Per structurele dimensie zal een korte uitleg plaatsvinden.

1. De scriptstructuur. Nieuwsverhalen worden in een bepaalde narratieve vorm aan het publiek gebracht. De bekendste opdeling is die van het goede tegenover het kwade. Oftewel verpersoonlijkt in de schurk en de held. Bell (1999, p.237-244) stelt dat de vertelstructuur van het nieuws en fictie op een aantal punten verschillen. Een nieuwsbericht werkt ten eerste niet naar een einde toe, er is altijd nog mogelijk een follow-up story te maken. In fictie worden langzaam de hoogtepunten in het verhaal verteld. Bij een nieuwsverhaal is de belangrijkste informatie in de kop en de inleiding van het verhaal aanwezig, de vijf w's: wie, wat, waar, waarom en wanneer worden hier beantwoord.

2. De retorische structuur. Dit is in feite het nieuwsverhaal op een zo overtuigend mogelijke manier over brengen. Van Gorp (2012) noemt in totaal tien verschillende *framing devices*: metaforen, uitdrukkingen, voorbeelden, beschrijvingen, visuele beelden, lexicale keuzes, cijfergegevens, symbolen, stereotypen en bronnen. Metaforen dienen vaak ter verduidelijking van moeilijke situaties, oneliners en of stereotypen bieden vaak duiding voor de lezer. Naast citaten en metaforen worden vaak cijfers en statistische gegevens opgevoerd

om zo schijnbaar objectief te zijn. Tot slot is het binnen de frameanalyse vooral interessant wiens standpunten en welke bronnen aan bod komen.

3. De thematische structuur. Het onderwerp, het thema, de kwestie en de invalshoek zijn onlosmakelijk verbonden met de betekenis van een mediatekst. Los van het onderwerp zal er altijd een bepaald thema worden aangestipt. Verder wordt de invalshoek bepaald en het probleem wordt geprojecteerd. Het onderscheid wordt gekozen in een bepaalde invalshoek of een specifiek perspectief. Er zal altijd binnen nieuwsverhaal een focus op een bepaalde actor worden gelegd.

4. De syntactische structuur. De opbouw van een nieuwsartikel wordt essentieel bepaald door de foto en de titel als blikvangers. Verder zijn er de tussenkoppen, onderschriften en citaten. Binnen deze syntactische opbouw is de positionering van de *framing devices* van belang bij het identificeren van het dominante frame. De opmaak van een krant speelt een voorname rol, de randen, lijnen, kleuren, lettergrootte en -type en witruimte kunnen allen de aandacht van de lezer naar *devices* leiden. Binnen dit onderzoek zal de syntactische structuur niet van toepassing zijn. Deze indicaties zijn binnen dit onderzoek onmeetbaar. Met het programma LexisNexis zijn foto's, kleur, lettergrootte en -type in de opmaak van de artikelen niet te meten, omdat de digitale databank de artikelen in eenzelfde lettertype weergeeft.

5. De intertekstuele structuur. De betekenis van een tekst ontstaat uit onder meer verwijzingen naar andere teksten. Van Gorp (2006, p. 87) noemt als voorbeeld fictionele teksten, in de vorm van speelfilmgenres zoals hommages, remakes en parodieën. Nieuwsberichten bevatten ook een intertekstuele structuur. Bij een gebeurtenis zijn er altijd meerdere media betrokken bij het produceren van een nieuwsbericht. Ieder nieuwsbericht omvat dezelfde kwestie als andere nieuwsberichten. Elk nieuwsbericht is dus eigenlijk gemaakt tegen de achtergrond van andere berichten. Binnen deze structuur wordt de verwijzing naar andere gebeurtenissen en nieuwsberichten getraceerd.

3.2.2 Open coderen - Categorisering

In de selectie van de krantenartikelen zijn er een aantal krantenartikelen buiten beschouwing gelaten. Zo zijn er bijvoorbeeld meerdere artikelen van NRC Handelsblad die de volgende dag in een kort en bondig artikel door NRC Next zijn gepubliceerd. Hierdoor werd de versie in NRC Next niet in het onderzoek meegenomen. De woordkeuzes en de auteur waren vaak exact hetzelfde. Er zijn alleen krantenartikelen geselecteerd waarin de olieboringen van de Noordpool en de conflicten rondom deze kwestie centraal stonden. Alleen data waarbij bruikbare korte citaten, proposities of sleutelwoorden die een bepaald *device* bevatten werden in het onderzoekscorpus meegenomen. Door de krantenartikelen op chronologische volgorde te nummeren is er een overzicht van wanneer welke gebeurtenis plaatsvond. De artikelen zijn in een Excelbestand in tien

verschillende categorieën verdeeld: het casnummer, de titel van de krantenkop, de publicatiedatum, het medium, de thematische structuur, de retorische structuur, het journalistieke genre, de propositie van het artikel, de scriptstructuur en tot slot de intertekstuele structuur. Zoals eerder genoemd is de syntactische structuur achterwege gelaten. De categorieën zijn terug te vinden in Figuur 3. Verder wordt met screenshots duidelijk hoe de categorieën in het Excelbestand zijn verdeeld in Figuur 4, 5 en 6.

1 Het casnummer van het artikel.	7. Scriptstructuur - Vertellerstandpunt + bronnen
2. De krantenkop	8. Retorische structuur - Woordgebruik, metaforen
3. Publicatiedatum	9. Thematische structuur – perspectief en thema
4. Het Medium	10. Intertekstuele structuur - Verwijzing naar andere tekst of gebeurtenis.
5. Propositie boringen Noordpoololie – Negatief/positief	
6. Journalistiek Genre – Nieuwsbericht, nieuwsanalyse, eenkolommer, reportage, interview, profiel, redactionele opinie, ingezonden brief, essay	

Figuur 3

13	Genre	scriptestructuur	Intertekstuele structuur
14	Nieuwsanalyse	vanuit deskundigen: Noordpooldeskundige, historicus,	symposium in Groningen
15	Reportage	reportage op locatie, 'Woordvoerder Gasunie, onderzoek	-
16	Enkolkolommer	Bron: Greenpeace	De organisatie eist een betere bescherming van de Noordpool .
17	Nieuwsbericht	Bron: woordvoerder milieuorganisatie	De wet is aangenomen met een ruime meerderheid (247 tegen 175 stemmen) en werd vooral gesteund door de Republikeinen, de partij van
18	Nieuwsanalyse	Geen bronnen	
19	Nieuwsbericht	Bron: partijleden Kremlin	Er wordt gewerkt aan winning in Oost-Siberie, Noordpool en offshore in de Stille Oceaan.
20	Reportage	Bron: onderzoeker Noorse Poolinstituut	Pijnlijk wordt het als de zoektocht naar olie ter sprake komt. Proefboringen wijzen uit dat het zwarte goud waarschijnlijk op Svalbard te
21	Enkolkolommer	Bron: Reuters	Ook Rusland, Canada, Noorwegen en de VS claimen de Noordpool .
22	Nieuwsbericht	Bron: WNF, -	Maar er zijn meer landen die denken dat de noordpool hen toebehoort, schrijft persbureau zoals Noorwegen, Rusland en Canada. Ook
23	Nieuwsbericht	Bron: Reuters	De meeste landen vinden dat de Verenigde Staten te weinig doen om het probleem aan te pakken.
24	Nieuwsbericht	Bron: milieudeskundige,	Er zijn ook wel positieve effecten aan te wijzen van de klimaatverandering. Zo worden onder meer olie - en gasvoorraden gemakkelijker t
25	Reportage	Shell Bestuurder aan het woord	-
26	Nieuwsbericht	Geen bronnen	Ook Exxon mobil en Shell zijn geïnteresseerd in samenwerking
27	Interview	Bestuurder van Furgo	Er wordt op genoeg plekken alternatieve olievelden gezocht
28	Ingezonden brief	Telegraaf, CBS	Telegraaf, CBS
29	Nieuwsanalyse	onderzoekers, hoogleraar arotische studies	Het internationale pooljaar
30	Nieuwsanalyse	onderzoekers, hoogleraar arotische studies	Internationaal pooljaar
31	Nieuwsanalyse	Geen bronnen	Ijsbeer is officieel bedreigd diersoort
32	Nieuwsanalyse	Bron: Premier Canada, medewerker military and strategie	Wegens de opwarming van de aarde wordt het noordpoolgebied steeds toegankelijker als internationale doorvaarroute en mogelijk als br
33	Reportage	Bron: Gouverneur van Svalbard, filmmaker Noordpool, c	Verrijzing naar toeristische kansen, winning olie en doorvaarroutes voor landen.
34	Nieuwsanalyse	Geen bronnen	Tegelijk maken ook Zweden, Finland en IJsland aanspraak op gebieden boven de Poolcirkel. Niemand weet, van wie de Noordpool eig
35	Nieuwsbericht	Bron: voorzitter van de Russische Associatie van Pool	Officieel mogen de vijf zogeheten Arotische landen - Denemarken, Noorwegen, Canada, Rusland en de Verenigde Staten - een zogeheten
36	Nieuwsbericht	Bron: poolonderzoeker, directeur Nederlands instituut Z	poolonderzoeker en parlementslid Artoer Tsjilingarov heeft de duik naar de Poolzeebodem vergeleken met de eerste stap op de maan. O
37	Nieuwsbericht	Bron: poolonderzoeker, expeditieleider	Dit onderzee gebergte werd in 1948 door de Sovjet-Unie ontdekt. In 2001 claimde Moskou dat het rif, dat ongeveer de helft van het pool
38	Nieuwsbericht	Bron: woordvoerder expeditie	De ongeveer honderd wetenschappers die deelnemen aan de Russische expeditie zoeken bewijsmateriaal dat een onder water gelegen be
39	Nieuwsbericht	Bron: Expeditieleider, woordvoerder Amerikaanse minist	Daar bovenop claimt ook Denemarken een groot gebied van de Noordpool . Deense wetenschappers verzamelen momenteel in Noor
40	Nieuwsanalyse	Bron: woordvoerder expeditie	Russische claim kan leiden tot conflicten met andere landen.
41	Nieuwsbericht	Bron: Expeditieleider	Maar door het smelten van het ijs als gevolg van de klimaatverandering, de hoge oliepijzen en de groeiende vraag van met name China en
42	Enkolkolommer	Geen bronnen	Door het smelten van het ijs worden deze grondstoffen steeds makkelijker bereikbaar. Denemarken, als moederland van Groenland, de V
43	Nieuwsbericht	Bron Frans persbureau AFP,	Slinkend poolijs kan de winning van deze reserves technisch mogelijk maken, zij het voorlopig tegen erg hoge kosten.
44	Redactionele opinie	geen bronnen	De westerse afhankelijkheid van Russisch gas bleek in 2005, toen de Russen even de kraan dichtdraaiden, al groter dan wenselijk
45	Nieuwsanalyse	Bron: onderzoeker Nillos (zeeverdrag), olie-expert, oliekk	Volgens haar lopen de Russen voor de muziek uit met hun claim op de Noordpool , maar volgen omringende landen als Groenland (De
46	Nieuwsanalyse	Bron: Deense en Amerikaanse woordvoerders	Het planten van de Russische vlag in omstreken gebied kan door andere landen worden opgevat als een provocatie. Deense en Amerika-
47	Ingezonden brief	Geen bronnen	Ze trokken al vergelijkingen met de maanlanding.
48	Ingezonden brief	Bron: Eric Posner -> co-auteur Limits of international law	Rusland heeft in de slag om de Noordpool belangrijke voordelen boven Canada en de VS. De beheersing van de zeeën wordt door twee
49	Nieuwsanalyse	Bron: Canadese regeringsfunctionaris, voormalig comm	Behalve Canada en Rusland maken ook de Verenigde Staten, Denemarken en Noorwegen aanspraak op grondgebied en wateren in de re
50	Nieuwsanalyse	Bron: woordvoerder Canadese premier en Minister Buit	In 1982 gaf een VN-conventie de 'arotische staten' - VS, Rusland, Canada, Noorwegen en Denemarken (vanwege Groenland) - tien jaar de

Figuur 4

G33		1. Gas en olie zijn woorden die telkens weer vallen, de opwarming van de aarde biedt kansen, China wil zich er ook mee bemoeien.	
	G	H	
13	Rhetorische structuur		Genre
14	1. Een verdere bedreiging van het gebied is de winning van aardolie en gas; internationale belangstelling - zij het niet altijd in de meest positieve zin		Nieuwsanalyse
15	De Russische gasgigant Gazprom. 2. de waardevolle bodemschatten zullen tot in lengte van dagen in de permafrost blijven als Gazprom de miljarden voor de benodigde pijpleidingen niet kan vinden.		Reportage
16	1. De gevolgen voor het milieu van de ramp met de olietanker Exxon Valdez in Alaska, vandaag precies tien jaar geleden, zijn veel ernstiger dan verwacht . 2. Volgens Greenpeace zijn de stranden van de Prince William Sound nog s		Enkolkolommer
17	1. Huis van Algevaardigden heeft gisteren ingestemd met een omstreden energiewet , die onder meer het boren naar olie in een natuurgebied in Alaska toestaat. 2. Deze wet vormt de blauwdruk om meer fossiele brandstoffen te verbranden,		Nieuwsbericht
18	Stop oorlog in Irak maakt ruwe olie goedkoper. In de toekomst zullen ze ook naar olie gaan boren in Oost-Siberie, op de Noordpool en offshore in de Stille Oceaan. Hiervoor zijn grote investeringen nodig. Volgens de top van de onderneming is c		Nieuwsanalyse
19	1. Adviseurs rond Poetin, en vermoedelijk ook de president zelf, willen de invloed van de staat op de exploitatie van 's lands natuurlijke rijkdommen, zoals olie en gas, weer uitbreiden. De bureaucraten in het Kremlin eisen hun deel van de buit.		Nieuwsbericht
20	1. Het rijk van de ijsbeer ziet er schitterend uit, maar het wordt bedreigd: door mijnbouw, toerisme, de jacht op olie en klimaatveranderingen. 2. Deze nieuwe projecten conflicteren met de milieueetgeving. Het wordt een grote uitdaging f		Reportage
21	1. Volgens minister van Wetenschap Helge Sander is de Noordpool een voortzetting van Groenland, dat Deens territorium is.		Enkolkolommer
22	1. Het doel: de olie, die vrijkomt als de ijskap smelt. 2. De jacht op de nieuwe grenzen van het koninkrijk , noemde minister van wetenschappen Helge Sander het onderzoek.		Nieuwsbericht
23	1. Nu al hebben de ongeveer 4 miljoen bewoners van het gebied te kampen met grote problemen. Door het smelten van de permafrost , vooral in Siberie, dreigen gebouwen in te storten. 2. De temperatuurstijging heeft ook voord		Nieuwsbericht
24	1. Aan het eind van deze eeuw is de Noordelijke IJszee 's zomers mogelijk helemaal ijsvrij.' -> milieudeskundige 2. Het jachtgebied wordt beduidend kleiner door het wegvallen van het zee-ijs. Dieren, zoals zeehonden en walvissen worden vervolgd		Nieuwsbericht
25	Het is ons doel om de olieproductie uit onconventionele bronnen de komende tien jaar te verdubbelen tot een potentiële capaciteit van 750.000 vaten per dag in 2014'		Reportage
26	Gazprom zoekt partners om te boren in het Noordpool gebied.		Nieuwsbericht
27	Dat energieconcerns naar eigen zeggen op steeds lastiger te bereiken plekken naar olie en gas moeten zoeken, beschouwt Kramer niet als nadelig. "Eind jaren tachtig zaten we al bijna op de Noordpool om bodemonderzoek te doen. "		Interview
28	Dus heren tompensen, kijk niet alleen naar het kabinet, maar begin allereerst bij jezelf."		Ingezonden brief
29	Vant het draait alweer om olie en gas. Het ministerie van Buitenlandse Zaken laat zelfs nakijken wat de juridische mogelijkheden voor Nederland (lees Shell) zijn op de economische zone van 200 mijl rond Spitsbergen, dat dicht bij de olie- en gas		Nieuwsanalyse
30	Zo'n plek wordt door het smeltende ijs ineens bereikbaar. Voor multinationals als Shell zijn de belangen dan ook groot.		Nieuwsanalyse
31	Onder het poolijs op de Noordpool bevindt zich een kwart van alle olie- en gasvoorraden van de wereld. De grote multinationals, zoals Shell , zullen allemaal een graantje willen meepikken.		Nieuwsanalyse
32	1. Canada heeft een duidelijke keuze als het gaat om de verdediging van onze soevereiniteit in het poolgebied. -> Premier Canada. 2. Vant het Canadese poolgebied is cruciaal voor onze identiteit als een noordelijke natie. Het is deel van onze de		Nieuwsanalyse
33	1. Gas en olie zijn woorden die telkens weer vallen, de opwarming van de aarde biedt kansen, China wil zich er ook mee bemoeien.		Reportage
34	1. De Noordpool is als Afrika in de negentiende eeuw: nog steeds een witte plek op de kaart, ondanks meer of minder succesvolle ontdekkingsreizigers. 2. met iedere druppel gesmolten ijs op en rond de Noordpool neemt de spanning toe o		Nieuwsanalyse
35	1. De actie wordt volgens waarnemers ingegeven door Ruslands herovonden nationale trots en door de zucht naar meer olie en gas die het land de afgelopen jaren groeiende welvaart hebben gebracht. 2. Een nieuwe Koude Oor		Nieuwsbericht
36	1. Slinkend poolijs kan de winning van deze reserves technisch mogelijk maken, zij het voorlopig erg duur. 2. Een Russische claim is in 2002 door de VN afgevozen wegens gebrek aan bewijs.		Nieuwsbericht
37	1. Het plaatsen van de Russische vlag onder de Noordpool moet de claim van Moskou op het zogeheten Lomonosov Rii kracht bijzetten .		Nieuwsbericht
38	1. Het is volgens een expeditiewoordvoerder de eerste keer dat mensen de zeebodem van de Noordpool bereiken		Nieuwsbericht
39	1. Een nieuw hoofdstuk ingeluid in de jacht op de bodemschatten van de Noordpool . 2. Door het smelten van de ijskappen heeft de jacht op de Noordpool een vlucht genomen . 3. De race om de Noordpool lijkt nu eel		Nieuwsbericht
40	landje, onder ijskap. Een race naar de Noordpool om olie en gas te gaan winnen kan leiden tot de vernietiging van één van de unieke ongeschonden natuurgebieden op de wereld		Nieuwsanalyse
41	1. En daarmee wil Moskou maar zeggen dat Rusland recht heeft op dit stuk van de aarde - waar vermoedelijk een heleboel gas en olie te winnen valt.		Nieuwsbericht
42	1. De Russen zeggen bewijs te hebben dat het gebied een natuurlijke verlenging van het eigen land is.		Enkolkolommer
43	1. Het Noordpoolgebied is van ons en we moeten laten zien dat we er aanwezig zijn. -> expeditieleider		Nieuwsbericht
44	1. Het mag dan een haast middeleeuwse vertoning lijken om zo aan te geven dat een land daarmee bepaalde rechten heeft, toch is die titanium banier meer dan vlaggetje op een blokje kaas. 2. Poetin mikt op de economische vooruitgang v		Redactionele opinie

Figuur 5

A	B	C	D	E	F	
5	82	Race om de Noordpool wordt voorlopig ges	30-5-2008	Trouw	-	Thema: Vier van de vijf landen ratificeren het verdrag van de territoriale rechten van de noordpool, alleen de VS weigert nog. Perspectief: diplomatiek compromis rond
6	83	Maak Noordpool niet tot 'wilde noorden'	31-5-2008	Nederlands Dagblad	-	Thema: de race om de Noordpool lijkt eerlijker verdeeld te worden. Perspectief: diplomatiek compromis rond de territoriale van de Noordpool.
7	84	De Noordpool gaat iedereen aan	4-6-2008	NRC Next	negatief	Thema: de vijf landen rondom de Noordpool zijn tot een economisch akkoord gekomen maar hebben geen woord gerept over ecologische gevolgen. Perspectief: De eco
8	85	Vrees en vier de oliecrisis in gesprek met olie	14-6-2008	De Pers	negatief	Thema: gevolgen oliecrisis Perspectief: economisch
9	86	Russisch leger naar Noordpool voor 'oefen	25-6-2008	Telegraaf	-	Thema: Het Russische leger gaat oefeningen houden op de Noordpool voor een eventuele krachtmeting met andere landen die aanspraak maken op de grondstoffen in dat ge
0	87	Russisch leger oefent op Noordpool in oorl	25-6-2008	AD	-	Thema: Het Russische leger gaat oefeningen houden op de Noordpool voor een eventueel conflict met andere landen die aanspraak maken op de grondstoffen in dat gebied.
1	88	Oefening op Noordpool	25-6-2008	Nederlands Dagblad	negatief	Thema: Rusland gaat militaire oefeningen houden bij de Noordpool houden voor eventuele krachtmeting met andere landen die aanspraak maken op de grondstoffen. Perspe
2	89	Noordpool even ijsvrij	28-6-2008	Telegraaf	-	Thema: Een Amerikaanse pooldeskundige voorspelt dat de Noordpool in 2030 in de zomer ijsvrij is. Perspectief: economische belangen omliggende landen.
3	90	Veel olie en gas in de Noordpool	25-7-2008	Metro	positief	Thema: De Us Geological Survey heeft in opdracht van het Amerikaanse ministerie van Binnenlandse Zaken onderzocht hoeveel olie en gas onder het Noordpoolijs schuilt. Pe
4	91	Noordpool vol met olie en gas	25-7-2008	Telegraaf	-	Thema: De Us Geological Survey heeft in opdracht van het Amerikaanse ministerie van Binnenlandse Zaken onderzocht hoeveel olie en gas onder het Noordpoolijs schuilt. Pe
5	92	IJselijke energie...	25-7-2008	NRC Handelsblad	negatief	Thema: De vraag naar olie stijgt nadat het onderzoeksbureau in Amerika de oliehoeveelheid bevestigt. Is de Noordpool dit wel aan? Perspectief: ecosysteem versus
6	93	Enorme voorraad olie en gas onder noordp	25-7-2008	Dag	-	Thema: Het Amerikaanse onderzoeksbureau USGS heeft bevestigd dat er nabij de noordpool grote olie- en gasvoorraden aanwezig zijn. Perspectief: economische kans
7	94	Enorme gas- en olievoorraden op Noordpoo	25-7-2008	Pers	-	Thema: Het Amerikaanse onderzoeksbureau USGS heeft bevestigd dat er nabij de noordpool grote olie- en gasvoorraden aanwezig zijn. Perspectief: economische kans
8	95	Veel olie in Noordpool	25-7-2008	AD	-	Thema: Uit Amerikaans onderzoek blijkt het noordpoolgebied 30% aan gasvoorraad en 13% aan olievoorraad te hebben. Perspectief: economische gevolgen voor la
9	96	Olie- en gasreserves in Noordpool enorm	25-7-2008	Financieel Dagblad	negatief	Thema: Grote olie en gasreserves, maar er zullen nog een hoop obstakels in de weg liggen. Perspectief: Kwetsbaarheid van de Noordpool.
0	97	Voor 3 jaar olie onder poolijs	28-7-2008	Volkskrant	-	Thema: studie bevestigt olievoorraad nabij Noordpool. Perspectief: conflict tussen milieubewegingen en olie landen en -markten.
1	98	tikkeloos	28-7-2008	Volkskrant	negatief	Thema: De Jacht op olie is geopend, de gevolgen voor het milieu zijn nog amper in kaart. Perspectief: gevolgen voor het milieu
2	99	Zuinig omgang met energie is voorlopig de	25-7-2008	Volkskrant	negatief	Thema: Door de nieuwe olie en gasvelden in verschillende delen van de wereld, wordt er door oliemaatschappijen 20% geïnvesteerd in het winnen van olie. Perspectief: Eco
3	100	Olie op: Nu komen we in actie	31-7-2008	Trouw	negatief	Thema: Ondanks schone energie wordt er toch gekozen voor moeilijk te bereiken olie nabij de Noordpool. Perspectief: Economisch conflict met ecologisch
4	101	Energiezuizen pompen bijopenen in vorse n	9-8-2008	Telegraaf	negatief	Thema: Door de nieuwe olie en gasvelden in verschillende delen van de wereld, wordt er door oliemaatschappijen 20% geïnvesteerd in het winnen van olie. Perspectief: Eco
5	102	Eskimo teelt aardbeien; Smeltend ijs opent n	9-8-2008	NRC Handelsblad	-	Thema: De lokale bewoners van Groenland, die Inuit zijn sceptisch tegenover de nieuwe olie en gaswinning in hun gebied. Perspectief: economische gevolgen voor lok
6	103	Olie Canada zet claim Noordpool kracht bij	11-8-2008	Nederlands Dagblad	-	Thema: Canada wil bewijzen dat een aardstool nabij de Noordpool tot Canada (op Rusland behoort. Perspectief: Conflict territoriale wateren Noordpool.
7	104	Van wie is de Noordpool?	15-8-2008	Spits	-	Thema: Wetenschappers van de Britse Durham Universiteit gaan in kaart brengen wat de grenzen rondom de Noordpool zijn in verband met de claims van diverse landen rondom
8	105	Canada houdt militaire oefening in wateren b	18-8-2008	Trouw	-	Thema: Canada houdt een militaire oefening in de bestrijding van onderzeers. Perspectief: Diplomatiek conflict rondom Noordpool.
9	106	Iedereen wil hier wel olie boren	23-8-2008	Trouw	Negatiefposit	Thema: De regering van Noorwegen moet in 2010 beslissen of er voor de kust van de eilandengroep de Lofoten naar olie geboord zal worden, lok ale vissers zijn tegen. Perspe
0	107	EU wijst verbod op olie boren op de Noordp	20-9-2008	Nederlands Dagblad	positief	Thema: De EU weigert verbod op boren naar olie bij Noordpool van tafel. Perspectief: Economische kansen
1	108	Op jacht naar olie en gas	22-9-2008	Financieel Dagblad	negatiefposit	Thema: gevolgen energieafhankelijkheid Rusland in Europa. Perspectief: conflict Claim om noordpoolgebied: VS, Canada, Rusland, Noorwegen en Denen
2	109	EU bezorgd over exploitatie van Noordpool	21-11-2008	Trouw	-	Thema: De EU wil zich bemoeien met de exploitatie van de Noordpool. Perspectief: Diplomatieke regelgeving omwille van de ecologische gevaren v/d Noordpool.
3	110	Klimaatgoeroe Hansen pleit voor nieuwe kei	28-11-2008	Telegraaf	negatief	Thema: Volgens klimaatgoeroe Hansen moeten er zo snel mogelijk nieuwe kerncentrales worden gebruikt. Perspectief: oplossing voor fossiele brandstof.
4	111	NAVY krijgt taak rond Noordpool	30-1-2009	Reformatorisch Da	Positief	Thema: De NAVY zal voorts Secretaris-Generaal Jsap de Hoop Scheffer tak en op zich nemen om de rivaliteit tussen landen rondom de Noordpool in goede banen te leiden. P
5	112	NAVY wil rol bij Noordpool spelen	30-1-2009	NRC Handelsblad	-	Thema: De NAVY wil voortkomen dat er een conflict ontstaat tussen de landen rondom de Noordpool over de territoriale claim. Perspectief: conflict tussen de Polaire
6	113	1/2e gaan het moeilijk krijgen	7-2-2009	NRC Handelsblad	-	Thema: onafhankelijkheid van gas via Rusland al in de maak. Perspectief: oplossingen voor alternatieve gasvoorzieningen.
7	114	Voor halve eeuw gas onder de pool	28-2-2009	Parool	Negatief	Thema: Hoogleraar aan de Rijksuniversiteit Groningen en directeur van het Arctisch Centrum pleit voor een internationaal verdrag voor het ecosysteem van de Noordpool. Pe
8	115	Russisch spierballenvertoon boven Noordp	4-3-2009	NRC Handelsblad	-	Thema: Rusland toont militair machtsvertoon bij de Noordpool. Perspectief: conflict tussen polaire landen groeit.
9	116	Rusland zet apart leger in bij pool	30-3-2009	Volkskrant	-	Thema: Rusland gaat een speciale striidmacht oprichten om de militaire veiligheid van zijn poolgebied te garanderen. Perspectief: Conflict claims Noordpool Canada
0	117	Vechten tegen Noorse Goliat;	26-5-2009	Trouw	-	Thema: de olievlek bij Noorwegen raakt op, en de zoektocht naar nieuwe olie staat boven aan de agenda. Perspectief: Economische vs. ecologische gevolgen.
1	118	Noorse gasvondst Shell mogelijk mondiale	4-6-2009	Trouw	negatiefposit	Thema: de olievlek bij Noorwegen raakt op, en de zoektocht naar nieuwe olie staat boven aan de agenda. Perspectief: Economisch
2	119	Van wie is de Noordpool?	8-6-2009	Volkskrant	negatief	Thema: De landen rondom de noordpool zullen vooral cooperatief moeten werken om de noordpool. Perspectief: toekomstvisie diplomatiek getouwtrek om de ree

Figuur 6

3.2.3 Axiaal en selectief coderen

De tweede stap in de codeerfase is het axiaal coderen. In het Excelbestand zijn na de open codeerfase de artikelen stuk voor stuk ingedeeld in de structurele dimensies. Binnen deze stap wordt per artikel gekeken welke framebundels centraal staan. Door naar verbanden tussen de diverse dimensies te kijken konden *framing en reasoning devices* worden herkend, die samen een framebundel vormen. Elke framebundel kreeg een eigen kleur. In totaal zijn er dertien verschillende dominante thema's gevonden die een frame impliceren. Bij sommige artikelen was het lastig om te zien welke frames er nu daadwerkelijk voorkwamen. Bijvoorbeeld een profielschets van Greenpeace-activist Faizah Oulahsen of een interview met de vertrekkende Topman van Shell Peter Voser. Hierbij werd met de retorische structuur en de invalshoek vaak al duidelijker welk frame hieruit voortkwam.

Door een schema op te stellen is er een verdeling gemaakt tussen de gunstige en ongunstige gevolgen van de boringen naar Noordpoololie. Er waren kleine meta communicatieve boodschappen te vinden die een *framing of reasoning device* impliceerden. Tijdens de selectie werd met de 'framekleuren' een schema gemaakt waarin bruikbare citaten, metaforen en verwijzingen werden verzameld. De *framing en reasoning devices* werden hierdoor niet over het hoofd gezien. Op de volgende pagina is dit in Figuur 7 te zien. Het schema heeft links de stelling: De start van boringen naar Noordpoololie zijn gunstig. Het schema heeft rechts de stelling: De start van boringen bij de Noordpool zijn ongunstig. Beide stellingen worden versterkt met de belangrijkste citaten, verwijzingen en metaforen die in de krantenartikelen zijn gevonden. De bevindingen zijn verdeeld in economische, ecologische, politieke en sociale thema's. Met deze verdeling werd duidelijk welke framepercepties ontstonden.

De laatste codeerfase vindt plaats door de coderingen over te zetten naar een framematrix. Hierdoor werd het aantal framebundels gereduceerd tot framebundels. De *reasoning devices* worden vooral uit het axiaal coderen gebruikt: definitie van het probleem, het toekennen van verantwoordelijkheid, het aangeven van oplossingen, het vellen van een moreel oordeel en tot slot de emoties waarop wordt ingespeeld. Vanuit het open coderen worden de *framing devices* gehaald zoals: stereotypen, lexicale keuzes en visuele voorstellingen. Nadat de *framing en reasoning devices* samen de indicatoren voor de framebundels vormen, werd nog nagegaan of de abstracte frames terug te vinden waren in de concrete tekst van de krantenartikelen. De meta communicatieve boodschap moest uiteindelijk wel aansluiten op alle krantenartikelen. Tot slot werd er nog gekeken of de framebundels een verband hadden met specifieke culturele motieven, zoals waarden of stereotypen.

...is gunstig | ...is ongunstig

Economisch

- 'Het zwarte goud.'
- Voor multinationals als Shell zijn de belangen groot.
- 'De Arctische goudmijn'
- de zeevaartroutes over de Noordpool te zijner tijd een alternatief vormen voor het Suez- en het Panamakanaal.
- Gevolgen Shell gunstig bij vondst gasbel Noorwegen.
- Rusland is afhankelijk van geavanceerde westerse technologie voor oliewinning.
- Wie weet wat er onder Noordpool zit.
- De laatste onontgonnen oliegebieden.
- De hoge olieprijs maakt winning tussen ijsbergen lucratief.

Economisch

- Oliereserves zijn kleiner dan verwacht.' 'Slechts drie jaar wereldverbruik.'
- 'Wereldwijd jagen nationale en internationale concerns op nieuwe olievelden.'
- 'Olie is altijd bereikbaar, al moet de pijp vijf keer de hoogte om.'
- 'constante olie- en gaswinning zou het winnen van veiligheidsmaatregelen.'
- Winning is duur omdat boorplatformen jaarlijks moeten worden weggesleept.
- olie-industrie likkebaardend naar Noordpool.
- Shell besteedde al 4,5 miljard dollar aan de Noordpool.

De start van boringen naar Noordpoololie

Ecologisch

- 'De kennis en ervaring hiervoor is al opgedaan in onder andere de Golf van Mexico.'
- 'De regio vervult een sleutelrol in de wereldwijde energiebehoefte.'
- Boringen Noordpool nodig om te voldoen aan de groeiende energiebehoefte van de wereld.

Ecologisch

- 'Laatste en mooiste ongerepte natuurgebieden op onze aarde'
- 'Boringen leiden tot verdere bedreiging van het gebied.'
- 'Noordpool is de airco van de wereld.'
- 'Ijsbeer uitgeroepen tot beschermde diersoort.'
- 'Olie verslaafde maatschappij.'
- De Barentszee wordt proeftuin voor de Arctische exploratie.'
- Olie-tanker Exxon Valdez die in 1989 in Alaska op de klippen liep olie bedreigt nog steeds de natuur.
- Het Arctische ecosysteem is veel kwetsbaarder dan de Golf van Mexico.
- Olielek Shell in Noordzee op 90 meter bleek al moeilijk te dichten
- Shell niet opgewassen tegen de extreme weersomstandigheden

Politiek

'De NAVO wil de Noordpoolgrenzen voor polaire landen in goede banen leiden.'

'Andere landen hebben geen aanspraak meer voor het noordpoolgebied.'

'De oliebranche is schimmig; Kennis en kapitaal uit het buitenland zijn broodnodig.'

'vijf jaar na het 'vlagincident' wijst niets erop dat de spanningen oplopen,'

De Arctische Raad overlegt over toekomst van de Noordpool.

President Poetin gaf de oliewinning een duw in de rug door belastingen te halveren op oliewinning.

onmogelijk de verdere exploitatie van de Noordpool te stoppen.

Politiek conflict Noordpool

- De hamvraag: van wie zijn de fossiele schatten onder het ijs?
- 'Rusland en Canada hebben verbaal al schoten gewisseld.'
- 'Spierballenvertoon.'
- 'Koude Oorlog'
- 'Slag om de Noordpool'. 'Een polaire gold rush.'
- 'Militaire druk vanuit polaire landen.'
- 'Poololiekoorts', 'Het wilde Noorden', 'Goudkoorts'.
- 'Internationale strijd om Noordpool'
- 'Territoriale 'race' om het poolgebied.'
- 'De 'smeltende Noordpool' voedt de territoriale honger.'
- 'Wie olie ruikt, ruikt kapitaal en macht.'
- 'Geo-economische en -politieke touwtrekkerijen.'
- 'Ieder zijn puntje van de grondstoffentaart.'
- 'Symbolisch wapengekletter.'
- Veel landen azen op bodemschatten onder de noordelijke ijsskappen
- De Volksrepubliek kan meegraaien naar bodemschatten.

Het plaatsen van een Russische vlag in 2007 onder het Noordpoolijs Schudt Canada, de VS, Denemarken en Noorwegen wakker.

Sociaal

- Werkgelegenheid voor de inheemse bevolking.

Sociaal

- Gevaar voor de inheemse bevolking.

4. Resultaten

In dit hoofdstuk worden de resultaten van de kwalitatieve inhoudsanalyse besproken. Allereerst worden in paragraaf 4.1 de resultaten per stap behandeld die ontstonden in het open coderingsproces. Aan de hand van de vier structurele dimensies worden de diverse categorieën genoemd. Hierdoor kwamen uiteindelijk dertien relevante thema's naar voren. In de selectieve codeerfase bleven uiteindelijk vijf dominante frames over. In Paragraaf 4.2 worden de belangrijke gebeurtenissen door de jaren heen in het nieuws besproken. In paragraaf 4.3 worden de vijf frames nogmaals in het kort aan de hand van voorbeelden uit krantenartikelen getypeerd. Vervolgens wordt in paragraaf 4.4 aan de hand van vijf generieke frames een verdeling gemaakt. In paragraaf 4.5 worden uiteindelijk conclusies uit de resultaten besproken. De vijf frames zijn in een framematrix in bijlage 2 terug te vinden.

4.1 Het coderingsproces

Het coderingsproces binnen het frameonderzoek is een van de belangrijkste onderdelen. Aan de hand van het emic-perspectief is er met een zo open mogelijke blik naar de krantenartikelen van de boringen naar Noordpoololie gekeken. In de volgende paragraaf zal er schematisch aan de hand van het open, axiaal en selectieve coderingsproces een indicatie per stap worden gegeven. Op deze manier krijgt het inductieve proces van de constructie van frames binnen deze scriptie een zo transparant mogelijk beeld.

4.1.1. Open en axiaal coderen

In de open fase van het codeerproces is er aan de hand van de structurele dimensies per artikel gekeken welke frames er werden herkend. Door tegelijkertijd per artikel in een schema links en rechts de gunstige en ongunstige scenario's van de boringen bij de Noordpool te illustreren, ontstond er direct een beter beeld van de situatie. Aan de hand van citaten en sleutelwoorden werd rechtstreeks uit de retorische structuur een tweedeling schematisch weergegeven. Op deze manier ontstond er een duidelijk *framing device*. Naast de *framing devices* ontstond er door de proposities, thematische, script en intertekstuele structuur een duidelijker beeld van het *reasoning device*. Op de volgende pagina is in Figuur 8 te zien hoe deze axiale codeerfase een rol speelde in de uiteindelijk dertien thema's die ontstonden. In deze fase werden er continu nieuwe frames ontdekt. Opvallend was vooral hoe de tweedeling die binnen kranten ontstond in kaart werd gebracht. De positieve en negatieve thema's van de Noordpoololie werden hierdoor duidelijk.

1. Economische kansen.
2. Ecologische bedreigingen – flora en fauna.
3. Race om de Noordpool – politiek gesteggel tussen poollanden.
4. Politieke Macht vanuit het oosten: Rusland en China.
5. Alternatieve energie wordt de nek omgedraaid.
6. Bedreiging voor de lokale bevolking.
7. Oliemultinationals als geldwolven richting het Noorden.
8. Hoeveelheid olie wordt overschat.
9. Overkoepelende politieke organen zorgen voor stabiele verdeling Noordpool.
10. Koude oorlog - Militaire druk tussen poollanden.
11. Oliemaatschappijen missen expertise voor boringen naar Noordpoololie.
12. De oplossing op korte termijn voor de wereldwijde vraag naar olie.
13. Moraal frame: Economische belangen staan boven ecologische belangen van zowel oliebedrijven als politieke grootmachten.

Figuur 8

4.1.2 Selectief coderen

De dertien thema's die werden gevonden gedurende de open en axiale codeerfase hadden qua onderwerpen diverse overlappingsen. In de selectieve codeerfase zijn in totaal vijf frames over gebleven. Deze vijf frames komen allen overeen met de thema's die aan de hand van de structurele dimensies zijn gevonden. In Figuur 9 worden frames ingedeeld in de positieve en negatieve frames.

Voor	Tegen
Arctische Goudmijn (thema 1,9)	Milieugevaren (thema 2, 6, 8, 11)
Oplossing energiebehoefte (thema 12)	Koude Oorlog (thema 10,3)
	Schurken (thema 4, 7, 5, 13)

Figuur 9

4.2 De thema's van Arctische olie door de jaren heen

Er zijn door de jaren heen diverse thema's in de krantenartikelen ontstaan die een bepaald probleem rond de zoektocht naar Arctische olie probeerden neer te zetten. Hier volgen enkele: het aantasten van het milieu, de kans op een militair conflict tussen Noordpoollanden, het gevaar van een olieramp in het noordpoolgebied en tot slot de politieke druk vanuit grootmachten Rusland en China. Binnen deze paragraaf worden de belangrijkste gebeurtenissen aangestipt die invloed hebben gehad op de constructie van frames. Hieronder volgt in Figuur 10 een overzicht van belangrijke gebeurtenissen.

Belangrijke gebeurtenissen in het nieuws	Periode
Rusland plant vlag op de bodem van de Noordelijke IJszee, militaire en politieke druk neemt toe.	Aug 2007
Het US Geological Survey publiceert een rapport met de gas- en olievoorraad nabij Noordpool.	Juli 2008
De EU wijst het verbod op ontginning van de Noordpool naar olie- en gasvoorraden af.	Sep 2008
Deep Water Horizon olieramp in de Golf van Mexico.	april 2010
China treedt toe tot de Arctische Raad.	Mei 2013
Arrestatie van 30 Greenpeace-activisten na het enteren van boorplatform Gazprom.	Sep 2013

Figuur 10

Het plaatsen van de Russische vlag op de bodem van de Noordelijke IJszee in de zomer van 2007, wordt binnen dit onderzoek beschouwd als een van de eerste en belangrijkste gebeurtenissen. Vanaf dit moment wordt voor het eerst veel in de Nederlandse Dagbladen geschreven over diverse landen die aanspraak willen maken op olie uit het noordpoolgebied. Er wordt in de daaropvolgende krantenartikelen vaak naar deze gebeurtenis verwezen. Kort na het planten van de vlag worden door Rusland en Canada militaire oefeningen rondom de Noordpool uitgevoerd, om druk uit te oefenen op de oliekwestie. Met deze twee gebeurtenissen is vooral het Koude-Oorlog-frame in de krantenartikelen langzaam vorm gaan krijgen (In: Moskou zet vlag onder Pool, Parool, 2 augustus 2007).

In de zomer van 2008 publiceert het wetenschappelijk onderzoeksbureau United States Geological Survey (USGS) een rapport waaruit blijkt dat 30% van de gas- en 13% van de wereldwijde olievoorraad verscholen ligt in het noordpoolgebied. Na de bekendmaking stippen de kranten vooral de positieve economische consequenties aan. De ontdekking zorgt voor de langzame start van twee nieuwe frames: het Arctische-Goudmijn-frame en het Oplossing-Energiebehoefte-frame (In: Noordpool vol met olie en gas, Telegraaf, 25 juli 2008).

In september van 2008 wijst de Europese Unie officieel het verbod op het winnen van olie- en gasvoorraden in het Arctische gebied af. De EU stelt als eis dat de technische ontwikkeling van de boringen naar olie verbeterd moeten worden. De veiligheid van de omgeving moet gegarandeerd worden. Het Nederlands Dagblad citeert een EU-commissaris: *'Het is gewoon een feit dat de olie opraakt. Beter is om alternatieven te zoeken.'* Het Oplossing-Energiebehoefte-frame begint zich langzaam te ontwikkelen (In: EU wijst verbod op olie boren op Noordpool af. Nederlands Dagblad, 20 september 2008).

Naast de toestemming die de EU geeft tot het boren naar olie, wordt de rol die de EU wil krijgen in de Arctische Raad steeds belangrijker. De EU is namelijk niet toegelaten tot de Arctische Raad, maar wil niets liever dan meer betrokken raken bij de Noordpool. *'Europa heeft een nieuw Arctisch beleid: 'zeer betrokken raken bij alle kwesties die aan het Arctisch gebied zijn gerelateerd, aldus een verklaring van de EU begin dit jaar'* (In: Weg met dat ijs snelle deeltjes, Pers, 5 juni 2010).

In 2010 voltrekt zich een van de grootste olierampen ooit. Door een explosie op het olieplatform Deep Water Horizon van BP in de Golf van Mexico, stroomt er in totaal zo'n 800 miljoen liter aan olie de zee in. Het levert BP een schadevergoeding op van ongeveer 20 miljard dollar. De gevolgen van een olieramp worden pijnlijk zichtbaar. De Amerikaanse president Obama stelt naar aanleiding van Deep Water Horizon strengere veiligheidseisen, waardoor Shell de boringen een half jaar uitstelt. Het Milieugevaren-frame krijgt bij de Arctische oliezoektocht een nieuw *reasoning device*: Deep Water Horizon (In: In de rij bij BP om snel geld te krijgen, NRC Handelsblad, 17 mei 2010).

Naast de EU vormt de toetreding van andere landen tot de Arctische Raad een nieuwe discussie in de kranten. Wanneer China in 2013 toestemming krijgt om toe te treden tot de Arctische Raad ontstaat er een nieuw frame in de krantenartikelen. Grootmacht China zou alles op alles zetten om bij de onderhandelingen van de Noordpool aanwezig te zijn. China wordt een van de hoofdrolspelers in het Schurken-frame (In: Noordpool nu ook chinees, Telegraaf, 4 juni 2013).

In 2013 worden in Moermansk dertig Greenpeace-activisten door de Russische autoriteiten gearresteerd. De Greenpeace-activisten strijden tegen de boringen in het noordpoolgebied. Rusland wordt door het harde optreden tegen 'The Arctic 30' negatief als olie smachtend land in de krantenartikelen geframed. Poetin krijgt de nodige kritiek. Er wordt in de kranten vervolgens veel naar de bijzondere Russische maatregelen in de oliekwestie verwezen. Ook Rusland wordt langzaam tot een van de hoofdrolspelers in het Schurken-frame gerekend (In: IJsgewacht, Telegraaf, 1 oktober 2013).

Ondanks de media-aandacht gaan de boringen toch door. In december 2013 wint Gazprom als eerste oliemaatschappij de controversiële olie uit het noordpoolgebied. Tussen het plaatsen van de vlag en de uiteindelijke winning van olie uit het noordpoolgebied zit uiteindelijk zes jaar en een krappe 4 maanden (In: Gazprom wint eerste olie, Volkskrant, 21 december 2013).

4.3 Hoe heeft het nieuws de gebeurtenissen geframed?

Aan de hand van voorbeelden uit het onderzoekscorpus wordt de typering van de frames gegeven. Deze typering zal aan de hand van citaten en lexicale voorbeelden uit de krantenartikelen worden toegelicht. In totaal zijn er aan de hand van de krantenartikelen vijf frames geconstrueerd. Elk frame wordt aan de hand van voorbeelden en *reasoning* en *framing devices* uitgelegd. Aansluitend worden na elk frame twee deelvragen beantwoord.

4.3.1 Het Koude-Oorlog-frame

Binnen dit frame staat het conflict centraal dat woedt onder de *Arctic Five* van de Noordpool. Dit frame moet niet verward worden met de gewapende vrede tussen het communisme en het kapitalisme gedurende de tweede helft van de 20^e eeuw. Al wordt hier allereerst als metafoor naar verwezen, om de ernst van de situatie bij lezers op te roepen. In de kranten wordt met de Koude Oorlog de geopolitieke strijd tussen de landen om de Noordpool bedoeld. Hieronder volgt een kleine introductie naar het ontstaan van de geopolitieke strijd.

In 1982 zijn de rechten van elk land door de Verenigde Naties in de VN-Conventie van internationaal Zeerecht (UNCLOS) geïmplementeerd. Het wordt ook wel 'de grondwet der oceanen' genoemd (Van de Graaf, 2009, p. 24-28). In de conventie zijn exclusieve economische zones voor landen veiliggesteld. Landen hebben op 370 km afstand vanaf de kust, het maritieme recht op grondstoffen uit de natuur, waaronder zee en onderzeese delfstoffen, mineralen. De veiligstelling van delfstoffen als olie en gas worden binnen deze conventie steeds belangrijker. Al eerder in 2001 claimt Rusland bij de VN-commissie een stuk van de Lomonosov Rug. Deze onderzeese bergkam ligt onder de Noordpool tussen Groenland en Siberië. De VN keurt de claim af en stelt dat Rusland wetenschappelijk bewijs moet leveren ter goedkeuring. Wanneer deze wetenschappelijke eis door de VN wordt gesteld, ontstaat er een zogenoemde *Arctic Five*. dit zijn de landen die het meeste aanspraak willen maken op het noordpoolgebied. Canada, Denemarken, Noorwegen, Rusland en De Verenigde Staten dienen allen een claim in voor hun territoriale deel bij de VN-commissie (Hellman, 2009).

In augustus 2007 plaatst Rusland symbolisch een vlag op de bodem van de Noordelijke IJszee, er ontstaat een nieuw conflict tussen de Arctische landen. De politieke druk wordt met meer macht opgevoerd, Rusland start patrouillevluchten met gevechtsvliegtuigen boven het noordpoolgebied. Canada onderneemt ook actie: de Canadese premier Harper stuurt militaire troepen naar de noordwestelijke doorgang van de Noordpool. De militaire macht die Canada en Rusland rond de Noordpool inzetten, vormen in de kranten een nieuw onderwerp van discussie. Door Trouw wordt dit een drie-eenheid genoemd. *'Gas, olie en militaire macht*

lijken nu ook voor het noordpoolgebied een onheilige drie-eenheid te worden' (In: Gevaarlijke nieuwe wedloop om de olie onder het poolijs, Trouw, 17 augustus 2007). Zo ook het AD: *'Eerder deze maand voerden twee Russische bommenwerpers een verkenningsvlucht uit boven de Noordpool. Canada kondigde aan twee militaire bases te willen bouwen om zijn claim kracht bij te zetten. Vorige maand werden de vijf betrokken landen het niet eens over een gezamenlijke regeling'* (In: Russisch leger oefent op Noordpool in oorlog voeren om olie en aardgas, Algemeen Dagblad, 25 juli 2008).

De geopolitieke strijd om de delfstoffen van het noordpoolgebied is gestart. Zo stelt Van de Graaf (2009) dat sensationele berichtgeving en oorlogszuchtige taal alleen maar olie op het vuur gooien en een *selffulfilling prophecy* in de hand kunnen werken. Deze sensationele berichtgeving is voor het eerst te herkennen in De Telegraaf. De krant gebruikt voor het eerst de woorden 'Koude Oorlog'. *'Een nieuwe 'Koude Oorlog' tussen de grootmachten Amerika en Rusland zou volgens specialisten uit beide landen in de nabije toekomst wel eens heel letterlijk in het koudste gebied op aarde kunnen worden uitgevochten'* (In: Russen willen Noordpool ontginnen, Telegraaf, 31 juli 2007). Nog geen week later verschijnt er in het NRC Handelsblad een artikel over de boringen naar Noordpoololie met als kop: *De Koude Oorlog is terug*. Dit metafoor is sindsdien meerdere keren terug te vinden in het corpus.

De territoriale strijd die in het VN-zeerechtverdrag staat wordt door meerdere landen aangevochten. Meerdere landen proberen aanspraak te maken op de Noordpool. Zo schrijft het Nederlands Dagblad bijvoorbeeld: *'De 'smeltende Noordpool' voedt de territoriale honger van omringende landen'* (In: Maak Noordpool niet tot 'wilde noorden', Nederlands Dagblad, 31 mei 2008).

Nog geen jaar later wordt er zelfs gesproken over spierballenvertoon tussen de landen. Zo schrijft NRC Handelsblad bijvoorbeeld: *'Het lijkt een scenario uit de Koude Oorlog: Russische bommenwerpers naderen Noord-Amerika via de Noordpool.'* (In: Russisch spierballenvertoon boven Noordpool, NRC Handelsblad, 4 maart 2009.) Het militaire verzet van de Russen wordt ook benoemd. De Pers schrijft bijvoorbeeld: *'Desnoods moeten ze het afdwingen met een robbertje vechten, maar de Noordpool is van de Russen'* (In: De Russen willen nu de hele Noordpool hebben, De Pers, 23 september 2010).

Samengevat is door de toename van de politieke macht onder de Noordpoollanden het Koude-Oorlog-frame geboren. Het planten van de Russische vlag en de militaire oefeningen van Canada en Rusland nabij de Noordpool, worden vaak als *reasoning devices* gebruikt om zo het probleem en de morele evaluatie aan de lezers te duiden. In de Volkskrant zijn de militaire oefeningen rond de Noordpool bijvoorbeeld omschreven als *'Symbolisch wapengekletter'* (In: Rusland schaakt voor winst op Noordpool, Volkskrant, 23 juli 2011). Andere kenmerkende *framing devices* waren te herkennen aan de hand van de volgende lexicale voorbeelden: *De strijd om de Noordpool, Noordpoolkoorts, Slag om het Noorden, geopolitieke strijd, strijd tussen grootmachten, Poololiekoorts, ijswoestijn verandert in slagveld, Spierballenvertoon, Het wilde Noorden.*

Deelvragen

➤ **Welke claimmakers zijn verantwoordelijk voor het frame?**

Dit frame is voornamelijk door de media geconstrueerd.

➤ **Welke gebeurtenissen spelen een rol in de vorming van het frame?**

Het plaatsen van de Russische vlag op de bodem van de Noordpool is een symbolische mijlpaal geweest in de slag om de Noordpool. Verder zijn de militaire oefeningen van Rusland en Canada nabij de Noordpool een politiek statement in machtsvertoon.

4.3.2 Het Arctische-Goudmijn-frame

De economische gevolgen staan centraal binnen het Arctische-Goudmijn-frame. Dit frame laat zien dat de olieboringen bij de Noordpool economische kansen bieden voor landen en oliemaatschappijen. Vaak zijn in de artikelen woordvoerders van oliebedrijven als Shell en politici opgevoerd. Bij dit frame is het onderzoek van de Amerikaanse Geological Survey in 2008 een terugkomend *reasoning device* geweest. Na de publicatie van het onderzoeksrapport waarmee de hoeveelheid olie- en gasvoorraden in het noordpoolgebied bekend werd, zijn er meerdere artikelen vanuit het economische perspectief van Shell aan de hand van woordvoerders en economische specialisten geschreven. De hamvraag was: wat levert de Noordpool ons op? Een ander *reasoning device* is de economische gevolgen die landen uit een financiële crisis kunnen halen. Er wordt een oplossing voor een probleem neergezet. Zo schrijft het Algemeen Dagblad: *'De Noordpool kan in de toekomst een belangrijke leverancier van olie en gas worden'* (In: Veel olie in Noordpool, Algemeen Dagblad, 25 juli 2008).

Diverse kranten schetsen de positieve scenario's die de ontdekking van Arctische olie- en gasvoorraad in de toekomst zal bieden. De Pers gebruikt voor het eerst de woorden van dit frame na de uitkomst van het rapport van de USGS: *'Met de Arctische goudmijn in het achterhoofd is er tussen de landen die grenzen aan de Noordpool - Rusland, Denemarken (Groenland), Noorwegen, de VS en Canada - een wedloop ontstaan op controle over de gebieden'* (In: Enorme gas- en olievoorraden op Noordpool, De Pers, 25 juli 2008).

Er ontstaat optimisme nadat Rusland en Noorwegen een verdrag tekenen waarbij de oliewinning een eerlijke verdeling krijgt tussen de landen. Het einde van de 'Koude Oorlog' lijkt hiermee in zicht. Zo schrijft het Nederlands Dagblad als *reasoning device*: *'Noorwegen en Rusland tekenen morgen een verdrag dat een eind maakt aan een slepende ruzie over de grens in de energie- en visrijke Barentszee. Het akkoord zorgt voor optimisme in het hoge noorden'* (In: Koude oorlog Noren en Russen afgelopen, Nederlands Dagblad, 14 september 2010).

Wanneer het Kremlin van Rusland bekend maakt dat de olieboringen bij de Noordpool in samenwerking met westerse bedrijven gepaard moet gaan, gloort er hoop en economisch opportunisme in de krantenartikelen. Vooral de samenwerking tussen Shell en Gazprom is een grote opsteker voor de Nederlandse economie. Zo schrijft het Financiële Dagblad: *‘Om de competitie voor te blijven moet zowel Rosneft als Gazprom inzetten op samenwerking’* (In: Rusland zet de deur open naar olievelden Noordpool, Financieel Dagblad, 3 november 2012).

Shell investeert in totaal ruim 4,5 miljard euro om te kunnen boren in het Noordelijke deel van de wereld op zoek naar olie. Met Shell wordt in de kranten meerdere keren de economische kansen aangeduid. Zo bericht de Volkskrant dat alleen het noordpoolijs de olieboringen van Shell nog kan tegenhouden (In: IJs houdt Shell af van boringen, Volkskrant, 4 augustus 2012).

Naast de economische samenwerking met Russische gas- en oliebedrijven wordt het smelten van het Noordpoolijs als voordeel gezien voor de start van een nieuwe handelsroute. Het oosten en westen worden makkelijker met elkaar verbonden en biedt op deze manier een nieuwe zeevaartroute. In 2009 wordt door een Brits onderzoek in Cambridge voorspeld dat het zomerijs rondom de Noordpool binnen 20 jaar is verdwenen. Hiermee ontstaan er nog meer economische kansen zoals nieuwe handelsroutes en aanspraak op toekomstige wateren en olie (In: Poolzee binnen 10 jaar bevaarbaar, Parool, 9 oktober 2009.) Zo schrijft Trouw bijvoorbeeld: *‘Wie de controle krijgt over Arctica, beheert de nieuwe doorgangsroute van de wereldeconomie’* (In: Is de liefde echt Wederzijds?, Trouw, 13 mei 2013).

Samengevat biedt het Arctische-Goudmijn-frame vooral positieve scenario's in de zoektocht naar Noordpoololie. De ontdekking van het USGS is een terugkerend *reasoning device* in de krantenartikelen. De voorraad zou genoeg kansen bieden. Verder wordt Shell vaak gebruikt als *reasoning device* binnen dit frame. Hiermee wordt het positieve economische perspectief voor Nederland aangeduid. Kenmerkende *framing devices* voor het Arctische-Goudmijn-frame waren de volgende lexicale voorbeelden: *De opwarming van de aarde biedt kansen, samenwerking, het zwarte goud, hoge olieprijs maakt oliewinning tussen ijsbergen lucratief, olievondsten Shell gunstig, optimisme in het hoge Noorden.*

➤ ***Welke claimmakers zijn verantwoordelijk voor het frame?***

Vooraf politici, media en topbestuurders van olieconcerns worden binnen dit frame vaak als bron gebruikt in de krantenartikelen. Het perspectief wat vaak aan de orde is binnen dit frame is: wat levert de Noordpool Nederland en de wereld nu daadwerkelijk op?

➤ **Welke gebeurtenissen spelen een rol in de vorming van het frame?**

De belangrijkste gebeurtenis is vooral het USGS onderzoek in 2008 waarbij de hoeveelheid olie- en gasreserves wetenschappelijk zijn aangetoond. Verder de uitspraak van het Russische Kremlin dat de offshore oliewinning bij de Noordpool, vooral in samenwerking met westerse bedrijven wil uitvoeren.

Er ontstaan binnen dit frame op economische gebied drie kleine ontwikkelingen waar de krantenartikelen aandacht aan besteden. Allereerst de nieuwe economische kansen voor een Nederlands bedrijf als Shell. Ten tweede andere Nederlands bedrijven op internationaal niveau, zoals technische offshorebedrijven die kunnen samenwerken met Russische olie- en gasprojecten in het noordpoolgebied. Ten slotte is er de kortere zeevaartroute die ontstaat waardoor oost en west nog beter met elkaar handel kunnen drijven.

4.3.3 Het Oplossing-Energiebehoefte-frame

Binnen dit frame wordt de wereldwijde oliebehoefte die met de jaren verder toeneemt als *reasoning device* gebruikt. Landen als China en India waar door een stijgende economie en welvaart steeds meer mensen in het bezit zijn van een auto, zorgen samen met de rest van de groeiende bevolking voor een stijging van de wereldwijde olieconsumptie. Vooral topbestuurders en wetenschappers zijn claimmakers voor de oplossing van dit probleem. De wereldwijde uitputting van fossiele brandstoffen is een sociaal probleem wat al jaren bekend is. Zo schrijft de Volkskrant bijvoorbeeld als *reasoning device*: *'Maar door het smelten van het ijs als gevolg van de klimaatverandering, de hoge olieprijs en de groeiende vraag van met name China en India naar fossiele brandstoffen, wordt exploitatie van het gebied steeds interessanter'* (In: De Russische vlag wappert onder de Noordpool, Volkskrant, 3 augustus 2007).

In een nieuwsanalyse wordt in hetzelfde jaar in de Volkskrant door een hoogleraar al gerefereerd naar de wereldwijde vraag naar olie, die oliemaatschappijen naar het koude noorden trekt. *'Het is vooral de oplopende vraag naar olie op de wereldmarkt die nu ook het noordpoolgebied in beeld brengt'* (In: Barre olie aan de pool, Volkskrant, 18 augustus 2007).

In het najaar van 2007 verschijnt er een artikel in de Volkskrant waar voor het eerst wordt gesproken over de wereldwijde oliecrisis die op den duur op zal ontstaan. Er wordt verwezen naar de zoektocht nabij de Noordpool. *'De nieuwste jachtgebieden zijn bijvoorbeeld de diepzee voor de Afrikaanse kust, de lastig winbare zandgronden in Canada, of de ijzige velden rond de Noordpool'* (In: Ook volgens kenners is plots de olie op, Volkskrant, 10 november 2007).

Een woordvoerder van Shell wordt in 2008 in het Financieel Dagblad geïnterviewd. Volgens hem schermen landen in het Midden-Oosten steeds meer oliereserves van westerse oliemaatschappijen af. Daarom

zal de ontginning van de Noordpool een nieuwe kans bieden. Het zou een nieuwe voorraad aan energie opleveren (In: *Total stapt uit Joint Venture met Shell, Financieel Dagblad, 8 februari 2008*).

Met de onderzoeksresultaten van het USGS in 2008 zijn er nieuwe kansen in de oplossing van de wereldwijde energiebehoefte. De Volkskrant schrijft in een nieuwsanalyse hoe de ontdekking een nieuw perspectief kan bieden voor het olietekort. Zuinig met energie omgaan is de eerste prioriteit, maar de vondst van nieuwe olie biedt toekomst. *'Er liggen enorme oliereserves in dit gebied, bleek vorige week uit een studie door de Amerikaanse Geological Survey. Maar territoriale onenigheid staat de winning ervan voorlopig in de weg'* (In: *Zuiniger omgang met energie is voorlopig de enige remedie, Volkskrant, 31 juli 2008*).

Het noordpoolgebied zou oplossing bieden in de alsmaar toenemende consumptie van olie. Zo blijkt uit een interview met een werknemer van een technisch offshore bedrijf in het NRC Handelsblad: *'Duikers kunnen op deze diepte niet werken, robots wel. Op de oceanen is nog genoeg olie - alleen heel diep en in extreme gebieden zoals de Noordpool. Daar ligt de toekomst'* (In: *Het succes van Fugro komt uit de breedte en de diepte, NRC Handelsblad 25 maart 2011*).

Wanneer Shell bekend maakt dat topbestuurder Ben Voser vertrekt, voorspelt hij in een interview dat de toekomst voor Shell bij de Noordpool ligt. Het Algemeen Dagblad schrijft: *'De vertrekkende topman ziet geen bedreiging in hernieuwbare energie voor de olie- en gasindustrie: de vraag blijft stijgen, de wereld heeft alle bronnen nodig'* (In: *Shell rekt na 2025 op olie en gas van Noordpool, Algemeen Dagblad, 12 december 2013*).

Samengevat wordt bij het Oplossing-Energiebehoefte-frame vooral een oliecrisis als *reasoning device* benoemd. Het tekort aan de totale gas- en olievoorraden. Verder wordt het onderzoek van USGS in 2008 ook meerdere keren als *reasoning device* gebruikt. Deze ontdekking moet een oplossing bieden voor de huidige wereldwijde oliebehoefte. Kenmerkend als *framing devices* waren de volgende lexicale voorbeelden: *de bevolking schreeuwt om olie; sleutelrol in de wereldwijde oliebehoefte; vijf jaar na het 'vlagincident' wijst niets erop dat de spanningen oplopen; boringen Noordpool nodig om te voldoen aan de groeiende energiebehoefte van de wereld; onmogelijk de verdere exploitatie van de Noordpool te stoppen; de wereld heeft alle bronnen nodig*.

Deelvragen

➤ Welke claimmakers zijn verantwoordelijk voor het frame?

Dit frame ontstaat in de krantenartikelen door specialisten en werknemers van oliemaatschappijen. Vooral de voorspelling van de vertrekkende topbestuurder van Shell is in meerdere artikelen genoemd. Verder zijn de media ook versterkers van dit frame.

➤ **Welke gebeurtenissen spelen een rol in de vorming van het frame?**

Wanneer de topbestuurder van Shell opstapt, zijn alle vragen door de journalisten gericht op de toekomst van de boringen naar Noordpoololie. Voser verduidelijkt dat de wereld deze nieuwe fossiele brandstof nodig heeft. Verder is de uitkomst van het USGS ook een belangrijke gebeurtenis voor dit frame.

4.3.4 Het Schurken-frame

Binnen dit frame wordt er ingespeeld op de invloed die bepaalde landen en oliemaatschappijen hebben op de olieboringen bij de Noordpool. Er wordt vooral een negatief beeld van deze instituties in de krantenartikelen geschetst. Meerdere spelers zijn betrokken binnen dit frame. Er worden in totaal twee grootmachten, Rusland en China, en de oliemaatschappijen als schurken neergezet. De twee grootmachten worden allereerst toegelicht.

In de krantenartikelen wordt Rusland aan de hand van drie *reasoning devices* als grootmacht en olie smachtende schurk neergezet. Als eerste *reasoning device* wordt er vaak gerefereerd naar de vlag die Rusland in de zomer van 2007 op de bodem van de Noordelijke IJsee plaatste. *‘Ruslands hervonden nationale trots en door de zucht naar meer olie en gas die het land de afgelopen jaren groeiende welvaart hebben gebracht’* (In: Russen willen Noordpool ontginnen, Telegraaf, 31 juli 2007). Ten tweede wordt door kranten de leider van deze grootmacht als *reasoning device* gebruikt: Vladimir Poetin. Poetin wordt meerdere keren afgeschilderd als de politieke machthebber die zelfs belastingen verlaagd om olie te winnen. *‘Met dank aan de kersverse president Poetin, die de nieuwe race naar het Arctische zwarte goud hielp ontketenen door de belastingen op gewonnen olie drastisch te verlagen’* (In: Jacht op Arctische olie geopend, 16 mei 2012, Volkskrant). Ten derde wordt de arrestatie van de Greenpeace-activisten meerdere keren als *reasoning device* gebruikt. Deze gebeurtenis wordt vaak als rede opgevoerd hoe hard Rusland optreedt en alles doet om de boringen voort te zetten. Opvallend is dat De Telegraaf kort na de arrestatie van de bemanning weer Rusland als grootmacht neerzet dat op niets anders dan rijkdom uit is. De arrestaties tonen aan dat Rusland zich niet aan de kant laat zetten door Greenpeace. De reactie van Poetin op de arrestatie wordt genoemd en Rusland wordt als geldwolf neergezet. *‘De doemscenario’s zoals die van Greenpeace veegde Poetin resoluut van tafel, Rusland is uit op de rijkdommen die onder het al dan niet smeltende Noordpoolijs verborgen gaan’* (In: Rusland wil exploitatie Noordpool doordrukken, Telegraaf, 3 oktober 2013).

Naast Rusland wordt China ook als grootmacht en olie smachtende schurk neergezet. Het land blijkt amechtig op zoek naar nieuwe economische vooruitzichten in de noordelijke poolstreek. Begin 2011 refereert Het Parool naar een artikel in de Elsevier waarin China voor het eerst wordt

betrokken bij de Koude Oorlog. Het land wil namelijk toetreden tot de Arctische Raad. *'Ijsbestendig militair materieel wordt aangeschaft, er wordt gepatrouilleerd, een krachtmeting tussen NAVO, Rusland en China is aanstaande'* (In: Nieuwe koude oorlog en de lijstjes, Parool, 11 maart 2011)

Wanneer China in het voorjaar van 2013 als waarnemer toetreedt tot de Arctische Raad, verschijnen er enkele weken later diverse nieuwsverhalen over de negatieve consequenties die met de toetreding ontstaan. China wordt als wereldmacht en vooral als gevaar neergezet voor de poollanden. Het land zou de belangen van de Noordpoololie niet onder banken of stoelen schuiven. *'Dat betekent dat de Volksrepubliek mee kan graaien naar bodemschatten en toegang krijgen tot alternatieve vaarroutes'* (In: Noordpool nu ook Chinees, Telegraaf, 4 juni 2013).

Opvallend is dat Japan, Zuid-Korea en India ook waarnemend lid zijn van de Arctische Raad. China wordt hier in de meeste kranten als meest saillante detail binnen de artikelen genoemd. Het Algemeen Dagblad is iets genuanceerder: *'Grote landen uit Azië krijgen meer te vertellen over het noordpoolgebied. Dat heeft de Arctische Raad gisteren besloten', Landen verlekken zich aan de vermoedelijk enorme olie- en gasvoorraad'* (In: Iedereen wil de Noordpool hebben, Algemeen Dagblad, 10 juli 2013).

Verder wordt er geschreven over Chinese investeringen in Groenland en handelsverdragen met IJsland waardoor het land nog dichterbij de Noordpool zit. In het volgende voorbeeld wordt het *reasoning device* neergezet. Trouw schrijft bijvoorbeeld: *'De wereldmacht China maakt de kleine poollanden het hof. Het land wil investeren in mijnen op Groenland dat wordt gezien als de belangrijkste poort naar Arctica en sloot in april een vrijhandelsverdrag met IJsland'* (In: China maakt poollanden het hof, Nederlands Dagblad, 16 mei 2013).

Naast de grootmachten China en Rusland worden oliemaatschappijen neergezet als geldwolven. De economische belangen staan bij olieconcerns boven de ecologische belangen. In de volgende twee voorbeelden wordt dit duidelijk met *reasoning devices*. Zo schrijft Spits bijvoorbeeld: *'Een constante olie- en gaswinning zou het winnen van veiligheidsmaatregelen voor milieu en personeel, aldus een oud-werknemer van Shell'* (In: Wekelijks olielekken in de Noordzee, Spits, 11 juli 2011). De risico's die het boren bij de Noordpool met zich meebrengen worden door oliemaatschappijen gebagatelliseerd. Zo schrijft het Algemeen Dagblad: *'Maar ondertussen boren oliebedrijven onverdroten verder in de zeebodem. Met alle risico's van dien. Olie is altijd bereikbaar, al moet de pijp vijf keer de hoek om'* (In: Jacht op olie kent steeds hogere prijs, Algemeen Dagblad, 26 juni 2010).

De drang naar nieuwe olievelden wordt in de artikelen met de volgende woorden omschreven: *'olie-industrie likkebaardend naar het Arctisch gebied'* en *'Shell heeft haast'* (beiden Volkskrant, 6 februari 2012 en 23 mei 2012).

De olie-industrieën zou het koud laten wat de gevolgen zijn voor de samenleving, zo schrijft De Pers: *‘Klimaatverandering als gevolg van fossiele verslaving maakt vooralsnog weinig indruk’* (In: En zo kwam de groei tot stilstand, De Pers, 19 maart 2012).

Opvallend binnen dit frame is dat vooral het Wereld Natuur fonds en Greenpeace als bronnen worden gebruikt in de krantenartikelen die deze claim bevestigen. De journalisten blijken toch vaak dezelfde contactpersonen te gebruiken ter verduidelijking van het verhaal. Zo ook een WNF-woordvoerder in Trouw die duurzame energie wederom niet op de agenda van Shell ziet: *‘Als grootste energiebedrijf in de wereld zou het concern die stap moeten zetten, maar helaas: ze hebben dat duurzame pad juist verlaten’* (In: Je kunt wachten op een olieramp in Alaska, Trouw, 22 september 2012).

Samengevat zijn de *reasoning devices* binnen dit Schurken-frame: Het olie smachtende Rusland, de Chinese nieuwe macht door toetreding tot de Arctische Raad; en tot slot de oliemaatschappijen die snakken naar nieuwe olie. Herkenbare *Framing devices* binnen dit frame waren de volgende lexicale voorbeelden: *Olie is altijd bereikbaar, al moet de pijp vijf keer de hoek om; fossiele verslaving; olie-industrie likkebaardend naar het Arctisch gebied; Volksrepubliek kan mee graaien naar bodemschatten; Ruslands hervonden nationale trots en door de zucht naar meer olie en gas; Shell heeft haast; Landen verlekken zich aan de vermoedelijke enorme olie- en gasvoorraad; ieder zijn puntje van de grondstoffentaart.*

Deelvragen

➤ Welke claimmakers zijn verantwoordelijk voor het frame?

Vooraf de media vormen de claims van grootmachten Rusland en China, er worden in de artikelen geen bronnen opgevoerd die dit beweren. Het zijn voornamelijk redactionele opiniestukken en nieuwsanalyses die deze macht claimen. Oliemaatschappijen zijn vooral het middelpunt van kritiek door claims van de activisten, dit zijn voornamelijk Greenpeace en Wereld Natuur Fonds.

Welke gebeurtenissen spelen een rol in de vorming van het frame?

Wanneer China toetreedt tot de Arctische Raad wordt er in de nieuwsverhalen gespeculeerd over de macht die het land wil hebben rondom de oliewinning rond de Noordpool. Er worden direct verbanden gelegd met de investeringen die er in Groenland zijn gedaan. Verder zijn bij Grootmacht Rusland voornamelijk de stappen die Poetin nam in de arrestatie van de Arctic 30 van groot belang geweest en het planten van de Russische vlag.

4.3.5 Het Milieugevaren-frame

Een van de meest dominante frames blijkt het Milieugevaren-frame. Dit frame is vooral door de milieuorganisaties en wetenschappers in de krantenartikelen het meest terug te vinden. Er worden binnen dit frame meerdere milieugevaren als *reasoning device* gebruikt. Zo is er het uitsterven van de ijsbeer, het gevaar voor de inheemse bevolking, de gevolgen van klimaatverandering, de kans op een olieramp zijn door de barre weersomstandigheden groter in dit gebied. Vooral dit laatste, een olieramp in de Noordelijke IJszee wordt meerdere keren genoemd. De lastige operatie om een olielek te dichten op kilometers diepte in een ijskoud gebied is een *reasoning device* die meerdere keren terugkomt. Verder wordt er verwezen naar de ontbrekende expertise van oliemaatschappijen voor het boren in zulke koude gebieden. De techniek zou nog niet zo ver zijn om bij deze ijskoude temperaturen de exploitatie van olie te starten. De Volkskrant wijst in een nieuwsanalyse op de gevaren: '*...de ontbrekende techniek voor het winnen van oliereserves en milieu risico's in dit gebied*' (In: Zuiniger omgang met energie is voorlopig de enige remedie, de Volkskrant, 31 juli 2008).

Als *reasoning device* wordt in de krantenartikelen meerdere keren verwezen naar de olieramp van de Exxon Valdez bij Alaska in 1989. Vooral de plek waar de olieramp plaatsvond wordt hier als causale interpretatie gebruikt. Het promoot de problemen die de gevaren bij olieboringen in het koude noorden kunnen hebben. Vooral de Groenlandse minister van Buitenlandse zaken zet dit probleem weer op de kaart. '*Het scenario van een ongeluk, zoals met de olietanker Exxon Valdez bij Alaska in 1989, is niet denkbeeldig.*' In hetzelfde artikel betreft hij de gevaren voor de inheemse bevolking van de Noordpool. De Inuit moeten volgens hem niet het slachtoffer worden van de economische expansie van de Noordpoollanden. Het NRC Handelsblad schrijft: '*We moeten ervoor waken dat de inheemse bevolking het slachtoffer wordt van de plotseling ontstane internationale belangstelling in het poolgebied*' (Beiden In: De Noordpool is nu niet ineens van Rusland, NRC Handelsblad, 27 mei 2008).

Een andere belangrijke gebeurtenis is de olieramp van Deep Water Horizon in 2010 in de Golf van Mexico. Het lek bleek zeer moeilijk te repareren. Deep Water Horizon staat bekend als een van de grootste olierampen ooit. De Amerikaanse president Obama stelde naar aanleiding van Deep Water Horizon strengere veiligheidseisen, waardoor Shell de boringen een half jaar moest uitstellen. De olie lekkage in de Golf van Mexico wordt meerdere keren gebruikt als *reasoning device*. Een mogelijke olieramp van zulke proporties wordt bij de jacht op de Noordpoololie als doemscenario genoemd (In: In de rij bij BP om snel geld te krijgen, NRC Handelsblad, 17 mei 2010). De referentie naar eerdere olierampen is dan ook meerdere malen terug te vinden. Zo schrijft Trouw: '*Los van het mogelijke verlies van vergunningen en investeringen kan een olieramp enorme schadeclaims opleveren: eerdere rampen in de VS hebben Exxon en BP miljarden gekost*' (In: Boorvergunningen Shell in gevaar, Trouw, 8 januari 2013).

Milieuorganisaties zijn al sinds 2005 aan het procederen voor de bescherming van de ijsbeer. Door het smelten van het ijs, mede door *global warming*, zou het leefgebied van het dier steeds kleiner worden. Na lang gesteggel besluit de Verenigde Staten in mei 2008 de ijsbeer officieel tot beschermd diersoort te rekenen. Toch zou de officiële notering op de lijst van beschermde diersoorten, geen beperkingen moeten vormen voor de plannen van de boorplannen bij de Noordpool. Greenpeace gebruikt de ijsbeer als symbool in de anti-Noordpoolcampagne (In: VS verklaren ijsbeer tot beschermd diersoort, De Volkskrant, 15 mei 2008).

De risicoscenario's voor ijsberen worden in meerdere krantenartikelen genoemd. Een *reasoning device* wordt gegeven in het Financieel Dagblad: *'Om de olie en het gas op de Noordpool te kunnen binnenhalen, zijn er nog veel obstakels te overwinnen. Dieren die met uitsterven worden bedreigd, zoals de ijsbeer; Bovendien kunnen boringen in het kwetsbare gebied een negatieve invloed hebben op de opwarming van de aarde'* (In: Olie- en gasreserves in Noordpool enorm, Financieel Dagblad, 25 juli 2008).

Ook het Reformatorisch Dagblad verwijst naar de ijsbeer: *'Amerikaanse wetenschappers schatten dat tegen 2050 twee derde van de ijsberen zullen zijn verdwenen'* (In: Ijs wordt dun voor Canadese ijsbeer, Reformatorisch Dagblad, 26 februari 2008).

Dit frame wordt gedomineerd door de opvoering van milieuorganisaties en sceptici van de boringen naar Noordpoololie. Er worden in de krantenartikelen ingenieurs, wetenschappers, politici en pooldeskundigen als bronnen geraadpleegd. De hoeveelheid olie- en gasreserves is nabij de Noordpool volgens dit frame dan ook niet van grote waarde. Zo schrijft de Volkskrant: *'Voor de wereld als geheel zijn de geschatte winbare reserves in het gebied net geen druppel op een gloeiende plaat: ongeveer drie jaar wereldverbruik'* (In: Olie van de Noordpool, Volkskrant, 19 mei 2012).

De Noordpool wordt in meerdere nieuwsverhalen neergezet als het ongerepte natuurgebied. Meerdere metaforen komen aan bod waaronder: *'De airco van de wereld'* (In: 'Iedereen wil de Noordpool hebben', Algemeen Dagblad, 10 juli 2013.) Of *'de kraamkamer van de klimaatverandering'* (In: Broeikaseffect anders bekeken, Nederlands Dagblad, 3 januari 2013).

Samengevat zijn binnen het Milieugevaren-frame meerdere *reasoning devices* te herkennen. Allereerst het gevaar van een olieramp, mede door de Deep-Water-Horizon-ramp is dit een belangrijk rol gaan spelen. Ten tweede het gevaar voor het milieu: bewoners van de Noordpool waaronder de mens (de inheemse bevolking) en het dier (de ijsbeer en tal van andere dieren). Tot slot de ontbrekende technische expertise voor boringen in het koude noorden. Herkenbare *framing devices* binnen dit frame warente volgende lexicale voorbeelden: *Noordpool is de airco van de wereld; de ontbrekende techniek voor het winnen van oliereserves, constante olie- en gaswinning zou het winnen van veiligheidsmaatregelen; oliereserves zijn kleiner dan verwacht; Olie-tanker Exxon Valdez ramp in 1989 bedreigt nog steeds de natuur; Het Arctische ecosysteem is veel kwetsbaarder dan de Golf van Mexico; Shell niet opgewassen tegen de extreme weersomstandigheden; boringen leiden tot verdere bedreiging van het gebied.*

Deelvragen

➤ Welke claimmakers zijn verantwoordelijk voor de frames?

Er zijn bij dit frame meerdere claimmakers betrokken. Politici, activisten en wetenschappers zijn mede verantwoordelijk voor dit frame. Greenpeace en het Wereld Natuur Fonds zetten vooral het belang van het milieu voorop. De Groenlandse Minister zet daar nog het belang van de Inheemse bevolking bij op de kaart. Verder wordt door wetenschappers vooral op de gevaren van een mogelijke olieramp en het gebrek aan expertise van oliemaatschappijen gewezen.

Welke gebeurtenissen spelen een rol in de vorming van het frame?

De olieramp Deep Water Horizon in de Golf van Mexico heeft voor de oliemaatschappijen de nodige obstakels gezorgd in de olieboringen. Zo wordt deze gebeurtenis ook vaak gebruikt als *reasoning device* voor het bieden van context in de gevolgen van een olieramp. Verder heeft Greenpeace een grote rol gespeeld in de bekendmaking van de boorplannen van Gazprom, bij de bezetting van het boorplatform.

4.4 De vijf generieke frames

Bij de verschillende frames die in het onderzoek zijn geconstrueerd, is er een verband gevonden met de vijf generieke nieuwsframes van Semetko & Valkenburg (2000, p. 95,96). Deze zijn eerder in het theoretisch kader genoemd. Allereerst is het economische-gevolgen-frame te vergelijken met het Arctische-goudmijn-frame. Evenals het economische-gevolgen-frame, wordt er ingespeeld op de economische consequenties die met de boringen naar Noordpoololie ontstaan. De voordelen worden neergezet als een economische goudmijn voor oliemaatschappijen en landen. Ten tweede is het conflict-frame te herkennen bij het Koude-Oorlog-frame, hierin staat het politieke gesteggel tussen de *Arctic Five* centraal. Ten derde is er het human-interest-frame, hier kan er een vergelijking gemaakt worden met het Milieugevaren-frame. Binnen dit frame worden ook de gevaren voor de inheemse bevolking aangestipt. Hierdoor krijgt het probleem naast het milieu ook een menselijk gezicht. De sociale gevolgen worden hierdoor verduidelijkt met het human-interest-frame. Tot slot is er een overlapping van twee frames bij het Schurken-frame. Zowel het moraliteits-frame als het verantwoordelijkheids-frame zijn terug te vinden binnen dit frame. De grote oliemaatschappijen en politici van grootmachten worden moralistisch neergezet als geldwolven die niet geven om het milieu. Bij een frame wordt er altijd een verantwoordelijke aangewezen door een *reasoning device*. Politici en de oliemaatschappijen horen de verantwoordelijkheid te nemen voor de veiligheid van het milieu, dit komt overeen met het verantwoordelijkheidsframe.

Gerhards & Rucht (1992) delen de basis van drie fundamentele componenten: de basis, de rechtvaardiging en de conclusies in drie soorten frames: Het diagnostische frame, het motivatie frame, het prognostische frame. Binnen deze studie kunnen de frames onderverdeeld worden in het volgende schema:

Diagnostische frame	Motivatie frame	Prognostische frame
Schurken-frame	Milieugevaren-frame	Oplossing-Energiebehoefte-frame
Koude-Oorlog-frame		Arctische-Goudmijn-frame

Bij het diagnostische frame wordt het sociale probleem geïdentificeerd door het vaststellen van de oorzaak en de gevolgen. Dit gebeurt meestal door gebruik van statistische tabellen en stereotypen. Bij het Koude- Oorlog-frame is de oorzaak de militaire druk die de Arctische landen opvoeren. De gevolgen zijn dat er een nieuwe Koude Oorlog dreigt te komen. Stereotypen zijn vooral de strijd tussen Canada, de Verenigde Staten en Rusland. Bij het Schurken-frame worden als oorzaak de oliemaatschappijen en politieke grootmachten Rusland

en China als typerende voorbeelden genoemd. De gevolgen zijn dat er geen eerlijke verdeeldheid in oliewinning is onder de Arctische landen.

Binnen het motivatie-frame zit de rechtvaardiging verscholen, het ondernemen van actie. Waarom moet er iets aan gedaan worden? Hier wordt een beroep gedaan op de waarden van deze sociale problemen. Bij het Milieugevaren-frame zijn vooral de milieubewegingen te herkennen die inspelen op de gevaren van de natuur, klimaatverandering en de bescherming van de inheemse bevolking. Het is al te laat, er moet actie ondernomen worden. De noodzaak van de situatie staat voorop. De waarde van de natuur staat centraal.

Tot slot zit binnen het prognostische frame de conclusie verscholen, hier wordt duidelijk gemaakt wat er moet gebeuren. Met dit frame worden veranderingen aanbevolen, nieuwe wetten en een nieuw beleid om problemen te voorkomen. Dit is herkenbaar in het Oplossing-Energiebehoefte-frame. Bij dit frame wordt de waarde verduidelijkt van de boringen naar Noordpoololie. Het biedt de oplossing voor de vraag naar de wereldwijde oliebehoefte. Bij het Arctische-Goudmijn-frame staat centraal wat er moet gebeuren. De delfstoffen van de Noordpool kunnen Nederlandse bedrijven winst opleveren, daarnaast kan de Noordpool een nieuwe handelsroute worden. Kortom de verscholen conclusie binnen dit frame is dat Noordpoololie vooral kansen biedt.

4.5 Conclusie

Binnen deze studie is geprobeerd een inzicht te geven in de sociale betekenisgeving die de Nederlandse dagbladen hebben gecreëerd rondom de arctische oliewinning. Gedurende de analyse en de constructie van frames was op voorhand de verwachting dat er een helden- en schurkenframe zou ontstaan. Het heldenframe blijkt binnen deze studie niet voor te komen. De milieuorganisaties krijgen wel vaak het podium in de Nederlandse dagbladen, ze zijn vooral de claimmakers van de sociale problemen rondom de olieboringen bij de Noordpool. De milieuorganisaties worden in de krantenartikelen niet als helden op het schild gehesen. Toch werden er door journalisten regelmatig woordvoerders van milieuorganisaties als bron gebruikt, om duiding te geven in de nieuwsverhalen. Meerdere keren werden ook Noordpooldeskundigen opgevoerd, terwijl het achteraf woordvoerders van Greenpeace of het Wereld Natuur Fonds bleken te zijn. Het gebruik van elitebronnen, zoals topbestuurders, hoogleraren en professoren zijn in veel artikelen opmerkelijk.

Binnen de analyse van het onderzoekscorpus kan geconcludeerd worden dat er binnen de negatieve frames een beeld werd gevormd van risico's die nog in de nabije toekomst moesten plaatsvinden. De theorie van een risicomaatschappij van Beck (1992) sluit daarom goed aan binnen deze studie. Ten eerste werd in het Milieugevaren-frame het milieu neergezet als toekomstig slachtoffer van de olieboringen. Ten tweede werden in het Schurken-frame de grootmachten als Rusland, China en de oliemaatschappijen neergezet als schurken die zich in de toekomst willen verrijken met Noordpoololie. Tot slot woedde er met het Koude-Oorlog-frame tussen de Noordpoollanden nog een geopolitieke strijd. Het betrof alle drie gevaren die zich in de nabije toekomst kunnen ontstaan door olierampen, oorlogen en eventuele conflicten.

Opvallend is dat bij het Schurken-frame de oliemaatschappijen, Rusland en China worden neergezet als geldwolven die dringen voor de poorten van de Noordpool. De angst voor grootmachten is een bijzondere kanttekening binnen dit onderzoek. Rond Rusland is binnen dit onderzoek meerdere keren een negatieve sociale constructie ontstaan. Zowel in het Koude-Oorlog-Frame als in het Schurken-frame speelt het land een negatieve rol.

Naast de drie negatieve scenario's die in de kranten zijn geconstrueerd waren er ook twee positieve scenario's. Het Arctische-Goudmijn-frame bood kansen: allereerst de toekomstige economische vooruitzichten en de kansen die Noordpoololie Nederlandse bedrijven kan bieden; ten tweede de noodzakelijke toekomstige behoefte van nieuwe fossiele brandstof. Het Oplossing-Energiebehoefte-frame bood oplossingen. Dit frame biedt een oplossing voor de wereldwijde energiebehoefte. De strijd tegen het uitsterven van fossiele brandstoffen.

Het perspectief van Jamison kan als ijkpunt worden gebruikt in de ontstaansgeschiedenis van milieugeoriënteerde internationale organisaties. Dit betreft organisaties die op gouvernementeel en non-

gouvernementeel niveau opereren. Jamison heeft binnen dit onderzoek een scherper inzicht gevormd in de rol die instituties spelen rondom de constructie van milieuproblemen. Het heeft een verhelderende blik gegeven in de verschillen tussen media, wetenschap, activisten en politiek. Het blijkt een grijs gebied waarin actieve lobbyisten, denktanks, gesubsidieerde wetenschap en politici elkaars pad kruisen en de constructie van sociale problemen weten te vormen. De commerciële belangen van ngo's als Greenpeace en het Wereld Natuur Fonds staan volgens hem voorop. Ngo's zijn tot professionele geïnstitutionaliseerde organisaties gegroeid. Ze lobbyen voor de belangen van het milieu binnen een VN-organisatie, in Brussel of zelfs dichterbij huis: in en rondom het Binnenhof.

Naast de commerciële belangen van deze instituties wordt binnen de geconstrueerde frames een belangrijke institutie gemist. De commerciële belangen die oliemaatschappijen namelijk bij de zoektocht naar Noordpoololie hebben zijn wellicht het grootst geweest. De oliemaatschappijen vallen niet in te delen onder een van de vier instituties van Best. Shell of Gazprom valt niet onder wetenschap, politiek, activisten of media. Oliemaatschappijen hebben door lobbyisten wellicht invloed kunnen uitoefenen op de politiek. Zo hebben Shell en Gazprom mogelijk door toedoen van een lobby, misschien sneller politieke toestemming gekregen in de projecten rondom de zoektocht naar Arctische Olie. De oliemaatschappijen hebben als claim kunnen stellen dat olie- en gasvoorraden in de wereld steeds kleiner worden. Volgens deze claim kan de hoeveelheid gas- en oliereserves niet meer voldoen aan de wereldwijde energiebehoefte. Op korte termijn zou deze claim zich als sociaal probleem kunnen ontwikkelen, waardoor de zoektocht naar meer olievelden in de wereld gerechtvaardigd zou kunnen worden. Wellicht voor toekomstig onderzoek interessant.

Er zijn door de jaren heen genoeg claims door instituties op de agenda gezet om de milieuproblemen van de boringen bij de Noordpool kenbaar te maken. Zowel op nationaal als internationaal niveau. Toch heeft de constructie van het sociale probleem van de gevaren van boringen naar Noordpoololie nooit de volledige zes stappen van Best (2008) afgelegd. Er is binnen het constructivistische proces van sociale problemen rond de Arctische olieontwikkelingen een institutie niet volledig bij het proces betrokken. De boringen naar Noordpoololie bleek een ondergeschoven kindje te zijn in de politiek. De politiek blijkt een belangrijke institutie om daadwerkelijk wetten en regels aan te passen naar aanleiding van een sociaal probleem. Uit de Brent-Spar-case bleek eerder al dat de betrokkenheid van de politiek een belangrijke rol vervult in het proces van sociale problemen. De media hebben door framing een bepaalde sociale betekenisgeving proberen te geven. Er is vooral *public awareness* gecreëerd. Het publiek is op de hoogte gesteld maar de invloed van de politiek bleef uit.

Naast de institutie politiek is de institutie wetenschap binnen het constructivistische proces ook nauwelijks aan bod gekomen. Er zijn geen baanbrekende onderzoeken geweest die het gevaar en/of de sociale problemen van de Arctische oliewinning bekrachtigen. De claimmakers zijn wel geslaagd in het vormen van

een sociaal probleem, maar dit heeft niet geleid tot aanpassing van wetten en/of regelgeving rond olieboringen in het noordpoolgebied.

Wel zijn er diverse sleutelgebeurtenissen geweest die een invloed hebben gehad op de thema's die rondom de boringen naar Noordpoololie ontstonden. Sleutelgebeurtenissen kunnen als belangrijk element fungeren voor de start van een frame. Het kan een grote rol spelen in de vorming van frames. Er zijn in totaal drie sleutelgebeurtenissen in de periode van het onderzoek te herkennen die een grote rol hebben gespeeld in het *frame building* proces. Het plaatsen van de Russische vlag op de bodem van de zee in 2007, de publicatie van het rapport van het Amerikaanse geologische onderzoek USGS in 2008 en tot slot de Deep-Water-Horizon-ramp in de golf van Mexico in 2010. Los van deze sleutelgebeurtenissen is er een andere belangrijke gebeurtenis binnen dit onderzoek: de Exxon Valdez-ramp in 1989. Deze gebeurtenis wordt ook in eerder onderzoek naar conflicten tussen oliemaatschappijen en milieuorganisaties, zoals het Brent Spar-conflict genoemd. Dit was een van de eerste grote olierampen in de geschiedenis in het noordpoolgebied. Dit is een scharniergebeurtenis die invloed heeft gehad op het Milieugevaren-frame.

Welke nieuwe milieuproblemen in de nabije toekomst zullen ontstaan is niet te voorspellen. Wellicht komt er binnenkort weer een nieuw NFCCC milieurapport uit zoals in 2007, deze keer geen *global warming*, maar een ander gevaar, waardoor de maatschappij weer een nieuw probleem en risico's voor de kiezen krijgt. Of er start een nieuwe milieubeweging, die de geloofwaardigheid van ngo's weer op de kaart zet, of er vindt een olieramp in het noordpoolgebied plaats, of er breekt een nieuwe oliecrisis uit. Genoeg scenario's voor de vorming van risico's en problemen rond het noordpoolgebied. Het belangrijkste zal toch zijn hoe de media hierover verslag doen. Hoe worden deze gebeurtenissen vertaald naar de samenleving.

Zoals Best (2008) stelt, blijft de constructie van nieuwe sociale problemen een subjectivistische benadering op sociale condities. De mens blijft de wereld om ons heen categoriseren en door middel van sociale constructies blijft de realiteit veranderlijk. De sociale constructie van problemen rondom de zoektocht naar Noordpoololie blijft een diffuse en vooral veranderlijke kwestie. De media blijven een institutie die de wereld om ons heen op een zo 'objectief' mogelijke manier probeert te duiden. De waakhonden van onze democratie blijven altijd een bepaalde saillant detail in gebeurtenissen gebruiken. De toekomstige krantenartikelen zullen ook frames bevatten. Binnen welk format, perspectief of medium dan ook. De term framing zal binnen de sociale wetenschap wellicht een nieuwe naam krijgen en misschien zelfs worden vervangen door een nieuw fenomeen. Binnen deze studie heeft het vooral inzicht gegeven welke sociale betekenis de Nederlandse dagbladen rondom de zoektocht naar Noordpoololie vormden. In een vervolgstudie zullen er wellicht nieuwe frames rondom de Arctische olieboringen ontstaan, de toekomst zal het ons brengen.

4.6 Discussie

Bij de start van dit onderzoek is er geprobeerd een verschil te vinden tussen frames in nieuwsverhalen van Shell en frames in nieuwsverhalen van Greenpeace, halverwege de verzameling van de artikelen is er echter een nieuwe stap in het onderzoek gemaakt. Niet enkel de nieuwsverhalen vanuit Shell en Greenpeace werden benaderd, maar de olieboringen bij de Noordpool kwamen centraal te staan. Hierdoor is het onderzoek breder uitgemeten dan op voorhand werd gedacht. Er is geen tweedeling geweest in vergelijkingsmateriaal van deze twee organisaties. De invloed van andere instituties op de olieboringen zoals Best (2008) omschrijft zijn hiermee ook behandeld. Gedurende het onderzoek zijn er continu nieuwe inzichten in de frames ontstaan, vooral gedurende het coderingsproces van de artikelen was er per dag een nieuw thema en ander perspectief vanuit de artikelen te herkennen.

Framing is een theorie die op meerdere manieren toepasbaar is. Binnen dit onderzoek zijn individuele frames buiten beschouwing gelaten. Het ging voornamelijk om nieuwsframes. Ondanks de zo open mogelijke blik is ook dit onderzoek individueel maar ook subjectief tot stand gekomen.

Een ander kritisch punt is dat niet alle artikelen door LexisNexis zijn opgenomen, freelancers die de kranten geen publicatierecht hebben gegeven, verschijnen daarom niet in de digitale databank. Daarom zijn niet alle artikelen rondom de Noordpoololie meegenomen in het onderzoek.

Binnen dit onderzoek is er geen aandacht besteed aan de frameverschillen tussen kranten. In een vervolgstudie zou het verschil in frames per krant kunnen worden opgenomen. De olieboringen nabij de Noordpool zijn een internationale kwestie geweest, zowel op geopolitiek, economisch als sociaal niveau. Daarom zou het in de toekomst interessant zijn om in een vervolgonderzoek de verschillen in frames tussen internationale kranten te vergelijken.

In een vervolgstudie zouden naast het kwalitatieve onderzoek in de Nederlandse geschreven pers, ook interviews met journalisten van de geschreven artikelen afgenomen kunnen worden. Hierdoor krijgt het nog meer inkijk in het perspectief van de sociale werkelijkheid die door de auteur is gecreëerd.

In een vervolgstudie zou naast de gedrukte pers in de Nederlandse Dagbladen ook onderzoek gedaan kunnen worden naar digitale berichten over de boringen naar Noordpoololie. Hierdoor kan er naast geschreven tekst ook de invloed van beeldvorming aan de hand van foto's en video's een breder onderzoekscorpus vormen.

Slotwoord

Deze scriptie is aan de hand van inductief kwalitatief onderzoek en belangrijke theorieën tot stand gekomen. Allereerst de framing theorie aan de hand van de framematrix die in eerder onderzoek door Van Gorp (2006) is gebruikt; de sociale constructie van Best (2008) heeft een inzicht gegeven in de instituties die een rol spelen in het claimsmakingsproces; en tot slot de risicomaatschappij van Beck (1992) die een abstracte bril op zet voor het verklaren van risico's waarbinnen de maatschappij gestuurd wordt. Tot slot biedt Jamison (1996) nog een nieuw kritisch perspectief, vooral welke rol die instituties als wetenschap en activisten hebben gespeeld in de totstandkoming van milieuproblemen. Zonder deze theorieën was deze scriptie niet tot stand gekomen. De sociale problemen die door verschillende instituties zijn gevormd hebben uiteindelijk geen cruciale rol kunnen spelen in een verbod of eventueel strengere eis tegen de olie- en gaswinning in het Arctische gebied.

De dynamiek van dit onderwerp is typerend. In de laatste periode van het onderzoek zijn er inmiddels tal van nieuwe gebeurtenissen en ontwikkelingen rondom de Arctische oliewinning ontstaan. Zo blijf je binnen onderzoek altijd achter de feiten aan lopen. Bij de eerste ideeën rond dit onderwerp in het najaar van 2012, had ik nooit kunnen bedenken dat de Noordpoololie zich met zo'n rap tempo zonder verzet van internationale bestuurlijke organen, de samenleving en politieke invloed heeft kunnen ontwikkelen. In mei van dit jaar (2014) is de eerste Russische Noordpoololie in de Rotterdamse haven geïmporteerd.

Literatuurlijst

- Altheide, D. L. (1985). *Media Power*, p. 287. In: Gorp, van B. (2006) *Framing asiel: indringers en slachtoffers in de pers*. Uitgeverij Acco, tweede druk: 2012, Leuven.
- Bakker, P., & Scholten, O., (2011). *Communicatiekaart van Nederland*, Kluwer, Amsterdam.
- Bakir, A. (2005). Greenpeace v. Shell: media exploitation and the Social Amplification of Risk Framework (SARF). *Journal of Risk Research*, 8 (7–8), 679–691.
- Beck, U. (1992). *Risk Society: Towards a New Modernity*. Sage publications, Londen.
- Bell, A. (1991, 1999). *News Stories as Narratives*. 236-251. In: Jaworski, A. & Coupland, N., *The Discourse Reader*, Londen/New York: Routledge, 602.
- Best, J. (2008). *Social Problems*. Uitgeverij Norton, tweede druk:2013, New York, NY.
- Berger, P. L., & Luckmann, T. (1966). *The social construction of reality: A treatise in the sociology of knowledge*. New York: Anchor Books, 836-837.
- Cappella, J.N. & Jamieson, K.H. (1997). *News Frames, Political Cynicism, and Media Cynism*. In: Gorp, van B. (2006). *Framing asiel: indringers en slachtoffers in de pers*. Uitgeverij Acco, tweede druk: 2012, Leuven.
- De Landtsheer, C. (1987). *De politieke taal in de Vlaamse media*. Antwerpen: M&I, 121.
- Demeritt, D. (2001). The Construction of Global Warming and the Politics of Science. *Annals of the Association of American Geographers*, 91(2), 307–337.
- Entman, R. M. (1993). *Framing: Toward clarification of a fractured paradigm*. P. 51–58. In: Gorp, van B. (2006) *Framing asiel: indringers en slachtoffers in de pers*. Uitgeverij Acco, tweede druk: 2012, Leuven.
- Galtung, J. & Ruge, M. (1965-1976). *Structuring and Selecting News*, p. 62-72. In: Gorp, van B. (2006). *Framing asiel: indringers en slachtoffers in de pers*. Uitgeverij Acco, tweede druk: 2012, Leuven.

- Gamson, W.A., & Lash, K.E. (1983). *The Political Culture of Social Welfare Policy*, 397-415. In: Gorp, van B. (2006) *Framing asiel: indringers en slachtoffers in de pers*. Uitgeverij Acco, Tweede druk: 2012, Leuven.
- Gans, H. J. (1979). *Deciding what's news. A study of CBS Evening News, NBC Nightly News, Newsweek, and Time*, New York: Pantheon Books, 393.
- Garcia, M. (2011). Perception is truth: How U.S. newspapers framed the "Go Green" conflict between BP and Greenpeace. *Public Relations Review*, Vol. 37(1), 57-59.
- Gautier et al., (2009). Assessment of Undiscovered Oil and Gas in the Arctic. *SCIENCE*, vol. 324, 1175-1179.
- Glaser, B.G. & Strauss, A.L. (1967). *The discovery of grounded theory: strategies for qualitative research*, Chicago, Aldine-Atherton, 271. In: Mortelmans, D. (2007). *Handboek kwalitatieve onderzoeksmethoden*, Uitgeverij Acco, tweede druk: 2009, Leuven.
- Graaf, Van de, T. (2009). De wedloop om de Noordpool: dooi van een bevroren conflict?, *Internationale Spectator*, Jaargang 63, nr. 1, 24-28.
- Groen, M. & Van der Zwam, N. (2005). *Tussen feit en interpretatie. Frames in het NOS-journaal en het RTL-nieuws*, 92-110. In: Van Gorp, B.(2006). *Framing asiel: indringers en slachtoffers in de pers*. Uitgeverij Acco, tweede druk: 2012, Leuven. 70.
- Gorp, van B. (2007). The constructionist approach of framing: bring culture back in, *Journal of communication*, 57, 60-78.
- Gorp, van B. (2006). *Framing asiel: indringers en slachtoffers in de pers*. Uitgeverij Acco, tweede druk: 2012, Leuven.
- Gurevitch, M., & Levy, M. (1985). *Introduction* in M. Gurevitch & M. Levy (Eds.), *Mass communication yearbook* (5): 11-22. Beverly Hills, C. Sage. Quarterly, 176-187.
- Hellman, J. (2009). Racing for the Arctic? Better bring a flag. *Cardozo Journal of Conflict Resolution*, Vol. 10, Issue 2, 627-656.

- Holzer, B. (2007). Framing the Corporation: Royal Dutch/Shell and Human Rights Woes in Nigeria. *J consum Policy*, 2007, 30, 281-301.
- Jamison, A. (1996). *Risk, Environment and Modernity: Towards a New Ecology*. London:SAGE publications, 224-245.
- Keohane, R., P. Haas, et al. (1994). *The Effectiveness of International Environmental Institutions. Institutions for the Earth: Sources of Effective International Environmental Protection*. Cambridge, Massachusetts. P. Haas, R. Keohane and M. Levy.
- Loseke, D., R., (2003). We Hold These Truths to be Self-evident: Problems in Pondering the Pedophile Priest Problem. *Sexualities*, 2003, Vol.6 (1), 6-14.
- Mikkelsen, A., Langhelle, O. (2008). *Arctic Oil and Gas: Sustainability at Risk?* Routledge, Madison Ave, New York.
- Morgan, D.L., Smircich, L. (1980). The case for qualitative research. *Academy of Management Review*, 5(4), 491-500.
- Mortelmans, D. (2007). *Handboek kwalitatieve onderzoeksmethoden*, Uitgeverij Acco, tweede druk: 2009, Leuven.
- Mouawad, J., (2007, dec., 4). In Alaska's Far North, Two Cultures Collide, *New York times*.
- Neuman, W.R., Just, M.R., & Crigler, A.A. (1992). *Common Knowledge. News and the Construction of Political Meaning*, Chicago/London: The university of Chicago Press, 172.
- Pan, Z.P. & Kosicki, G.M. (1993). Framing Analysis: An Approach to News Discourse. 55-75. In: Gorp, van B. (2006) *Framing asiel: indringers en slachtoffers in de pers*. Uitgeverij Acco, Tweede druk: 2012, Leuven.
- Scheufele, Dietram A. (1999). Framing as a theory of media effects. *Journal of Communication*, Jan. 99, Vol. 49 (1), 103.
- Semetko, H.A. & Valkenburg, P.M. (2000). Framing European politics: a content analysis of press and television news. *Journal of Communication*, Jan. 2006, Vol. 50 (2), 95-96.

Sniderman PM, Theriault SM. (2004). The structure of political argument and the logic of issue framing. 133–165. In: *Studies in Public Opinion*, ed. WE Saris, PM Sniderman, Princeton, NJ: Princeton Univ. Press,

Tankard, J.W. (2001). The Empirical Approach to the Study of Media Framing. 95-106. In: Gorp, van B. (2006) *Framing asiel: indringers en slachtoffers in de pers*. Uitgeverij Acco, Tweede druk: 2012, Leuven.

Tsoukas, H., (1999). David and Goliath in the Risk Society: Making sense in the conflict between Shell and Greenpeace in the North Sea. *ALBA and University of Exxex, Organization Articles*, Vol. 6 (3), 499-528.

Tuchman, I G. (1972, 1999). Objectivity as Strategic Ritual: An Examination of Newsmen's notions of Objectivity. 297-307. In: Gorp, van B. (2006) *Framing asiel: indringers en slachtoffers in de pers*. Uitgeverij Acco, Tweede druk: 2012, Leuven.

Vreese, de C.H. (2005). News framing: Theory and typology. *Information Design Journal + Document Design*, vol. 13(1), 51-62.

Websites:

Europese Commissie (2014). Europees verdrag voor het 7^e milieuactieplan. Geraadpleegd via website www.europa-nu.nl. via: <http://register.consilium.europa.eu/doc/srv?l=EN&f=PE%2064%202013%20INIT>

Liberatore, A. (1995). The Social construction of environmental problems, *Prospect for Environmental Change*, vol. 1, 1995, 59–83. via: <http://enviro.doe.gov.my/lib/digital/1385553731-1-s2.0-S1874704306800065-main.pdf>

NRC Handelsblad (2008, 15 maart). *VS maken van de ijsbeer bedreigd dier*. via: <http://vorige.nrc.nl/wetenschap/article1892834.ece>

Offerdal, K. (2010). Arctic Energy in EU Policy: Arbitrary Interest in the Norwegian High North, *ARCTIC*, Vol. 63(1), 30 – 42. via: <http://arctic.synergiesprairies.ca/arctic/index.php/arctic/article/viewFile/644/673>

The Economist (2012, 16 juni). *The melting north*, via: <http://www.economist.com/node/21556798>

Bijlagen

Reasoning Devices									Framing devices		
Frame	Probleem definitie	Boringen Noordpool...	Oorsprong probleem	Verantwoordelijkheid	Oplossing	Morele basis	Emotionele basis	Cultureel motief	Lexicaal	Metafoor	Claims-makers
De Arctische Goudmijn-frame	Er is geen probleem, oliewinning biedt kansen.	... biedt landen en olieconcerns veel kansen.	Er is geen probleem.	Oliemaatschappijen hebben de juiste instrumenten en expertise.	De start kan zo snel mogelijk beginnen.	Olieconcerns zorgen voor oplossing.	Hoop op genoeg olievoorraad.	Samenwerking tussen olielanden en bedrijven als Shell kan economisch gunstig zijn voor Nederland.	De opwarming van de aarde biedt kansen.	De Arctische goudmijn.	Politici, topbestuurders olieconcerns, Journalisten.
Het schurken-frame	Opbrengst van oliewinning staat boven de gevaren voor het milieu.	...bewijst dat olieconcerns en machthebbers van poollanden uit zijn op meer winst en minder geven om het milieu.	Greenpeace voert acties tegen olieconcerns voor een betere bescherming van de Noordpool.	Olieconcerns zoals Gazprom, Rosneft en Shell en machthebbers van de poollanden zoals Poetin.	Alternatieve locatie voor olieboringen, Noordpool beschermd gebied laten verklaren.	Moeder Natuur wordt door olieconcerns en machthebbers om zeep geholpen.	Angstverstoring ecosysteem, wantrouwen in olieconcerns en machthebbers.	Olieconcerns en Rusland worden als schurken neergezet.	Constante olie- en gaswinning zou het winnen van veiligheidsmaatregelen. "Deskundigen stellen dat oliemaatschappijen de risico's bagatelliseren.	"Nationale energiereuzen Gazprom en Rosneft", "Rusland is uit op rijkdommen."	Journalisten, milieu-activisten, wetenschappers.

Oplossing energiebehoefte-frame	De wereldwijde olie- en gasbehoefte dwingt olieconcerns nieuwe oliebronnen te vinden.	... biedt een oplossing in de wereldwijde olie- en gasbehoefte.	Smelten van het Noordpoolijs maakt offshore winning mogelijk.	Hoge olieprijs maakt Noordpool lucratief.	De vraag naar olie wordt hiermee vervuld en een nieuwe vaarroute is mogelijk.	De kosten voor olie en gas zal voor de burger minder hard stijgen door een nieuwe olie en gas vondst.	De hoop op een mondiale stabiele prijs en verdeling van olie en gas.	Wereldwijd eerlijke prijzen voor olie.	'Sleutelrol in de wereldwijde energiebehoefte.'	De bevolking schreeuwt om olie.'	Topbestuurde olieconcerns,
--	---	---	---	---	---	---	--	--	---	----------------------------------	----------------------------

Reasoning Devices									Framing devices		
Frame	Probleem definitie	Boringen Noordpool ...	Oorsprong probleem	Verantwoorde-lijkheid	Oplossing	Morele basis	Emotionele basis	Cultureel motief	Lexicaal	Metafoor	Claims-makers
Koude oorlog – frame	De militaire druk op de poollanden neemt toe, de slag om de Noordpool is een feit.	... zorgen voor een militaire botsing tussen poollanden die azen op olie en gaswinning.	Plaatsen van de Russische vlag onder de Noordpool (2007)	Canada en Rusland zetten militaire troepen in om macht en controle uit te voeren.	Politieke afspraken over territoriale gebied.	Vreedzame onderhandeling. Vrede op aarde.	Angst, archetype van Koude Oorlog tussen oost en west. Canada vs. Rusland.	Archetype van het Sovjet syndroom. Oost tegenover west.	“Slag om de Noordpool”, “Decennia lang geruzie om Arctica.	‘ijswoestijn verandert in slagveld.’ ‘Spierballenvertoon.’ ‘Het wilde Noorden.’ ‘Poololiekoorts.’	Journalisten, historici, ingezonden brieven.
Milieu Gevaren – frame	De weercondities zijn te gevaarlijk voor het winnen van olie nabij de Noordpool.	... zijn een aanslag op de flora en fauna in en rondom het poolgebied.	Olierampen Exxon Valdez (1989) en Deep Water Horizon (2010).	Berust bij de olieconcerns.	In andere gebieden olie winnen dan de Noordpool.	Bescherming van de natuur en vooral het arctische ecosysteem.	Wantrouwen in grote oliemultinationals,	Archetype van de schurken - multinationalen en het slachtoffer – Moeder Natuur.	Lexicaal: “Laatste en mooiste ongerepte natuurgebieden op onze aarde.’	Metafoor: “Noordpool is de airco van onze wereld.” De zwarte vervuiling in het witte gebied.	Greenpeace, wetenschappers, pooldeskundigen.